MÁSODIK LÁTÁS

Nr. 13. 1995., mis'zine

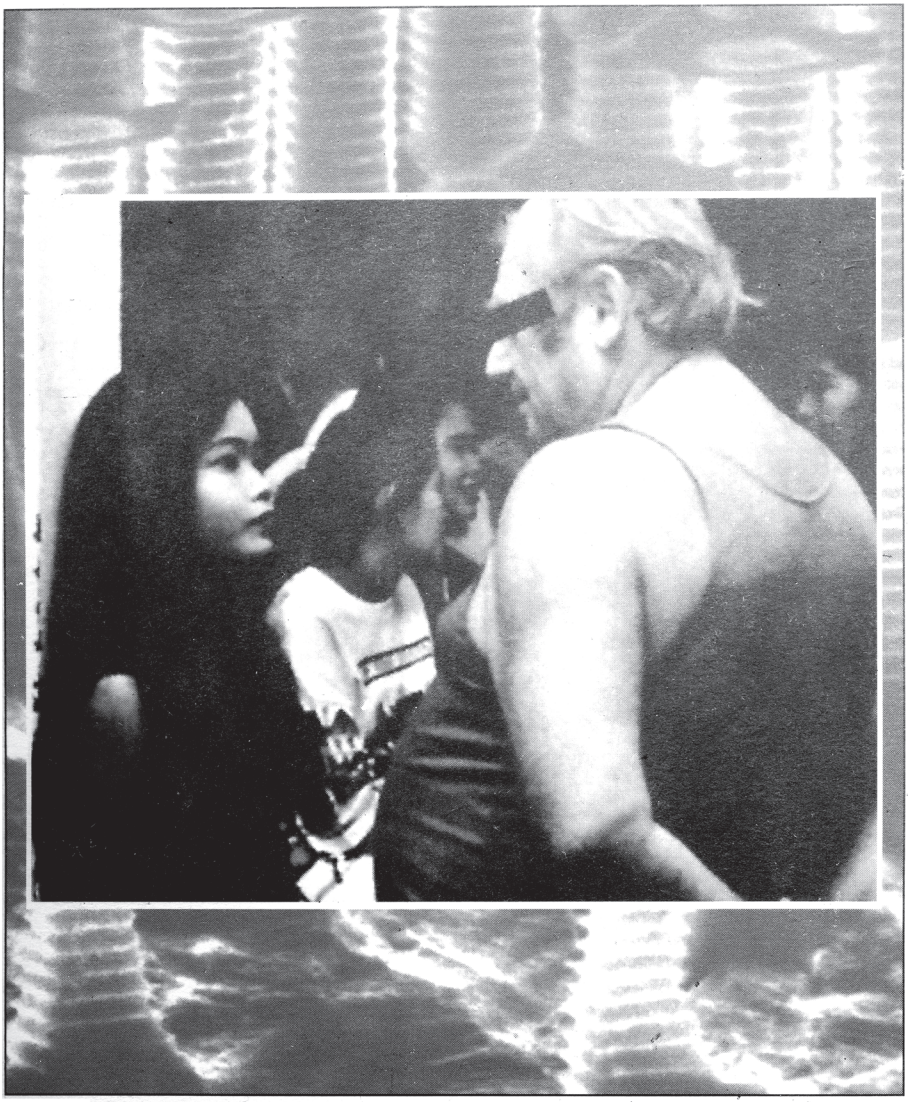

MÁSODIK LÁTÁS

Nr. 13 1995., mis'zine

„Miért néznénk le azt az embert, aki börtönben találja magát, ezért megpróbál kijutni és hazamenni? Vagy pedig – ha nem tud kijutni – nem jár folyton rácsokon az esze és nem beszél folyton börtönőrökről?"

J.R.R. Tolkien

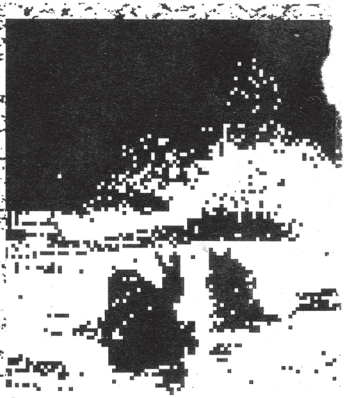

Második Látás

c/o: Rácz Mihály

Budapest, 1172

XIII. u. 35., Hungary

Tel./Fax: 0-36-1-1258 0075

Előhang

Egyből védekezéssel kezdem; mint látjátok kissé soványabb a Látás az utóbbi néhány számhoz képest – de több is azáltal, hogy egyben jelent meg az igen kiváló Straight Edge lappal és csak ez a lényeg. Először is egyéb elfoglaltságok miatt leszűkült az erre fordítható időm, de egyelőre nincs merszem teljesen feladni, értem ezalatt a belső késztetést továbbra is az újságcsinálásra. Másrészt pedig minőségi ugrás történt és ezt Béla barátomnak (álnéven Vizler Tibornak) köszönhetem, aki volt olyan nemeslelkű, hogy a megszerkesztésben oroszlánrészt vállalt (begépelte, betördelte) és még annak ellenére is szép munkát tudott végezni, hogy állandóan kötekedtem. Örök hálám mindezért. Aztán köszönet minden kiadónak, akik nagyszerű promóciókat tudtak küldeni és köszönet a zenekaroknak is a kiváló zenékért. És természetesen óriási köszönet minden kedves olvasónak a figyelemért, amellyel követik a Látás megjelenéseit. Mint az már korábban is kiderült, érdeklődésem erősen eltolódott a gitárzenéktől egyéb modern dance, dub, ambient, stb. kísérletek felé, valamint (a korábban sem túlzottan meghatározó) politikai indíttatástól a metafizika, és ezen túlmenően a filozófia irányába. És van egy gyanúm, hogy ez a jövőben mind jobban ki is fog ütközni a Látás hasábjain. Tovább magyarázkodni nem szükséges és át is adom a szót a cikkeknek és tömény információknak. Egyszóval remélem mindenki egyként és szeretettel fogja forgatni a két, kissé összeragadt fanzint, ahogy azt mi is tesszük – ha nem így lenne természetesen az sem baj. Minden jót; mis.

Fanzine recenzió

EB MUSIKMAGAZIN, Nr. 55, A/4, 64 oldal, 4DM *(EB/Metronom Verlag, Hospelstr. 66, 50825 Köln, Germany)* 10 éve tartja színvonalát ez a mai napig elsősorban az undergroundra koncentráló magazin. Benne (a hirdetések, recenziók mellett): Babes In Toyland, Aphex Twin, Banco De Gaia, Mission, Marc Almond, ambient-trance-house áttekintés, Die Tödliche Doris és persze még kétszer ennyi.

MY WAY, Nr. 34, A/4, 44 oldal, 3DM *(Ulrich Gernand, Finkerstr. 8, 59192 Bergkamen, Germany)* Semmiféle formában nem propagálják a mainstream zenéket, még akkor sem, ha alternatív jellegű. Hírek, újdonságok, recenziók, színtér áttekintések a független zenei világból és filmek (Lisszaboni történet), Elisa tollából magyar lemezekről, kazettákról, aztán Knitting Factory, színházi események, pszichedelikus körkép, miegyéb érdekességek.

ZONIC, Nr. 6, A/4, 32 oldal, 2DM *(A.Pehlemann, An den Wurthen 18, 17489 Greifswald, Germany)* Elég ha felsorolom mi minden megfér egymás mellett: Mercury Rev és Shady, VHK, Think About Mutation, Credit To The Nation, Hyperium Records, magyar lemezek (Trottel, Bahia).

THE UNDERGROUND ZINE SCENE, Nr. ?, A/4, 32 oldal, 4USD *(John Ridge, 6611 Milligan Rd., Cass City, MI 48726, USA)* Egész tartalma kizárólag recenzióknak van szentelve, így térképezve fel az underground színteret. Ennek is nagy része fanzine-ek bemutatása, kisebbik fele pedig kazettáké, a punktól a metalon át a zajzenékig, CD recenzió elvétve akad. Fénymásolt lapok összetűzve.

VERTIGO, Nr. 1, A/4, 56 oldal, 5DM *(Jan Liebricht, Rembertiring 41, 28203 Bremen, Germany)* Visszafogott tördelésű, de szép magazin, amely elsősorban az experimentális, neo-dark és electro-industrial zenékre specializálódott. A bemutatkozó számban: yelworC, Wumpscut, Sigillum S, Haujobb, Neuroactive, Klinik, Lassige Bendthaus, információk és sok lemezismertető.

ONGAKU OTAKU, Nr. 1, A/4, 86 oldal, 3,5 USD *(Automatism Press, P.O. Box 170277, San Francisco, CA 94117-0277, USA)* Mason Jones (Charnel House label) japán zajzene rajongása olyannyira túlteng, hogy készített egy vastag fanzint, amely kizárólag a japán alternatív színtérrel foglalkozik, leginkább persze a harsh-noise részével; Children Coup D'etat, Alchemy Records, Zeni Geva, K2, Kingdom Of Noise San Francisco-i zajfesztiváról, Omoide Hatoba, filmek, videók, lemezek, nagyon jó illusztrációs anyagok.

PHOBIA, Nr. 1, A/5, 40 oldal *(Győr, Mozsár u. 42/b, Hungary)* A Vírus haldoklásával egyidőben új techno fanzine született, nos kevésbé techno, inkább electro-industrial/EBM. De igen informatív és érdekes cikkek, valamint kiváló tördelés. Benne: FLA, KMFDM, Future Sound Of London, AmGod, Prodigy, Laibach, Zen Paradox, Liquid Limbs, stb.

KERO-ZINE, Nr. 10, A/5, 24 oldal *(Bangó György, 8900 Zalaegerszeg, Landorhegyi út 24/A IV/12, Hungary)* A tartalom egésze a The Ex-nek van szentelve, szövegfordítások, a lemezek története, illusztrációk és a lap végén egyéb underground információk.

THE EMPTY QUARTER, Nr. 12, A/5, 128 oldal, 4 £ *(P.O. Box 87, Ilford, Essex, IG1 3HJ, UK)* Továbbra is ez a legszebben kivitelezett és legátfogóbb tartalmú magazin a post-industrial/electro/ambient/noise, stb. területekről. A bő tartalomból: Derek Bailey, Die Form, Dorobo, Sheep On Drugs, elektro-zenei körkép, 70 Gwen Party, japán noise színtér beszámoló, Anne Clark, Autopsia, nagyon sok hír, recenzió, hirdetés, Hyperium label riport, plusz CD melléklet 21 Hyperium zenekarral, melyet természetesen a cég bocsátott rendelkezésükre. Azt hiszem igencsak megéri az árát. Viszont ez a szám Matthew F.Riley ősaktivista nélkül készült és itt búcsúzik Deadhead is, mi lesz velünk?

CROHINGA WELL, Nr. 11, A/4, 100 oldal *(Andre, PB 22, 1730 Asse, Belgium)* Üdítő látvány átlapozni ezt a megbízható, aktivitásról árulkodó, gazdag tartalmú pszichedelikus magazint, mely negyed vagy félévente boldogítja az erre igényt tartókat. A Hawkwind cikksorozat tizedik részéhez érkezett, aztán: könyvbemutatók, hírözön, interjúk, Poor Person Productions, Jade Warrior, Pilgrims Itineraries, képregény, Nebula Time című elemző lemezismertetőket tartalmazó blokk 35 oldalon át, elszállt rajzok, stb.

FLAGRUM

PER IPSUM LP • MC MCMXCV

A FLAGRUM első nagylemeze, melyről ismertető íródott a Második Látás 12. számában. Beszerezhető az alábbi címeken, vagy néhány jobb lemezboltban.

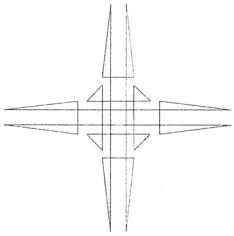

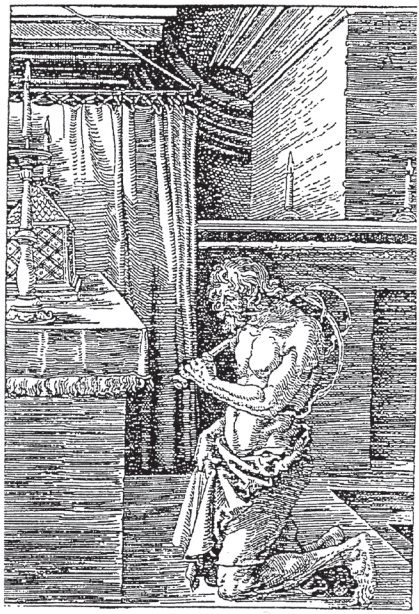

MALARIE RECORDS
Ropice 281
739 56 Třinec 6
Czech Republic

FLAGRUM
1123 Budapest
Győri út 14.
Hungary

U-BAHN Zenebolt

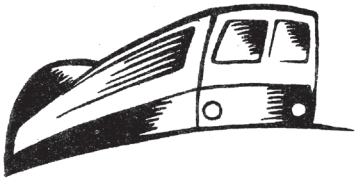

Az U-BAHN Zenebolt Budapest belvárosában megnyitotta kapuját és egyedülálló zenei kínálattal várja az érdeklődőket.
Olyan kiadók produktumai vásárolhatók itt meg többek között, mint például a Második Látásban is ismertetett Staalplaat, Discordia, Cold Meat Industry, Project, World Serpent, NER, stb.

MI ZENÉBEN UTAZUNK

Budapest 1088 Szentkirályi u. 17.
Tel./Fax: 36-1-1382252
Nyitva: hétfőtől péntekig: 10-19 óráig, szombaton 10-13 óráig.

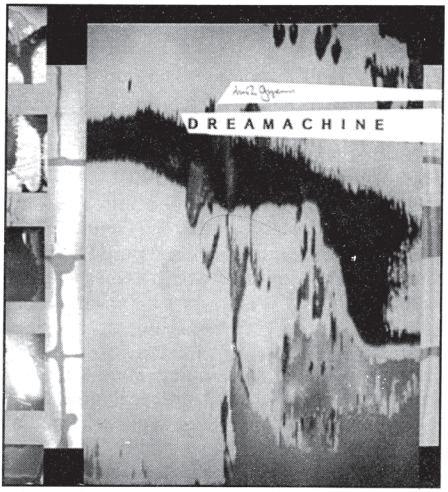
DREAMACHINE

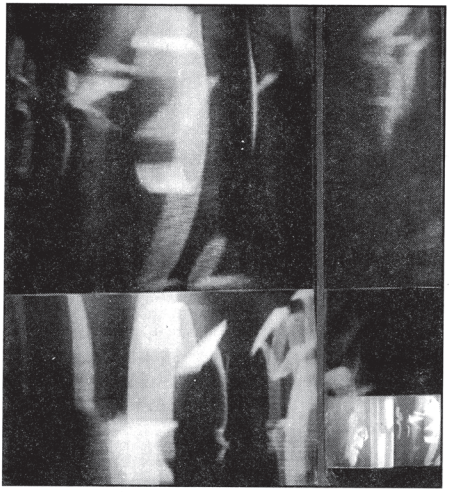

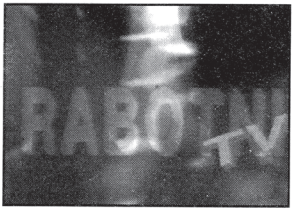

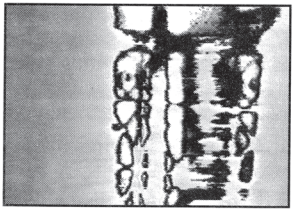

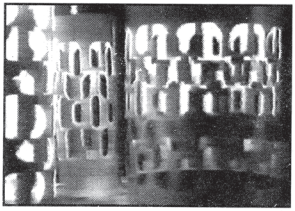

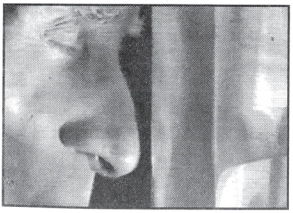

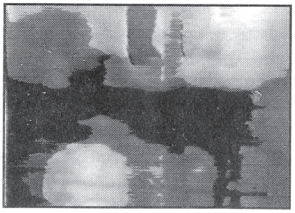

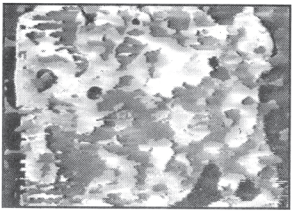

THE HAFLER TRIO

A The Hafler Trio az industrial kultúra második hullámának, azaz a nyolcvanas évek kísérleti színterének egyik legmeghatározóbb csoportja volt. Ténykedésük egészen 1994. teléig tartott, amikor is egy európai búcsúturnéval lezárták az életművet. Természetesen – ahogy ez lenni szokott – ez az életmű egy darabig bővülni fog újabb és újabb posztumusz megjelenésekkel. Nos, ezen alkalomból közlünk le egy kb. öt évvel ezelőtti interjút, amelyben nagyon jól kivilláglik a Hafler Trio művészi hitvallása. Az ebben az írásban tárgyalt lemezek azóta természetesen megjelentek a Staalplaat, a Touch és a Grey Area kiadóknál. Az interjút készítette Frans De Waard, fordította Németh Attila.

A The Hafler Trio 1984-ben alakult. Könnyen ismertté váltak, valószínűleg Chris Watsonnak (ex-Cabaret Voltaire) köszönhetően, de „komoly" hozzáállásuk is okot szolgáltatott erre. Első lemezükön („Bang – An Open Letter" – Bumm – egy nyílt levél) rengeteg utalás található a Robolra. Ez egy szervezet, amely a hangoknak, effekteknek az emberekre gyakorolt hatását kutatja. Vezetőjük Robert Spridgeon. Említésre kerül sok könyve, bár sokan még a létezését is kétségbevonják még ma is. További tagjai az együttesnek: Dr. Edward Molenbeek, aki tanácsokkal látta el őket ebben az időben és Andrew M. Mckenzie „szóvivő", aki előadásairól volt nevezetes Hollandiában, ugyanis 1987. áprilisától Amszterdamban élt. Edward Molenbeek 1989. augusztus 23-án, 84 évesen halt meg, s Chris Watson is eltűnt a színről. Andrew folytatta fellépéseit Hollandiában, Francia- és Spanyolországban, projectje, a Dreamachine (Álomgép) is ekkor született. (A Hafler Trio csak 1988-ban adta ki első lemezét „Intoutof" – Be a kifelébe – címmel.) Ezen történések okán kérdeztük Andrew-t az együttesről. Az interjú részben levélben, részben telefonon készült.

– Mit tudsz mondani a változásokról, mik a zenei következményei ennek, kik a tagjai ezek után az együttesnek?
– A Hafler Trio állandóan változik, így semmiféle pontos adattal nem szolgálhatok. Jelenleg saját magamból áll az „együttes", de az idő talán még hoz változásokat. Nem vagyok (vagyunk) elkötelezve a zenének olyan mértékben, mint fiatalabb koromban voltam.

– Egyszer azt mondtad, hogy minden egyes hangnak ismered a hatását, amit munkáid során alkottál. Mi van ezzel a kutatással most, miután megszakadt a kapcsolat a Robollal?
– Mindent saját magamon próbáltam ki, saját tapasztalataim mind a gépeket, mind önmagamat értve, ami aztán a technika révén újra megszületett. Ennyi, s nem több. A Robol sohasem volt igazán fontos nekem, sohasem tágította ki a lehetőségek határát úgy, mint pl. egy Spridgeon könyv. A technikai hátterünk már kifejlődött régen, amikorra a kapcsolat létrejött a Robollal. De ez már más téma.

– Sokan úgy vélik, hogy Spridgeon, vagy Molenbeek nem is élő személyek. Mi a véleményed erről?
– Spridgeon 1963-ban halt meg, ezért nem is találkozhattam vele soha. Ami Molenbeek-et illeti, csak néhány alkalommal beszéltem vele, főleg leveleztünk. Mit akarnak az emberek? Adjam ki a leveleit, vagy fénymásoljam le az útlevelét? Szomorú, hogy sokaknak még szükségük van efféle bizonyítékokra.

– Úgy gondolom a Hafler Triónak idealista céljai vanak, mint pl. a kommunikáció megreformálása. Ez azt jelenti, hogy a tartalom a forma fölé helyezkedik?
– Nem így van. Mindkettő fontos, egyik sem lényegesebb a másiknál. Mindkettő más és más megközelítést igényel. Vallunk és terjesztünk is bizonyos elveket (pl. ne gondolják az emberek, hogy a hangok tudatalatti szinten hatást gyakorolnak rájuk), de nem vagyunk olyan naivak, hogy azt higgyük, ezektől megváltozik a helyzet. Maguk a hangok, a lemezek, albumok nem fontosak számomra, mint ahogy a lemezek elkészítése sem. Ez a dolog üzleti része, s ez engem egyáltalán nem érdekel.

– Sokan egy zenei társulatnak tekintik a Hafler Triót, s éppen ezért lehetséges, hogy a hangjaid által hordozott információ, vagyis az esztétikai gyönyör miatt veszik meg a lemezeidet. Ez akkor paradoxon.

– Ez természetes és nem valódi paradoxon, hogy az emberek „szépnek" találják azt, amit csinálunk. De ennek a szónak a használata elég jelentős szubjektív tartalommal bír nálam, így lehetetlen róla bármit is mondanom. Ha egy zenei társulatnak tekintenek, hát jó. Vagy akármi másnak is, nem számít. Egy lemez kiadása, megjelenése, vagy fellépés egy stadionban maga után vonzza az erő érzetét, a látszólagos biztonság érzetét, ami természetesen téves. A hatások egy fokig mindig ellenőrzéseink alatt voltak és vannak egy objektív rálátás által, amire munkánk folyamán törekedtünk.

– Sok ember figyeli a hangok, a zene hatásait. Mit tudsz mondani te ezekről, mit tapasztaltál munkáid során?

– Nem igazán maga a hatás érdekel. Minden válasszal, hatással ugyanazon a szinten foglalkozunk, amelyiken ténylegesen létezik, ahonnan ered és ahová tart. Ez az egyéni, saját szerepük, mely egy folyamatos állapot és a legpozitívabb megjelenési formája annak, amit csinálunk. Ezt nem igazán lehet egy postai interjúban leírni. Sok emberrel kerülök kapcsolatba, de mindenkire odafigyelek, mindenkinek válaszolok, még ha lenne fontosabb dolgom is. A válaszadás legalább annyira lényeges, mint mondjuk egy lemezborító elkészítése.

– Most, hogy nézeteidet ismerem, logikus lépés elkészíteni egy speciálisan megírt zenét (lásd: zene gyógyulni vágyóknak), ha igen, miért?

– A kérdés elég furcsa, mert ez a „másféleképpen" megírt zene szintén egyfajta reakció valamire, ami ezen a 'más' szinten történik. A munkánk a ránk ható körülmények eredményeként változik, alakul át. Nem mesterséges viszonyok formálják, mert akkor alvajárva élnénk, felépített elméleteket „lopnánk" el és építenénk belőlük újakat.

– Albumaitokat hallgatva sok a visszatérő hang, az ismétlődés, miért?

– Ha egy hang megismétlődik a következő lemezen is az szerintem normális. Az talán furcsa, hogy Frank Sinatra ötven éve ugyanazon a hangon, nyelven (és valószínűleg ugyanabban a típusú öltönyben) énekel? A hangok nekem olyanok, mint az írónak a szavak. Vagy az ácsnak a kalapács. Eszköz. Ha a környezetük megváltozik a hangok is megváltoztatják jelentésüket.

– De nem akarsz új hangokat használni, hogy eredeti maradj?

– Nyugaton az eredeti egyenlő azzal, hogy érdekes. Én ezt „nyugati betegségnek" hívom. Keleten egészen más a helyzet. Ott a történet a fontos, s nem a szavak, amelyek csak eszközök arra, hogy elmondhassam a történetet.

– Légyszíves mondj valamit azon munkádról, amely Brion Gysin „Dreamachine"-jén alapul?

– Brion Gysin halála után Genesis P.Orridge-re maradt a project, de időhiány miatt ő átadta a jogokat nekem. A KK Recordsnál jelent ez meg, egy Dreamachine könyv, lemez és CD formájában. Manapság ez a legelérhetőbb módszer, hogy egy kreatív elme munkáihoz egyszerűen hozzáférhessünk. De végső eszköz is. Szégyen, hogy 30 évet kellett várni rá. A hanganyagot Genesis P.O. és én állítottuk össze. Első lépés ez az alfa hullámok kutatásában is.

– Egyéb munkák és kiadványok?

– A fentieken kívül a Touch kiadónál megjelenik az „Inotium Per Ignotius" CD-je és könyve, a KK Records gondozásában pedig a „Moods & Events (Hangulatok és esetek) CD, valamint egy 78 perces RPM lemez „Maar" címmel. Készül a „Hafler Trio Hafler Triót játszik" és tervbe van véve az eddigi teljes életmű kiadása is, amely egy koncept album lesz, a „Seven Hours Sleep" (7 óra alvás) című szerzemény hat részben egy történetbe ágyazva. A csomagolást Ben készíti a Zoviet Franceből.

Egyéb távolabbi tervek: filmzenék, előadások Európa-szerte. Besegítek Psychic TV-koncerteknél és dolgozom az Etant Donnes-vel is...

(Andrew évek óta Izlandon él, a felsoroltakon kívül sok egyéb projectben is részt vesz, pl. Clock DVA albumok keverésénél is segédkezik és két év óta az élő előadásokban is – erről meggyőződhettünk a csoport budapesti fellépésén.)

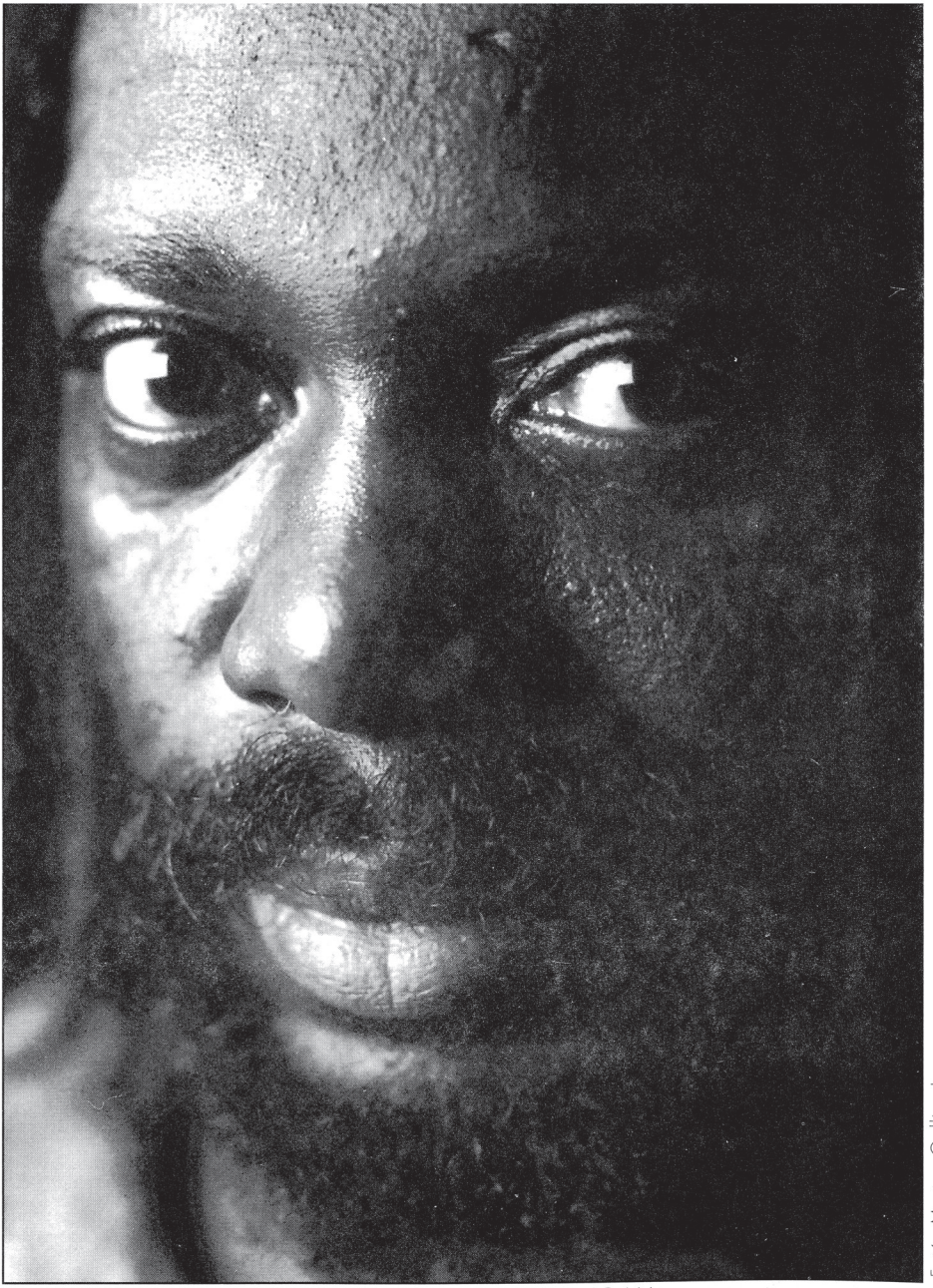

Foto: Martyn Gallinglagge

I RAS BONJO IYABINGHI NOAH

AFRICAN HEADCHARGE

Az **AFRICAN HEADCHARGE** ötlete 1979-ben fogant meg **Bonjo I** és az On-U Sound producer, **Adrian Sherwood** között. A név egy jamaikai szaxofonos, **Headly Bennett** *Head Charge* című dalából származik. Sherwood együtt akart dolgozni az ütőssel, különösen azután, hogy olvasott egy interjút **Brian Enó**val, Eno **David Byrne**-vel való együttműködéséről, a *My Life In the Bush Of Ghosts* című lemezről. Sherwood így emlékezik vissza: *„Eno azt mondta 'Van ez a vízióm a pszichedelikus Afrikáról' és azt gondoltam 'Hippi, kibaszott hippi!' De aztán úgy láttam, rendben van, csináljuk meg a magunk pszichedelikus afrikai dub verzióját."*

Az African Headcharge 1981-ben bemutatkozó lemezével, melynek címe *My Life In A Hole In The Ground*, utalva az Eno/Byrne lemezre, mutatta meg a világnak furcsa és gyönyörű hangjait. A zene még kissé kidolgozatlan volt, de azért igényesen szólalt meg. Ezt követte az *Environmental Studies* (1982), majd a *Drastic Season* (1983) és az *Off The Beaten Track* (1987) – valamennyi az On-U Soundnál.

Minden újabb lemezével fejlődött és előrelépett a zenekar, de mindig megtartotta elkötelezettségét a gyökereket, a spirituáléis énekeket, a sok dub basszustémát és Bonjo I visszafogott ritmusait illetően. A legendás *Sugarhill Gang* gitáros, **Skip McDonald** is csatlakozott a stúdió projecthez, Sherwood pedig védjeggyé vált elektronikus trükkjeivel járult hozzá a produkcióhoz. Ez idő tájt a zene nagy részét Bonjo I, Sherwood és McDonald (B. Anderson, A. Maxwell és B. Alexander néven szerepeltek) írta.

Bonjo I Clarendon jamaikai dombjain született és itt is nőtt fel. Templomban kapta az első zenei nevelést *„Gyerekként mindig a Paca templomba jártam. Az egy templom afrikai istentisztelettel. Tamburint és mindenféle dobokat használnak. Vasárnap egész napos dobolás és éneklés van."* Amikor nagyanyja a 40-es években hozzáment egy Rastához Bonjo I egy újfajta spirituális nevelést kapott. Mostoha nagyapja meghívta a barátait, hogy éljenek náluk és végül is rengeteg Rasta férfi, nő és gyerek volt ott, ami egy táborrá alakult át. A centrumban építettek egy templomot, a Rasta életben ugyanis fontos szerepe van a vallásos dolgoknak. Bonjo I a táborban elkezdte tanulmányozni a Rastákat, az életmódjukat, a vallásukat és leginkább a Niyabinghi dobolást. El is nevezték Binghinek, mert olyan volt, mint egy intenzív dobos.

Jamaikát fiatalon hagyta el és Londonba költözött hitét követve egy magasabb cél felé haladva. Az új nagyvárosi környezet teljesen különbözött a csendes vidéki élettől. Tehetséges zenészként sikerült munkát kapnia Kelet Londonban, a Hackney Community Workshopnál, járta az iskolákat és dobolni tanította a gyerekeket a gyűjteményében lévő hangszereken. Az volt a terve, hogy dalokat ír, készít egy lemezt és folytatja a tanítást is, mert szereti boldoggá tenni az embereket – különösen a gyerekeket.

Bonjo I érdeklődését a gyerekek fejlődédét illetően madarakról szóló hasonlattal illusztrálja: *„Amikor a madarak repülni tanulnak a sas pl. vár a megfelelő szélre. Mindaddig vár míg a megfelelő szél el nem jön és aztán repül. Manapság sok gyerkőc csak siet, csak kapkod és amikor sietnek elrontják a dolgot. Így rengeteg a probléma, vannak akik rákapnak a drogokra. Én azt mondom a fiataloknak – legyetek olyanok, mint a sas és várjatok amíg elérkezik a megfelelő pillanat, míg megjön a jó szél, akkor emelkedjetek fel. Lassan csináljátok, élvezzétek a dolgot, mert ha kapkodtok lehetséges, hogy valami durva szél jön és többé nem tértek magatokhoz."*

Egészen 1987-ig stúdió zenekarként működött az African Headcharge. Bonjo I-nak hirtelen időt kellett szakítania a próbákra, ami a napi munka folytatását eléggé megnehezítette. Családást okozva mind magának, mind a gyerekeknek végül is a zenélést választotta, bár egyszer újra egy más, egy magasabb cél, a spirituális fejlődés felé fordult.

Az elmúlt 4 évben családjával Ghánában élt. Amikor az új életről beszél ragyognak a szemei és széles mosoly fut át az arcán. Valami olyasmi lehet ő, mint Stevie Wonder és Isaac Hayes akik szintén a ghánai életstílus tanítványai. Szabad és bizakodó emberként írja le új környezetét. *„Ez egy olyan hely, ahol az emberek nem lopnak"*, mondja meglepve. *„Az emberek nyitva hagyják házaik ajtajait. Ha elmegy az ember a boltba gyakran megesik, hogy a boltost alva találja és ha valamit venni akar, akkor neki kell felkeltenie. Szeretem, szeretem, szeretem ezt az országot."*

Míg Ghánában terveket sző egy zenei iskola létrehozására lehetősége van gyerekekkel és helyi zenészekkel való közös munkára és segít zenéjüket megismertetni a világ más részeivel.

Az AHC utóbi lemezei, a *Songs of Praise* (1990) és az *In Pursuit of Shashamanae Land* (1993) frissebb hangzásúak és kiderült, hogy a stúdió projectből egy keményen dolgozó zenekarrá vált a csoport. *„Bonjo I-nak 8-10 évébe került mire elérte"*, mondja Sherwood.

„Amiről az African Headcharge valójában szól az az, hogy érezzük jól magunkat. Élvezzük az ételt, az italt, egymást, a dalt – élvezzük, élvezzük, élvezzük és legyen vége az időpocsékolásnak."

Sherwood azt mondja, hogy a közös dalírás adja a zene dinamizmusát és spirituális voltát. Gyakran visszatérő kis akkordok gondoskodnak az intenzitásról, míg a dallamoknak felemelő hatása van. Régebben Bonjo I és Sherwood éveket is eltöltött anyaggyűjtéssel mielőtt nekiláttak felvenni egy új lemezt a stúdióban. Néhány éneket élőben vettek fel, néhányat ismeretlen felvételekből vettek át és van amit pedig a stúdióban találtak ki. *„Minden új ötletre nyitotak vagyunk"*, jegyzi meg Sherwood. *„Alapjában véve ez egy hangkép a felvételben, és azután utánozzuk, hogy milyen élőben, majd kidolgozzuk."*

Néha az „új" nem is olyan új. Vegyük pl. a Touch I-t. *„Már vagy 15 éve éneklem a zuhany alatt"*, mondja Bonjo I a fő témát énekelve bemutatja hogyan csinálta a fürdőben. *„Aztán mentem a producerhez meg a zenészekhez és elhatároztuk, hogy megcsináljuk."*

1994-ben kijött egy maxi, a *Touch I*, amely nagyon szép remixeket tartalmaz az előző két albumról és egy új felvételt. Mint azóta kiderült ez volt az utolsó tényked ésük az On-U Soundnál, 1995-ös új nagylemezüket az Acid Jazz kiadó gondozza, amely az utóbbi időben nagyon igyekszik megszerezni kiváló dub/reggae produkciókat (Dread Flimstone, Gergory Isaacs, Benjamin Zephaniah/Hazardous Dub Company). Az *Akwaaba* keverése egészen eltér az eddigi AHC albumokétól, hiányoznak róla a Sherwood féle buborék effektek, viszont sokkal reggae-bb, sokkal lágyabban afrikaibb a hangzás, előtérben gitárokkal, Bonjo I nagyszerű hangjával és egyedülálló énekstílusával, nincs arc, mely ettől komor maradna. Az African Headcharge ismét nagyot lépett előre és nekünk igencsak igyekeznünk kell, hogy lépést tudjunk tartani velük.

(Pat Day Cobb – Option – cikkének felhasználásával
fordította: béla)

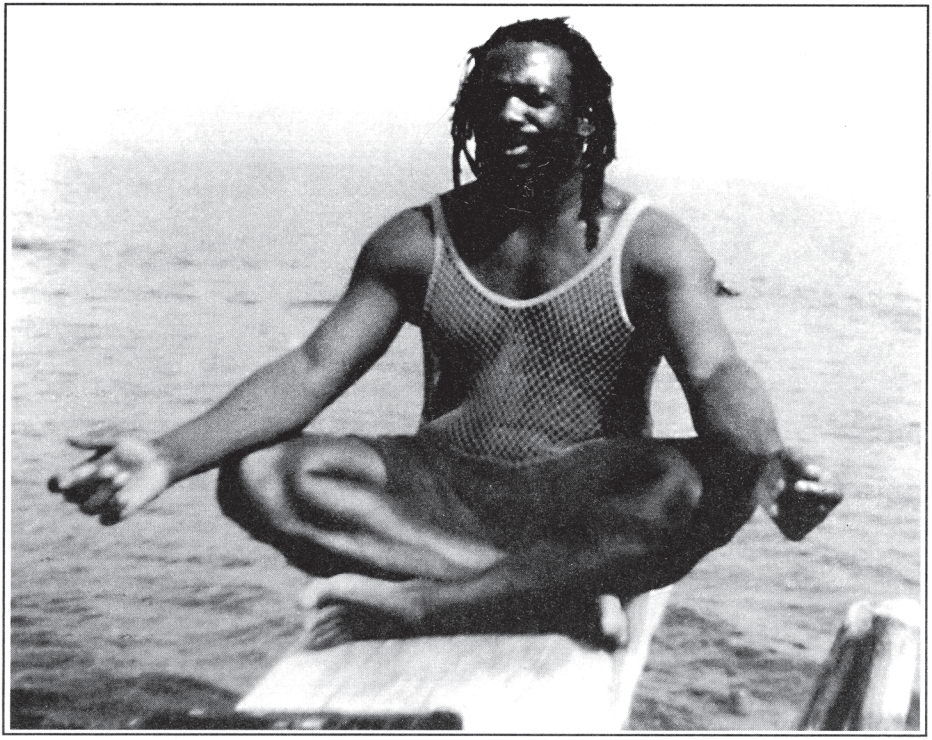

AFRICAN HEADCHARGE

„Aki megtalálta hallgat,
nekem még hátravan,
ezért elmondom."
Oryma

Játék az Énben

(Nem is tudom, képes-e valaha mindazokat a csodálatos dolgokat elmesélni az ember, amelyek akkor kezdenek kitárulkozni előtte, ha már levetette az idő bilincsét. Amikor ez megtörténik az idő szétfoszlik, darabokra hull, a megértés láncszemeibe belehelyezkedik – a megértés végtelen és összefüggő fonalába. De a káprázat mögé látni nem egyszerű és meglehet, hogy a pillanta műve a felismerés – a pillanat is az idő része. A káprázat része. Amíg azt mondom, hogy élet, álmodom. De ez az álom végtelenül termékeny. Ami pazarlásnak, elpocsékolásnak tűnik, az is a megértéshez visz közelebb. A születés belépés a halálba, minden élettel teli pillanat ehhez visz közelebb, de csak amíg hiszünk neki – nos, ezt tudja mindenki, aki akár csak egyszer is el tudott némulni az alázatban. Minden születés a megszabadulás fényét világítja meg egy sugárral. De nehéz ezt megélni, mert pusztán tudni, kevés. Mert mindaz végtelenül csodálatos, ami a pillanat hevében csak a szenvedést hiteti el a vakságot kíméletlenül kihasználva. Minden gyufaszálnyi akadály elhárítása mérföldeket fed fel a fényből. És ugyanígy: egy villanás mérhetetlenül sok ahhoz képest, amely elégséges be is mocskolni minden fénnyel teli pillanat ajándékát. Az ember minél több, annál kevesebbnek hiszi magát. Annál kisebbnek. Annál távolabb. Annál elveszettebbnek. Annál hitetlenebbnek. Annál reménytelenebbnek és gyűlöletesebbnek és hiábavalónak.)

Amit tudni vélek: fényévekkel és eónokkal akarom mérni.

Amit tudok: azt hiszem látom a bajt és a megoldást e fölött.

Amit élek: mit is mindebből?

Azt hiszem: a csapda bezárult. Pedig réges-rég kinyílt. Még azelőtt, hogy a fogalma megszülethetett volna.

A zár valójában mindig nyílik, sohasem zárul. De hogyan, ha sohasem csukódik ránk? Valahogy így: toporzékolva követelem megnyitását, csak szólnom kell némasággal. Amint feltárul az első titok, azonnal elárulom: szócsépléssel, értelmem lezárásával; nem figyelek tovább, nem hallgatok, vakká teszem magam, ha kell erőszakkal – vagyis tovább forgatom az idő kerekét.

És Isten lassan vajúdik, hogy megszüljön, míg én tovább forgatom az idő kerekét, az idő fájdalmával nyújtva szenvedését. És még csak nem is sírok végtelen irgalmát látva. Pedig ha lehunyom a szemem, jobban látok, ha befogom a fülem, jobban hallok és ha befogom a szám, azzal többet mondok.

Mikor mondhatom: tudok? Mikor élhetem: tudok? De legfőképpen, mikor felejthetem azt el, amit tudok? Kijelentek, kérdezek, szenvelgek, tékozlok. És képzelgek a szenvedésről. Mert nincs az rám kiosztva. Hogyan is tudnám én azt elviselni? Mindazt befogadni? Azt megérteni? Azt termékennyé tenni? Így forgatom egyre tovább és tovább az idő kerekét.

Mert minden dolog csodálatos. Nincs jó és nincs rossz. Nincs születés és nincs halál. Nincs halál és nincs születés. Nincs félelem és nincs öröm. Nincs tavasz és ősz. Nincsenek a dolgok és ellenkezőjük. Nincs tagadás. Nincs kezdet és nincs ezelőtt és a vég mögött sincs. Nincs nem és nincs igen. Sem káprázat, sem valóság. Sem létezés.

Van. Csak ez. Ez a lét. Csak ez és ez megszüli a szülést. Az pedig a halált. És a látszatot. A kezdetet és a véget és ami e között van. És ami ez előtt és ami az után van.

Supreme. Supreme a lét. A végtelen. Az üdvösség. A tisztaság. A kegyelem. Az irgalom. A szeretet. Az igazság. Mindezek és végtelenszer több. Nem ezek, mert nem betűk és nem szavak. A teljesség. Ezek is, mert betűk és szavak is, mert a teljesség.

Mint ahogy ez filozófia – filozófia a létről, az idő kerekébe törten – de nemcsak filozófia, mert a véges szógyarapítás is a lét felé törekszik.

(És ha már minden nyitva látszik, miért késik a megnyugvás?) Azért mert: tudhatok, prédikálhatok, segíthetek, gyógyíthatok, felvilágosíthatok, Istenről is tudhatok; az nem az én érdemem, nem az én kiváltságom, nem nekem szól, nem kell mindenáron rajtam segítenie. Legfeljebb sorsom. Ha így van, tudhatok Istenről és szét is oszthatom, mégsem az enyém a megnyugvás, ennek oka: eszköz vagyok, csatorna, hírvivő, erőhordozó és átadó, megnyugtató, felvidító, sugalló. Az én sorsom attól még lehet puszta kín, szenvedés és halál. Sok költő halt már kínt életében, pedig egy rövid sora valamely feledett versében – vagy akár csak egy szó, egy hang – tudta Istent. Az nem neki szólt. Mindenkinek. Lehet, hogy csak egy másiknak, de nem neki. Majd az a másik tovább viszi és egyszer visszaviszi hozzá is – vagy egyszer önmagához.

Régóta úton van az üzenet, kiköt-e valahol? Ki kell-e hogy kössön? A kérdést is a végtelen szülte.

Az erőt, a tudást, a fényt sohasem (csak) önmagáért kapja, másokért, a többiekért, mindenkiért. Az egység megtalálásáért.

Mindenki, akit valahogyan érintett a szellem szabadsága, tudja, hogy nem a róla való beszéd visz közelebb hozzá, hanem a vele való hallgatás.

Először a csend Aztán a hang. A csend a földben lakozik, csak le kell hajolni érte. A csend az égben lakozik, csak fel kell emelkedni hozzá. A csend bennünk lakozik. Nem cselekedni kell az eléréséhez. És nem is szólni. Most a hangot ismerjük előbb. Amikor a hang szólít belépünk a csendbe.

De a róla való beszéd is közelebb visz, mert az is megfogan. Mert az embernek meg kell tanulnia beszélni előbb, hogy a hallgatásnak igazi értelme feltáruljon. Mert minden közelebb visz; a beszéd a hallgatáshoz, a hallgatás a szabadsághoz, a szabdság az igazsághoz.

Az igazság egy, oszthatatlan. És beszélhetünk romlásról, elszakadásról, aranykorról, vagy mélypontról és látszatról, ez csak játék. Minden ami látszat: valóság, mert semmi sem választható külön, nem osztható fel. Ha mégis annak tűnik, az csak látszat. Ebben nincs semmi ellentmondás. Ez Isten természete. Isten valósága, a hozzá vezető út, az, hogy nincs hozzá vezető út, mert az út benne vezet. Amikor az ember Istenhez fohászkodik, önmagához teszi, mert rajta kívül nincs és sehol máshol nem találhatja meg, csak önmagában. Ez Isten valósága. Hol itt a látszat, és hol a valóság? Csak igazság van. De, hogy felmerül a kérdés és válasz, kijelentés és osztódás, romlás és aranykor – ez hát a játék.

A megszabadulást ne önmagáért vágyjuk. A részvétel miatt törekedjük. A megszabadulás nem teherletétel, hanem felvétele a terheknek. Osztozás Isten felelősségében. Ez nem ajándék, nem könnyebbség, nem megszabadulás, ez a legnagyobb teher. A terhek viselése, fel- és átvállalása. A szenvedés, az örömök, a kétségek és a szépségek felvállalása. Mindez együtt. A teljesség és az egység élése. A lét élése. Az élet utáni lét. Supreme teljessége.

Isten csak keveseknek adhatja oda ezt a végtelen terhet. Ez nem kegy és nem is ajándék. Ez a játék terhe. A játék a legnagyobb és legkomolyabb teher a legnagyobb nyugalom. A béke és a szeretet egy Istennel. Isten a teljesség, nem vehető el belőle semmi és nem is tehető hozzá egy vessző sem. Ezért Isten teljességében osztozni a legnagyobb teher és a legteljesebb megbékélés. Ez a játék értelme, a megszabadulás, a lét maga, a van állapota. Az állapotnélküliség, ahol minden dolog és fogalom egymásba nyúlik, ahonnan nézve a megnyilvánult világ egyetlen kép, amely sohasem halványul el. A „tékozló fiú" visszatérése Isten legnagyobb öröme, ebben részesül mindenki, aki visszatér valódi otthonába, a játék mámorából kigyógyulva.

Hiro

SPK/Graeme Revell

Már régóta terveztem egy átfogó SPK-cikket, összejött néhány forrásanyag és én mindenképpen őket tartom a legizgalmasabb és legnagyszerűbb industrial csoportnak, a műfaj klasszikus, első periódusából – bár ők már akkor is post-industrial zenekarként aposztrofálták magukat, már ha egyáltalán megengedték ezt maguknak és másoknak. Végül is nem mászok bele én magam a témába, néhány mondat erejéig végignézzük történetüket, aztán hagyom őket beszélni, főleg **Graeme Revell**-t (a korai SPK időkben **Operatór** néven volt ismert), a csoport zenei atyját.

Az SPK új-zélandi-ausztrál-angol-kínai, igencsak hon nélküli zenekar volt, 1979-es megalakulásuk évében többen megfordultak benne, készítettek egy kislemezt saját kiadójuknál, a *Side Effect*nél, azt követően pedig kettőt az *Industrial Records*nál. Revell ekkor Párizsban filozófiát, pszichiátriát, irodalmat és zenetudományt tanult, 1980-tól pedig mindezt zenei kísérletei megvalósítására összpontosította. Első nagylemezük az *Information Overload Unit* és a '82-es *Leichensrei* album alapkövek a modern kísérleti zenei palettán, valójában minden bennük van, amin még ma sem tudnak túllépni az ipari-zajzenekarok. A korai kislemezeket *(No More/Kontakt/Germanik* és *Faktory/Retard/Slogun)* '83-ban albumban, az *Auto-Da-Fe*-ban adták ki újra (ezen munkáikat '92-ben a *Mute Records/Grey Area* újra publikálta CD-n). '83-ban csatlakozott a formációhoz **Sinan**, egy kínai származású pszichológus lány és új zenei utakra léptek, egy sokkal táncolhatóbb, erősen ritmusközpontú hangzással. Ennek lenyomata a '84-ben, a WEA-nál megjelent *Machine Age Woodoo*, majd '86-ban az erősen popszerű *Digitalis Amiguba*. Revell érdeklődése a 80-as évek második felében az ambient kísérletek felé fordult, az *Insect Musicians* albumhoz két éven keresztül gyűjtött rovarhangokat Indonéziából, Afrikából, Indiából, Európából és Ausztráliából, amit aztán hosszas munkával komputerrel szerkesztett meg elképzeléseinek megfelelően. Ezen kívül erősen érdekelték a filmzenék, ennek legelső darabja a *Zamia Lehmanni (Songs Of Byzantine Flowers)*, egy szép euro-bizánci-ethnológiai darab, melynek eredeti munkacíme a „zene a megvalósíthatatlan filmekhez" volt. Ez a mű számomra az abszolút gyöngyszem Revell/SPK munkái közül, megszólalnak benne orosz orthodox kórusművek, tibeti dobok, kongák, jávai, új-guineai és afrikai furulyák, marimbák, harangok, csellók, gyárszirénák, faütősök...
Ezután valódi filmzenék következtek (*Dead Calm, A Világ végéig, Love Crimes, Boxing Helena, Body Of Evidence, Danger Sign, stb.*) és valójában a mai napig ebből él, egyre nevesebb a műfajban és már fővonalbeli filmek (pl. Van Damme akcióművek) zenéjének elkészítésében is részt vesz.

Most pedig következzenek az interjúrészletek, amelyek a '80-as évek elején az *Industrial Culture Handbook*ban, a *Chainsaw* magazinban, 1987-ben az *Option*ben, 1993-ban a *Zillo*ban jelentek meg. A fordításokért köszönet Gábornak és Elisának. A szövegek minden esetben Graeme Revelltől származnak.

„Az SPK eredetileg egy pszichiátriai ápoló és egy pszichikailag beteg ember kapcsolataként született meg. Rajtam és Nehilen kívül még két punk játszott velünk, de ők hamar kiszálltak, hogy popsztárok legyenek, saját bandájuk neve Secret Secret és fellépéseikkel rengeteg pénzt hoztak a klubokban Ausztráliában. Mi nem foglalkoztunk vele, hogy punk együttes legyünk, jobban érdekeltek minket a komolyabb kérdések, melyek később összekapcsolódtak az industrial zenei mozgalommal. Az eredeti ihletők között ott volt a skrizofénia, a probléma maga és a tudathasadás kreatív lehetőségei. Mi mindig post-indust-

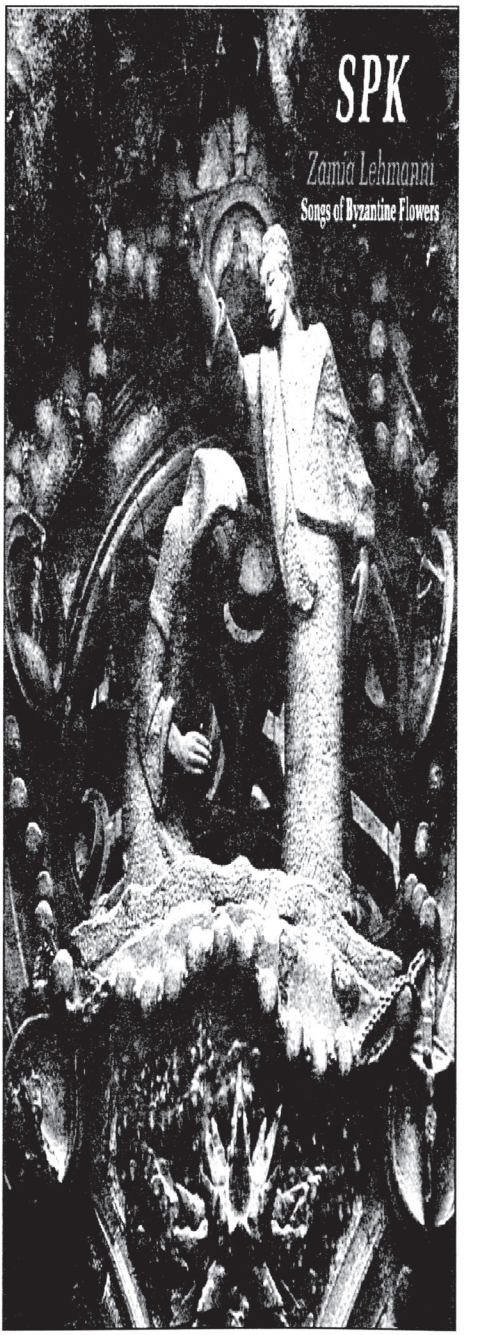
SPK
Zamia Lehmanni
Songs of Byzantine Flowers

rialisnak tekintettük magunkat. Ausztráliában nincsenek olyan lepusztult ipari negyedek, mint Detroitban, vagy Észak-Angliában. Ez inkább egy „médiás" társadalom, valamivel lassúb, mint a New York-i. Ez azt jelentette, hogy mi eléggé különböztünk a Throbbing Gristle-től és a Cabaret Voltaire-től, akikkel véletlenül minket összekapcsoltak 1979-ben. Mi inkább szemiotikus dolgokkal – mint pl. az információ túladagolás elleni küzdelem – foglalkoztunk, ami első albumunk címe is lett: „Információ túladagoló egység". Érdekelt még minket a reklámozás, mint az emberek manipulációjának eszköze, az információtorzítás. Szerintem a Throbbing Gristle az egyetlen akkori industrial együttes volt. Ők szinte kizárólag az általánosított paranoiák kódjai között működtek, közeli a rokonságuk Burroughs-szal, Crowley-val és Mansonnal. Kezdettől fogva próbáltam távolságot tartani ettől, mivel ezt egy ódivatú vitának tartom. Az az író, aki a laikusok számára leginkább kimutatta ezeket a post-industrialis, vagy poszmodern gondolatokat az nem Burroughs volt, hanem J.G. Ballard, pl. a Crash című művében. A TG a súlypontot túlságosan híres őrültekre helyezte (főleg Manson), amíg az SPK az ismeretlen tömegőrültekre próbált figyelni, akiket a konzumtársadalom bűnbakká tett azért, mert kapacitásukkal nem képesek eleget tenni a társadalmi kívánalmaknak."

„Jelentések szerint az oroszok 1973-ban szukcinil klorint alkalmaztak izraeli foglyokon Szíriában. Az áldozat úgy érzi haldoklik az oxigénhiánytól, bár ez a hatás átmeneti, a fenyegetés fennáll, hogy megismétlődik."

„A '79-es EP-n eredetileg három szám volt, a harmadik kerekek alá került, elbaszták, amikor elmentem és az a pszicho-fickó újrakeverte mielőtt öngyilkos lett. Most ismét volt egy gitárosunk, aki öngyilkos lett... ezért változik olyan sokszor ennek az együttesnek a felállása. Nem tudom miért ölték meg magukat, nem árulták el nekem. És a hagyatékban nem hagytak rám semmit, amit igen bosszantónak találok."

„Az én feladatom a zene, a többieké a szöveg. Néhányat németül énekelek és ez egy német számára gondolom furcsán hat. A szöveg is mindig egy hangszer. Ha van egy szövegrészed, akkor ki is jelentesz valamit, akkor már egyáltalán nincs választásod a hangzás specifikusságát illetően. Ha most német szöveget írok, sőt rossz németséggel, mert egyáltalán nem beszélek németül, akkor a közönség szabadon választhatja meg mi számára a hangzás jelentősége. A kiindulópont először egy angol ötlet, amit lefordítanak, de a dolgokat annyira megvágjuk, hogy valószínűleg egy német sem tekintené át. Ezt a nyelvet valahogy szeretem, egy kis fétis a részemről."

„Nem nagyon értek egyet mindazzal, amit Freud mond, a halál sokkalta izgalmasabb a szexnél, vagy legalább annyira az. Nagy varázsa van az önmagaddal vagy másokkal kapcsolatos halálképeknek. Nekünk van egy gyerekes, ha tetszik csodálatunk mindenféle életképekkel kap-csolatban, ami végül is lehet, hogy nem gyerekes, de mindig el fogom ismerni, hogy elbűvöl a nézése, valószínűleg nem túl nemes indítékok miatt. Ok lehet a csodálatra, hogy úgy érezzük, mintha a társadalom alhasát ütnénk... egy olyan területet, amely elég sebezhető. Meghúzódik egy másik ok is orvosi érdeklődésünk miatt, ez pedig a tudomány önteltsége. Van néhány dolog, amit elvégez a tudomány: tesztelési eljárások, amik egyáltalán nem különböznek a rítusoktól. Egypár év elteltével, mint bizarr rítusokra tekintenek vissza ezekre, az alkalmazott technikák miatt. Mi szeretnénk magunkat előbbre juttatni, mondjuk öt-tíz évvel. Most visszatekintünk régi orvosi módszerekre, arra, hogy a tífusz áldozatokat forró fürdőbe dobták – az öreg Csajkovszkij-kályhára. A betegeket forró fürdőbe rakták és ha ezt túlélték „lehet", hogy megszabadultak a kórtól. Ugyanezt tették Csajkovszkij anyjával, amikor a fiú még fiatal volt és ez volt az oka, hogy éle-ténck egy szakaszán szándékosan fertőzött vizet ivott. és többé-kevésbé öngyilkosságot követett el (és őt is forró fürdőbe tették). Mi ezt a dolgot szeretnénk közszemlére tenni. Megpróbáljuk meg-

kérdőjelezni az ezekkel összefüggésbe hozott igazság gondolatát, elválasztani mechanizmusait, megszállottságát minden dolog empirikus igazolásával – vagyis semmi sem lehet igaz, ha te annak nem látod. Az emberek azt gondolják: Ó igen, ez érdekes, de igazából sosem tudnának hitet vetni a művészetbe. Én azonban úgy gondolom, hogy a nagy művészet a tudománnyal egyenértékű. Nagyon fontos dolog hinni a képzelőerő hatalmában, nem pedig egyszerűen engedni, hogy a racionális funkció, az agy logikai oldala domináljon. A mi egész munkánk lényege, hogy függetlenül eljuttassuk a hangkészítést egy olyan szintre, ahol teljesen precízek lehetünk a saját területünkön. Remélem óriási pénzösszegek nélkül eljuthatunk erre a szintre."

„Végül is mindnyájan teljesen vissza fogunk húzódni és már csak a fejünkben fogunk élni. A fej a világ nélkül. Alig van anyagi szükségletem. Ki tudok jönni heti öt fontból, ami Londonban igazi teljesítmény. Legalábbis mindig ezt hallom az emberektől. Unalomban csak akkor szenvedsz, ha valami jobbat vársz. Nincs jobb, mint ugyanaz."

„Sok dolgom volt alkoholistákkal, szenilis agyalágyultakkal, mániákus depresszív pszichózis... skrizofénia. A skrizofréniások elég érdekesek. Egymásra rakott maszkok sora, semmilyen mögötte rejlő személyiséggel – át tudnak kapcsolni egyikről a másikra és egyikkel sincsenek teljesen megelégedve és egyikkel sem teljesen elégedetlenek. Egyszerűen a lehetőségek soráról van szó. Egyikben sem hisznek, semmi sincs ezek mögött, ami stabilizálólag hatna itt. Sok bizonyíték van arra, hogy mindegyikünk hordozza ezt a skrizofén rendszert, ami valakinél dramatikusabban üt át mint másoknál. Nem arról a klasszikus hülye megközelítésről van szó mint a tudathasadásról – hanem arról, hogy néha a védőmechanizmus, tehát a racionális ésszerűség néha összedől és akkor bekövetkezik a begolyózás. Egyik dalunk, a Retard egy fickóról szól, aki egyszerűen becsavarodott és minden motívum nélkül megölt valakit. 35 évet töltött egy pszichiátriai intézetben, megfizetett érte. Mégsem engedhették ki, mert ugyanezt megtehette volna mégegyszer. Ezek azok a dilemmák és helyzetek, ahol abszolút nincs mit nyerni, ezek ragadtatnak el. Erről szól a zenénk."

„Úgy találjuk, ha az ember néhány hónapig ki van téve ilyen képeknek már szinte semmi által nem sokkolódik. ezek egyike sem volt rám olyan hatással, mint az a fiú az elmegyógyintézetben, akit minden reggel fel kellett keltenem. Üszkösödés borította egész testét. Egyik felén volt egy karja és egy lába, a másik felén semmi. Folyton presszúrás fájdalmai voltak, mert mindig a tolószékben ült, összeszarta-pisilte magát minden éjjel. Mindennap lehúztam a takarót és ott volt az ürüléke – a visszataszító szag reggel hatkor. Fel kellett emelnem, a kezem, a mellkasom tiszta szar lett – másként ez nem ment – és kivinnem őt a fürdőbe, és el tudod képzelni milyen nehéz valakit úgy kádba tenni, ha testének egyik felén nincs semmi, ami tartaná? Szóval mindig átfordult és fejjel ért le először. Ha pedig meghallott egy női hangot, torkaszakadtából sikítozni kezdett, nem akarta, hogy ilyen állapotban lássák. Számomra ez volt az igazi – semmi sincs távolról sem, ami azóta ennyire felkavart volna."

„Azt hiszem hangjaink egy kísérletet jelentenek egy másik világrend imopresszójának nyújtására. Kritikusok voltunk és megpróbáltunk pozitívak is lenni, abban az értelemben, hogy megpróbáltunk rengeteg energiát belevinni, mert az egyik dolog, amit kritizáltunk az az apátia volt. Többfajta tájkép impresszióját adtuk. Vizuális képeink egy bizarr világlátványt tükröznek... a szépség egy érzetét a bizarrban. Nem befolyásoljuk ezeket a képeket, nem viszünk bele tudatosan tanult művészetet. Csinálunk ütköztetéseket, de az utóbbi időben már elégnek bizonyul a valóság. Szépség mindenben van, megpróbálom magam körülvenni egy olyan világgal, amelyben élni szeretnék (még ha nem is tudok élni benne)."

„Ami történik: a gondolatok elsüllyednek a termékben. A dolog, ami a Dada körül zavart engem, az az, hogy bár támadták a burzsoákat el voltak kerítve – mivel az egészet komolytalan lazasággal csinálták. Attól az időtől máig valószínűleg leginkább vizuális a fejlődési vonal. Man Ray fotói például brilliánsak."

S

P K

„Valami, amit személyesen szeretnék elérni az az, hogy megszerezzem azt a képességet, amivel nem tudok különbséget tenni a szépség mennyiségei között. Például szeretkezni egy nagyon szépnek tűnő nővel és szeretkezni egy idiótával, vagy egy Dawn-kórossal; a differenciálás megkérdőjelezése abban az értelemben, hogy átlépsz rajta. Lehet benne valami erotikus vonzalom, hogy egy „más"-sal szeretkezz, de azt hiszem az egyik diszkrimináció mindig megmarad. Szeretném megkérdőjelezni az összes gondolatot a szépségről, de azt hiszem ez tűnik a legnehezebben elérhetőnek."

„Én határozottan erőszak-ellenes vagyok, bár mutathatnánk erőszakot, az negatív értelmű. Szívesebben venném, ha nem volna erőszak. Malcolm X egyszer azt mondta: „az erőszak se nem jó, se nem rossz, a helyzet aspektusától függ." A társadalom passzívnak tetteti magát az erőszak terén, amikor folyton atrocitásokat követ el – de ezek rejtettek. És ezzel az SPK-nak sok tennivalója van. Mi bemutatjuk azt, amit ők követnek el."

„Mindig eszembe jut: Istenem, milyen lehet pszichopatának lenni és folyton hallani a sok hülyeséget, a légi hullámokban úgy, hogy nem tudsz megszabadulni tőle. Azt hiszem meg kell köszönnünk Istennek, hogy nem vagyunk telepaták."

„A megszállottság nem szükségszerűen mennyiséget, hanem elkötelezettséget takar. Vannak olyanok akik írtak egy fél verset, de az a fél vers kurva jó volt, sok ember van, aki rengeteget ír és egy sem jó. A művészetben a legfontosabb a differenciálódás művészete – a nem másolás művészete."

„Egy neuropsziciátriai intézetben, San Diegóban egy sorozat hátborzongató filmet mutatnak be embereknek, melyek fokozatosan egyre szörnyűbbek lesznek. Az alanyt kényszerítik a film nézésére azáltal, hogy a fejét kikötik, hogy ne fordíthassa el, egy készülékkel pedig nem engedik a szemhéját lecsukni. Az első filmek egyike egy afrikai fiatalt mutat körülmetélés közben, amit egy életlen késsel hajtanak végre érzéstelenítés nélkül. A film végén az illetőtől megkérdezik: „Milyen minta volt a kés nyelén?", vagy: „Hány ember fogta le a fiatalembert?"

„Az emberek oly sok különböző elméletben hisznek az élet utáni halálról. Az új-guineai törzsekben élőknek pl. nincs fogalmuk a nyugati halál utáni élet elképzelésről. Még a testet, mint fizikai dolgot sem tudják megérteni – nem értenék meg az elektromos és genetikai folyamatokat, amelyek végbe mennek a testen belül és amelyeket ok-okozati magyarázatra szűkítenek le. Ők nem hisznek az ilyen érvelésben."

„Az első lemezünkhöz megpróbáltunk minden lemez mellé egy sperma-kapszulát tenni. Kb. ötszáz kapszulát állítottunk sorba és nekiálltunk, hogy beléjük töltsük a spermát. Amikor az ötszázadikat is megtöltöttük észrevettük, hogy az elsők szinte teljesen feloldódtak. A sperma nagyon savas. Óriási energiapocsékolás volt. Csak egy elcsépelt viccnek szántuk, nem akartuk megmondani, hogy mi az. Csak látni akartam, hány ember veszi a szájába, kezdi el tesztelni ilyen módon."

„Egy művész művészi formáin keresztül alakítja magát. Én semmi vagyok azok nélkül a dolgok nélkül, amiket létrehozok. Szeretném ha életem végére óriási számban alkotnék dolgokat, kihasználva azt a képzelőerőt, amivel rendelkezem. Az emberek nagy mértékban hagyják kihasználatlanul képzelőerejüket. A művész talál egy mélyedést és annál marad hosszúra nyúló periódusban át. Az ötleteim fél évtől egy évig terjednek."

„Közreműködtünk egy Kim Flicroft és Sandra Goldbacher által rendezett film zenéjének elkészítésében. Ez egy köztes út egy Erzsébet-kori és egy huszadik századi szürrealista film között. A film John Dee – I. Erzsébet fő asztrológusa és alkimistája – életét veszi alapul. Az alkímia motívumait használja, hogy bemutassa Anglia általános hanyatlásának történetét a XVI. sz. végén. Zeneileg ez egy csodálatos időszak volt, akkoriban Velencében a Gabrielli unokaöccs és nagybáty fel-

talált egy óriási polikorális (többkari) stílust, vagyis térhangzást, ahol 4-6 kórus és zenekar helyezkedett el körben a velencei Szt. Márk templomban. Rendkívüli kihívást jelent megpróbálni visszaadni ezt az érzést 1987 közepén."

„Bizonyos értelemben a legvalódibb industrialis zene, amit mostanában hallottam, Janet Jackson „Nasty" című száma, amely nyilvánvalóan industrialisból lett diszkó-industrialissá szűrve, ahogy azt mi is tettük '84-ben, a „Junk Funk"-kal és a „Metal Dance"-szel, aztán bevittük ezeket a fővonalba. Amit ezek a fekete tánccsinálók tesznek az egyetlen útja annak, hogy az industrialis zenét továbbra is valódinak nevezhessük. Néhány technikájuk persze a korábbi európai industrialis, vagy metal elképzelésekből származik, de a mód, ahogyan ezeket kidolgozzák, attól teljesen eltérő, így eredetileg experimentálisnak tekinthetők."

„A Zamia Lehmannit néhány kritikus az év legjobb „keleti" munkájának minősítette, pedig legalább annyi klasszikus és nyugati hatás érezhető rajta. Az új-zélandiakat, mint ami én is vagyok 200 éve idedobták és a letelepedők mindent el akartak felejteni abból a kultúrából, ahonnan jöttek. Jelenleg Ausztráliában lakom, ami majdnem Dél-Kelet Ázsia és az SPK fele kínai születésű, ezért úgy gondolom az album létrehoz számunkra egy olyan kultúrát, amely eltér mind az európai, mind a keletről érkezett örökségtől. Egyik kedvelt rész számomra, amikor a „Fairlight"-ban egy ősi ausztrál hangszeren, a didgeridoo-n játszom. Ez sokkal inkább emocionális album, mint amit valaha is csináltam. A „Bizánci" motívum az új kezdési pontok metafórája, a jövőhöz vezető kulcs az új kiindulási pontok keresésében rejlik, egy stílusnál, vagy gondolati keretnél nem szabad megragadni."

„A legnagyobb különbség abban áll, hogy az SPK anyaga saját elképzeléseimből fakadt. Filmeknél mások ötleteinek átdolgozásával van dolgom. Ezeknél a projecteknél rabszolga vagyok és az én feladatom az, hogy a sztori és a képek hatását fokozzam. Így a vásznon lezajló érzelmektől és akcióktól függ az egész. Általában a rendező változatára várok, mielőtt elkezdeném írni a zenét a fejemben. Ez a változat még mindig sok változtatásnak van kitéve, az egész folyamat 9 naptól 2 hónapig tarthat, hogy a teljes filmzenét megírjam és felvegyem. Átlagban 4-6 hetet igényel kb. 60 perc zene.
A rendezők és a producerek befolyása variáns tényező. Vannak akik részt vesznek minden egyes hangjegyen, mint pl. George Miller (Mad Max, Dead Calm), mások szinte egyáltalán nem, mint pl. Wim Wenders. Wenders jobban szereti, ha van egy csomó zenéje, amit aztán vághat és bevezethet tetszése szerint. Az USA-ban elvárják a komponistától, hogy a zenével nagyon közel átfogjon minden vágást, minden mozdulatot és minden emóciós gesztust. Ha a filmzene elektronikus, akkor teljes egészében az otthoni stúdiómban veszem fel és néhány akusztikus zenész besegít. Ha orchesztrális lesz felveszek a rendező számára szintetizátor-demókat, amiután a darabokat átültetem zenekarra és a zenekarral néhány nap alatt elkészítem a felvételeket."

„Nagyon érdekel, hogy egyszer készítsek egy átfogó kórus/zenekari művet. De ez az idő inkább a populáris zenéhez adott. Brian Lustmord és én elgondolkodtunk, hogy mint Terror Against Terror együttdolgozunk, azzal a speciális tervvel, hogy ezt a projectet Amerikába vigyük, ahol most kezdik megismerni ezt a fajta zenét." (ez a dátum itt 1993)

„Két könyvön dolgozom, az egyik a zenéről szól, a másik a szavakról – metszése a filozófiának és a fikciónak. Egyszerűen a különböző gondolkodási módokról szól, azokkal a szűk sémákkal szemben, amelyek mostanában megkötik az embereket. Szeretem a hirtelen változásokat... egy pontról a másikhoz rohanni, hogy soha ne jöhessen senki, hogy meghatározhasson. Ha te holnap jönnél, hogy ezt az interjút elkészítsd valószínűleg egészen mást mondanék neked..."

Bevezette és összeállította mis.

ANIMA

ANIMA/ANIMA SOUND SYSTEM

Az Anima (újabban Anima Sound System) különleges és egyedülálló csoport a hazi színtéren, hozzáállásuk és céltudatosságuk magávalragadó. És attól sem rezelnek be, hogy zeneiségükkel úttörők itthon. De itt most nem az én jelzőim fontosak, helyettük következzék egy interjú zenéről, lemezről, fűről, faji tisztátalanságról. Kérdez Mis, válaszol Prieger Zsolt.

ML: Az Anima Sound System első kazettáját a Trottel publikálta, amely még jelentősen különbözött a mai megszólalástól, viszont már ott megfogalmaztátok azt a szellemi alapállást, amely máig is érvényben van, ennek pedig egy Bartók-idézet az alapja: „A faji tisztátalanság határozottan jótékony hatású..." Kifejtenéd ezt bővebben?

PZS: Na persze a Bartók-idézet eredetileg a zenéről szólt, de nagyon hülye, aki nem veszi észre benne a finom utalást. Az idézet egyébként a '40-es évekből származik, a mi fordításunkban pedig úgy hangzik, hogy gyúrj össze mindent, amit nem szégyelsz, autentikus roma, vagy zsidó népzenét és jazzt, afro ütősjátékot a DJ-kultúrával, trip hop ütemeket reggae-basszussal, aztán nézd meg, hogy mit kaptál ajándékba. És ez nem world-music, vagy mi a fene, hanem csak annyi, amennyi kijön a csapaptból. Egyébként meg: régóta mániám, hogy minél sokszínűbb a zenekar annál jobbak vagyunk.

ML: Ott voltak a régi kísérletek is és már akkoriban is némiképp erről volt szó.

PZS: A '80-as évek közepén Szabolcs öcsémmel közösen elkövetett munkáink során szakrális rappel ugyanúgy kísérleteztünk, mint a távol-keleti zenei hagyományok és az itthon akkor még jóformán ismeretlen house összeboronálásán. 1990 januárjában aztán csináltunk egy kazettát az ÉV-vel Palomar '90 címmel, s egy egész kazettaoldalt szenteltünk a zsidó kultúrának, már persze a mi meglehetősen elhajló modorunkban. Egy számunkban a Smá Jiszruél kántoréneke egy acid alapra úszik rá, közben meg Szabi wah-pedállal szórakozik. Otmar vagy húsz éve az afrikai zenekultúra megszállottja, tuti nem véletlen, hogy összefutottunk. Akárcsak Tamással, aki a népzenéből, meg a jazzből jött, de ennek ellenére – vagy éppen ezért? – teljesen egy húron pendül fiával, aki 18 éves és hatalmas techno- és komputerfan, mellesleg meg Szabival együtt szabályosan fossák a számokat. Hetente tudnánk csinálni egy lemezt. Elkészítjük a dalokat, aztán már túl is vagyunk rajtuk. Én speciel máris unom a lemez anyagát, pedig még csak most kerül a boltokba. Mindig az érdekel, amit éppen csinálok és hányok attól, amit nem tartok igazi válasznak egy mai zenei kérdésre.

ML: Nálunk kevésbé ismert a dub műfaj? Mesélnél arról, hogy milyen hatások értek benneteket, kik voltak a legfőbb inspirátoraitok?

PZS: Hallgatunk mi King Tubby-tól a Ninja Tune-ig mindent, s a Justice League Of Zion-t meg legalább annyira szeretjük, mint a Muzsikást, én élek-halok a Mo Wax-ért, vagy a San Francisco-i house-ért, de szeretem az autentikus gyűjtéseket is, főleg a Bari Károlyét. A dubról meg csak annyit: izgat bennünket a vágás, az üresség, az ajtón hirtelen bevágódó szentimentális, leginkább gyerekdalokhoz hasonlatos dallamfoszlányok, amelyek annyira kívánják az effekteket. Meglehetősen kedveljük a 120 BPM alatti tartományokat és a pergőre elhelyezett baszott nagy visszhangokat. Hogy egy Dub Syndicate lemezcímet idézzek: nálunk az Animában ECHOMÁNIA van.

ML: Milyen munkamódszer szerint dolgoztok? Aztán az sem megszokott dolog, hogy egy keverős annyira része legyen a zenekarnak, mint ahogy te vagy.
PZS: A dalok alkotóelemeit nagyrészt Gergő és Szabolcs szállítják, aztán hárman viszünk bele valamilyen hangszerelési szisztémát. Időközben meg Otmar és Tamás hozzák a percussion és fúvós ötleteiket, vagy először jön az énekdallam, na, szóval mindig másképp, esete válogatja. Egy azonban biztos, ha egy nap kétszer nekiállunk egy alapanyagnak két tökéletesen más számot kapunk eredményként. A tavalyi sikeres koncertturnén például teljesen másképp játszottuk a dalokat, mint ahogy végül is a SHALOM és az ALICE IN GIPSYLAND című lemezre, ill. maxira kerültek. Most éppen egy harmadik, elektrósabb változatban vannak, s ki tudja, mit hoz majd a jövő? Saját számaink mixeit csináljuk egyfolytában, élőben is.

ML: Na és mi van a keveréssel?
PZS: Zenekartag vagyok, aki nem a színpadon tevékenykedik, ennyi az egész. Az effektek adagolása különben, néhány markáns témán kívül teljesen improvizatív. Akár egy gitárszóló. A keverés egyébként olyan embernek való, aki néha elcsábul és úgy érzi, hogy a sound fontosabb, mint maga a dal. Én meg egy ilyen ember vagyok. A stúdióban is ez érdekelt a legjobban és meglehetősen bánt a sok elszalasztott lehetőség. Nem túl politikus reklámszempontból amit mondok, de abszolút nem vagyok elégedett az anyaggal. A következő sokkal jobb lesz, ígérem, aztán majd azzal sem leszünk egy csöppet sem elégedettek, és így továbbb...

ML: Első CD-tek, a SHALOM a HMK Musicnál jelenik meg, de információink szerint a megjelenéssel egyidőben személyi és zenei változások is lesznek a zenekarban.
PZS: A személyi változások nem igazán érintik a csapat munkáját, ha csak annyiban nem, hogy van egy fantasztikus DJ-nk, neve DJ Cadik, aki esküszik a scratch, a Chicago-i deep house és a roma, ill. jiddis népzene békés egymás mellett élésére, s hogy a dobos helyett immáron programok mennek a színpadon is. Kicsit magával ragadott bennünket a trip hop és a house az igaz, de mit sem változtatott az Anima eddigi hangzásán.

ML: Végül egy plusz kérdés. Az új lemezen van egy dal, amely hazai pályán meglehetősen szokatlan nyíltsággal beszél a marihuána legalizálásáról és hát a borító is elég félreérthetetlen.
PZS: Nemcsak a fű szívásáról beszélünk a lemezen, hanem arról is, hogy bekaphatják a rasszisták, meg van azon a lemezen csángó dallam jungle alappal, hogy Abdeel unplugged romaszámáról ne is beszéljünk. Mindenesetre a fű szívása minden felnőtt ember állampolgári joga, úgyhogy jobb, ha senki nem pofázik bele; figyeljenek inkább a dealerekre, szereljék le őket, azokat meg, akik egy félóra „peace and love"-ot szeretnének hagyják végre békén. Egyébként nem értem a rendőröket, mi sem nézünk a takarójuk alá, hogy hogyan izélik a feleségüket. Mert valljuk meg, ez azért roppant ízléstelen lenne. Na, így vagyok én a cannabis legalizálásával, pontosabban annak szánalmas kriminalizálásával is. MAGÁNÜGY. Ebbe senki nem dumálhat bele. Még az állítólagosan liberális rendőrminisztérium sem.

SWANS/JARBOE

Nagyon szerettem volna a bécsi Swans koncert után egy egy Jarboe-interjút, de lapzártáig nem kaptam meg a választ (a buliról egyébként lásd a Straight Edge-t), így ha valaha megérkezik a következõ számban benne lesz. Viszont kárpótlásul gyönyörködhetünk néhány képben, amelyeket András barátom által készített videóról Bodrossy Márk vett le számítógéppel.

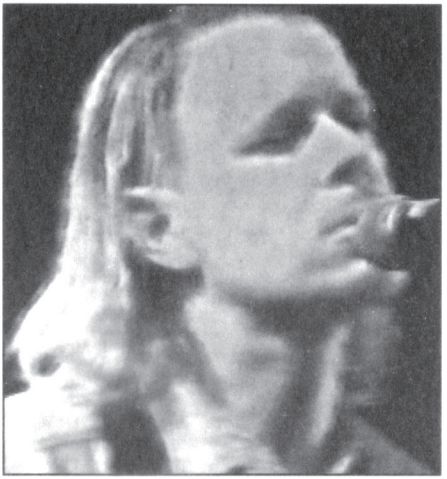

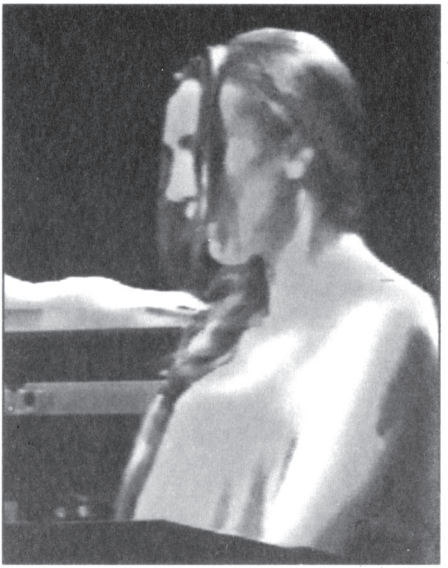

HANZÓANYAG RECENZIÓ

WORD SOUND RECORDINGS

A Brooklyni-i Word Sound label azon kreatív lemezkiadók közé tartozik, amelyeket az üzleti siker valymi kevéssé érdekel. Profiljuk elsősorban a reggaeben gyökerező dub köré fonódik, de emellett afrikai, közel-keleti népzenei hatásaik is fontosak, valamint funk, hip hop, némi jazz, kísérleti zenei referensek. Fontos, hogy mindezek a kifejezésmódok itt elvesztik alá-, vagy fölérendeltségüket és olyan egységben oldódnak fel, amely csak nagy ritkán valósul meg ilyen intenzíven és magas szinten a legnemesebb szándék ellenére is. És ami még kiemelkedővé teszi ezeket a kísérleteket, hogy bár nagyon respektálják az On-U Sound úttörő tevékenységét és egyedülálló kifejezésmódját, a Brooklyn-i kiadó lényegesen más utakat jár mind a hangzások, zeneiségek, mind a formai kivitelezések terén. Az első kiadói csomag öt albumot tartalmaz.

WORD SOUND: The Red Shift CD Ez az első kiadvány egyfajta válogatás a kiadóhoz tartozó zenészek munkáiból (Fernando, Dawson, Knapp, Pappas, Spooner, vagyis a Roots Control és a Scarab). A fenn sorolt valamennyi zenei minőség meg is jelenik itt; bár erős a reggae/dub alap, pl. a jamaikai dub költő, Oku Onuora és DJ Prince Paul (De La Soul) jóvoltából is, az egész egyfajta kísérleti hip hop formában jelenik meg. A lassú ritmusok mintha külön életet élnének, ill. végigvezetnek bennünket az öntörvényű zenei erdőben, ahol free-jazz oltódik funkyba, reggae orgonalüktetésbe, ethno fuvallatokba. Minden egymásból nő ki és nyelődik el újabb és újabb, a „semmiből" felbukkanó hangkapcsolások alatt. A visszhangokban és vágásokban bővelkedő effektezés sohasem válik túlzottá. A „Youthman" című számban ropogó dobprogram, úszó ambient és trance atmoszférák, akusztikus ütősök és ragga ének kap egyforma hangsúlyt.

SCARAB: Scarab CD A Scarab valójában kísérleti zene. A dub itt szinte csak a ritmusokban és kissé a visszhangok használatában nyilvánul meg. De a zeneiség a Zoviet France, Jorge Reyes ősi kifejezési formákat kutató hangképeire emlékeztet. Az akusztikus dobok sámánisztikus ritmusokat hoznak, az elektronika naturális ambient atmoszférát teremt, erre épülnek pengetős hangszerek, gitár, ami akár Captain Beefheart valamelyik régi munkájából is származhatna, aztán keleti struktúrák régi harmóniumon előadva, távoli basszusmenetek, emberi hangok ködös sűrűje és van annyira meglassult szerzemény is, ahol minden bizonnyal a kész felvételt utólag manipulálták. És sorolhatnám tovább ennek a tripszerű, hallucinogén zenének az összetevőit, mert bár a hangzás egységessé teszi, tényleg nincs két egyforma szám.

CROOKLYN DUB CONSORTIUM, Certified Dope Vol. 1. CD Egy újabb áttekintés a Brooklyn-i színtér dub/bass futurisztikus kísérleteiből a következő előadóktól: Bill Laswell/Sly Dunbar, Sub Dub, We, HIM, Qaballah, Steppers, Corporal Blossom, Roots Control, Loop, Dr. Israel, Spectre, Megabyte. Minden projecttől azok a felvételek lettek kiválasztva, amelyek a legbizarrabb kísérletező oldalaikat mutatják meg és a végeredmény egyfajta trip hop utazás. Lassú, de lüktető, erősen képi-filmszerű atmoszférákat közvetítő, ambient és ethno elemeket hordozó, eksztatikus szerzemények ezek. Zeneileg lassan, minimal módon bontakoznak ki, 4-5 perc magasságában nyerik el végső értelmüket, amikor is már összesűrűsödik bennük minden jelentést hordozó hang. Az egyik legjobb dub/experimental válogatás, amit valaha hallottam, nincs benne semmi megszokott és semmi lázító, erős, mint az adrenalin.

QABALLAH: Dub In Fusion CD „Professor Shebab és Dr. Israel a dub egyetemről." Az öt dalos EP ennek a jegyében fogant, a dub zenét olyan tájakra viszi, ahol meglehet, hogy az már járt előzőleg, de bizonyosan nem ilyen zenei magasságokat érintve. A dub-reggae dobművészet (T-Roy) közel-keleti, arab, néhol pedig zsidó zenével ötvözve nyeri

el végső formáját (a „Trust In Dub"-ban pedig közreműködik Imar Bin Hassan rap költő a kultikus The Last Poetsből). És ezek a népzenei kivonatok itt nemcsak érdekes színfoltok, vagy egyszerűen hangminták, hanem fő alkotók, pengetős hangszerek, furulyák és ütősök segítségével. Ezek az autentikus zenék meglepő összhangot alkotnak dub és néha jungle, vagy trip hop rimusokkal. Ezek után az emberben felmerül, honnan származnak azok a szerencsétlen ideológiák, amelyek elválasztanak egymástól embereket, kultúrákat és mesterségesen falakat húznak fel korlátként gyűlöletből – amelyek különbözőségekről papolnak, háborút szítanak... Meglehet épp ezért jöttek létre, hogy mélyebben egymásra találjanak az emberek a jövőben. Minden esetre köszönjünk meg minden ilyen nagyszerű próbálkozást, amely ezeknek a falaknak a leomlasztására törekszik.

THE SESHAMBEH PROJECT: The Seshambeh Project CD A Scarab kísérletező dub csoport projectje, amely a kiadó zenekarai közül talán a legközelebb áll ahhoz a dub zenéhez, amit az On-U sound is képvisel – de persze úgy, hogy itt is kiemelten jelen van minden formabontó hajlam és szándék a különböző ethnók szintézisére. Hasonlattal élve: az African Headcharge-féle, szívhezszóló ritmusközpontúság párosul mesteri módon kivitelezett jajouka játékkal. Experimentális töltése mellett ez az album megnyugtató és ellazító; a kiadó minden albumán előtérbe helyezett spirituális szándék az egység megfogalmazására és megtalálására itt kiemelten plasztikus.

A kiadó ezen öt CD után bakelit lemezeket jelentet meg, egy-egy LP-t a Roots Controltól és a Spectre-től, egy EP-t a Dubadelictől, valamint egy filmzene albumot Space Alien címmel. -bizalomis-

A CD-k 11 dollár (+ 4 dollár postaköltségért) rendelhetők meg. WORD SOUND Recordings, 129 North 11th Street, Brooklyn, NY 11211, USA.

IN SLAUGHTER NATIVES: Purgate My Stain CD *(Staalplaat, P.O. Box 11453, 1001 GL Amsterdam, The Netherlands)* Az, hogy a skandináv post-industrial színe-java egy karmikus családhoz tartozónak vallja magát az rendben van, de zenéiket hallgatva nem biztos, hogy ez egy laza karma. Sötét tónusaik ellenére nagyon jók és a mai kísérleti zenei törekvések között kimagaslóak (Omala, Deutsch Nepal, Memorandum, stb.). Az In Slaughter Natives sajátos dark-technóival szintén az élen van, első két albumuk műfajteremtő, sajnos a harmadiknak többet ártott, mint használt a plusz black metal hangsúly. Ezen a negyedik, hosszabb munkán ismét minden rendben van, a korábbiakhoz képest kevesebb a technós beindulás, a ritmusra épülő szerzemények a Memorandum-féle monumentális ütősöket idézik. A kevésbé dobcentrikus tételek plasztikusabb képiséget, filmszerűséget teremtenek, egyfajta mentális utazást az északi történet mélyébe. -misparadicsom-

SPECIES OF FISHES: Songs Of A Dumb World CD *(Korm Plastics/Staalplaat)* A háromtagú moszkvai project még hét másik néven is fel-felbukkan a régióban. Zeneileg sokoldalúak, egyik arculatuk a Staalplaat által előszeretettel támogatott zörejzene absztrakt kivitelezésben, a másik árnyalt és nagyon visszafogottan szóló ambient hangképek egymásra úsztatása, a harmadik pedig a legmarkánsabb trance-acid, igaz elég sajátosan értelmezve, a dolog táncorientáltságát kellőképpen nem szem előtt tartva. Viszont birtokában vannak a műfaj valamennyi kelléktárának – olyan az egész album, mintha a mellékterméke lenne valami bújtatott, soha meg nem jelenő lényegiségnek. A Staalplaatnak elég jól sikerül a bejáratott zenekarok mellett új csemegéket is köztudatba hozni. -misszemoptika-

THE LEGENDARY PINK DOTS: From Here You'll Watch The World Go By CD *(Staalplaat)* Ebben az évben a csoport már saját kiadójánál publikát egy dupla CD-t Chemical Playschool Volumes 8 & 9 címmel, amelyben zajosabb kísérleteiket helyezték előtérbe. Ez az új album viszont azt a Pink Floyd-tól és King Crimson-tól megörökölt pszichedeliát viszi tökélyre, amelyet már a '94-es 9 Lives To Wonder albumon is megcsodáltam. Akkor ott maximálisan visszafogottak voltak, az új albumon viszont a finomabb zenei részek is erőteljesek és hangosan szólnak. Az elektronika legtöbbször háttér-

be szorul a már-már hippis akusztikus gitárakkordok között. Bár ez az albumuk az eddigi talán legegységesebb, valamennyi Legendary-s hangzás felbukkan letisztítva, kicsiszolva, elementáris erővel és szebben, mint valaha. -rácpöttyök-

RAPOON: The Kirghiz Light 2CD *(Staalplaat)* A Rapoon-nak – az az Robin Storey-nak – különleges és kiismerhetetlen technikája van, mintha minden lemeze ott folytatódna, ahol az előzőt abbahagyta, hogy még magasabbra szárnyaljon. Azon sem csodálkoznék, ha összes zenéjének gerincéhez ugyanazt a néhány tablahangot használná. Ez az új 140 perces dupla album talán minden eddiginél sejtelmesebb utazás a titkos belső világba – valószínűleg erre a zenére lenne a legjobb kifejezés a: trance. A lemez nagy része kevésbé ritmusra épített, inkább rejtett hangzásra felfokozott filmszerű tájkép, nagy átélést igényel a befogadása – de az eredmény olyan szuggesztív képeket, fantasztikus lelki élményt nyújt, hogy megéri a „fáradtságot". Néhány hangminta samplerbe táplált ismétlésével dolgozik (persze nagyon leegyszerűsítve), de azt olyan ízléssel és mértékkel-érzékkel teszi, amely magasan az átlag kortárszenei törekvések fölé emelik munkáit. Az, hogy ez az egész album (az összes többivel egyetemben) ajánlott nem fejezi ki eléggé azt, ahogyan vele kapcsolatban érzek. -úgyámmis-

AND EVEN WOLVES HID THEIR TEETH V/A CD *(Cold Meat Industry, P.O. Box 1881 S-581 17, Linköping, Sweden)* Az északi „karmikus család" új megnyilvánulása ez a 15 zenekart sorakoztató válogatás, amely igyekszik átfogó képet adni az általuk igen nagyra becsült dark-industrial, vagy dark-ambient törekvésekről. Bár a kompiláció újkeletű a zenekaroktól kiválasztott felvételek néhány esetben öt-hat évesek – egyrészt szempont volt a legjellegzetesebb képet megmutatni, aztán ezek az előadók nem feltétlen túl termékenyek, némelyikük több év alatt készít el egy albumot, melyek különben sem igazodnak trendekhez; mindegyik egy-egy jól kidolgozottt gondolati egység, így nincs is külön reklámértéke új lemezről választani. Néhány csoportról már többször szó esett, a Memorandum, Morthond, Mental Destruction, Deutsch Nepal kivételes színfoltjai a post-industrial színtérnek, de nem kevésbé jelentősek a számunkra ismeretlenek csoportok sem: Arcana, Ordo Equilibri, Consono, Brighter Death Now, Mortiis. Bár tényleg erős a megszólalási rokonság a Cold Meat zenekarok között, mindegyik más eszközöket vesz igénybe egy általában éjsötét, expresszív atmoszféra eléréséhez. Az általánosan használt zenei adalékok: industrial hangminták és ütősök, ambient szintetizátor hátterek, középkori kórusművek, dark zenékre jellemző énekstílus. Ezeket a zenekarokat hallgatni nem jelent kikapcsolódást, jóval nehezebbek, mint pl. a Discordia és Hyperium kiadványok. Ebben szerepet játszik a zenekarok erős misztikus töltése és néha erős szélsősége, míg a Mental Destruction keresztény, az MZ 412 és a Brighter Death Now kifejezetten pogány, illetve sátánista. -kereszténymis-

ARCANA OBSCURA: Delusion CD *(Discordia, An Liffersmühle 95, 47877 Willich, Germany)* Az electro-industrial minden jellegzetessége megmutatkozik itt, a kemény, Skinny Puppy-féle zajmontázsok szürreális kavalkádjától a FLA digitalizált romantikusabb pillanatáig és a korai EBM lüktetéséig. Mindezek mellett erősen alkalmazkodnak a mai német neo-dark vonalhoz (az ennek megfelelő mély orgánumú férfiénekkel együtt). A szerzemények fele erőszakos és hideg atmoszférát áraszt, a többi lebegősebb és suttogóbb, a szintetizátor a digitális hangzásokon túl orchesztrális hatásokból merít, számomra ezek a nyugodt pillanatok az élvezetesebbek. -miscura-

A SPELL INSIDE: Return To Grey CD *(Discordia)* Ez a 27 perces album időutazás a '80-as évekbe, annak is az első felébe, a gitároktól a szintetizátorokon át az énekig mind ezt idézik bennem a hangzástól a hangszerelésig. Hallhatóan nem is akar más lenni, mint példaértékű avantgarde-dark-wave ősök mai lenyomata. Szórakoztató és nem túl megterhelő popzene. -évekmis-

KIRLIAN CAMERA Presents: ORDO ECCLE SIAE MORTIS: 1985-1986 Zentral Friedhof I. CD *(Discordia)* Az olasz neo-dark/misztikus vonulat egyik mai vezető zenekarának előzménye erősen magánviseli a '80-as évekre jellemző valamennyi dark-wave gitárzenei és elektronikus jegyet, elsősorban a hangszerelésben, de az elektronikus ritmusok és a szintetizátor használat megelőlegezték a mai törekvéseket a műfajban. A kiemelt, egyszerre üvöltő és szenvelgő ének a goth ősöket idézi; sőt, saját képükre gyúrva feltűnik az egyik legzseniálisabb Suicide dal is, a „Frankie Teardrop". Természetesen már ennek a formációnak is, mint a későbbi Kirlian Cameranak (és egyéb projecteknek) Angelo Bergamini a zenei és szellemi atyja. -misatyja...-

LIMBO: Zoskia Kaos CD; **Siliciolatria** CD (Discordia) Az olasz post-indistrial csoport zenéje szemléletesen a Kraftwerk-féle minimál elektronika (már a Trans Europe Express feldolgozás miatt is) és a korai industrial expresszionista hangzásában gyökerezik. Ez persze kiegészül modern megszólalásokkal, body techno elemekkel, az arra jellemző szintetizátor futamokkal, énektorzításokkal és vágásnyi időtartamokra nehéz gitárriffek is feltűnnek. A kevésbé lényegretörő szerzemények a Dive-féle kísérteties atmoszférát idézik. A Siliciolatria hét remixet sorakoztat az albumról, ezek az újrakeverések természetüknél fogva dinamikusabbak, ritmus centrikusabbak eredetijeiknél. -hinto-

T.A.C.: La Nouvelle Art Du Deuil CD (Discordia) Az Angelo Bergamini és Simon Balestrazzi vezette project az egyik legfontosabb zenekara az olasz neo-folk, vagy neo-dark színtérnek. Ez az album kidolgozottabb és gazdagabb zeneiségű, mint az első volt, de a lényegi vonal itt is erősen a Death In Juneban gyökerező akusztikus gitárvezetés, és „nem zenei", hanem gondolati jellegű dobhangzások, valamint mély férfi és ellenpontként a kedves női énekhang. Ezeken kívül végig jelen van az atmoszféra teremtő elektronikus függöny. A „Requiem Des Schwarzen Lichtes" 26 perces szerzemény dark-ambient ihletettsége, patetikus orgonahangjai és vallásos töltése számomra a legmegkapóbb zeneiséget mutatja fel, amely a T.A.C. eszköztárában fellelhető. -R.A.C.-

PRAGER KODEX: Songs Of Three Brotherhoods V/A CD (Discordia) Három zenei csoport, a Hussite, a Splendor Solis és az Autopsia, valamint egy előadó, Karl Rossmann felvételei kaptak helyet ezen az ünnepi kivitelű válogatáson. A metszeteket ábrázoló borítódizájn már sugallja azt az arisztokratikus, ősiségbe vetett hitet, amit már az Autopsia albumairól megismerhettünk. A Splendor Solis zenéjére a Hyperium kiadó neo-dark és electro-industrial vonala jellemző. A Hussite nem fér meg ezen keretek között, ők mélyre ásnak középkori zenei kincsekbe és az industrial hatások nem a mai értelmű techno köntöst jelentik, hanem a hűvös zajok és ritmusok bizarr használatát. Karl Rossmann zongoraműve, az „In Hora Mortis No. 12" minden bizonnyal évtizedekkel ezelőtt készült és itt mintegy bevezeti az Autopsia modernebb atmoszféráját, már csak azzal is, hogy az Autopsiától ennek a műnek újraértelmezése hallható először. Másik szerzeményük a nehezebb, zajosabban kísérletező arculatukat tükrözi. -kódexolvasómis-

P.A.L.: Signum CD (Ant-Zen/Salt/Discordia) A P.A.L. német project zenéje a legkeményebb kiképzések egyike. Torz zajok, hideg és hangos fémhangok loopolva, elektronikus, néha már popos technopillanatok (de meglehet, hogy csak a zajok függvényében tűnik lazábbnak) és emberi nyögések keresztezése. A borítón és a belső fotókon valaki vastag fémláncot markolász. Sokszor olyan ez a jéghideg ipari zene, mintha ezzel a láncal korbácsolnának, pedig nem is mindig kemény, egyszerűen az ember nem érti, hogyan lehet ennyire szenvtelen, érzelmektől ilyen fokon megtisztított zenét létrehozni. Idegensége és hidegsége dacára még sem taszító, inkább gondolatébresztő kísérlet az élet peremére merészkedve. -astralmis-

SYNAPSCAPE: Reality Is An Illusion CD (Ant-Zen/Salt/Discordia) Az új német post-industrial projectet Tim Kniep és Philpp Münes hozta létre két zajzenekari előzmény, a Blendwerk és az Ars Moriendi után. Hozták ezekből az elbűvölően hatásos zajok és industrial ritmusok szeretetét. A főszerep a szintetizált zajoké, hangmintáké, kísérteties hangkapcsolásoké és kemény ütőshangoké, amelyek egyrészt mély dob és fémütős jellegűek, megtüzdelve elektronikus ütésekkel. Hangzásában és hatásában a korai ipari csoportokkal rokon, de az atmoszférikusabb szerzemények a Cold Meat törekvéseket is idézik, különösen a Mental Destruction és eléggé a Memorandum hangképeit (pl. a „No Fright" sűrű ritmusú szerzeményben, amely az egyértelmű favorit ízlésemnek). A zajosabb és kísérletezőbb industrial híveinek igencsak ajánlott. -misillúziója-

WUMPSCUT: Bunkertor 7 CD (Beton Kopf Media/Discordia) Rudy R. a Wumpscut egyszemélyes megálmodója nagyszerű munkát végzett, szuggesztív erővel ábrázolja a modern elektronikus kor tébolyát. Bár zenéjében az electro-industrial, ill. az industrial és zajzenék valamennyi eleme fellelhető – túlnő azon, hogy ezt nyomon követhessük: ez egy minden ízében lüktető és üvöltő zenei organizmusban koncentrálódó energiafolyam. Nem hangokat és hangszereket hallunk, hanem ezek összességét. A hatás, a plasztikusan láttató képi erő a lényeg és ebben – ezzel a lemezzel – a Wumpscut az egyik legjobb a ma industrialjában. Egy-két régebbi korokra reflektáló patetikus szerzeményt leszámítva hihetetlenül tömény vízió a sötétben tévelygő emberről. -...semkivétel-

DIVE: No Pain, No Game CD; **Grinding Walls** CD (Daft Records [Stationstraat 116, 9120 Beveren, Belgium]/Discordia) A No Pain, No Game Dirk Ivens '91 és '93 között készült, válogatásokon megjelent és demó, valamint élő felvételeiből lett összeállítva. Ivensnek kivételes képessége van arra, hogy primér zajokat minimal torzított ütőshangokat átlényegítsen sajátságos és egyedülálló repetitív zenéjéhez (melyhez nehéz is lenne műfaji jelzőt használni). Szerepel itt pl. a „Rocket USA" Suicide átirat, melyet valószínűleg minden koncerten bevetett az évek folyamán a hangulat fokozására. És a lenyűgöző dark-ambient montázs, a „Welcome To Hell Part Two" is, melyet már kiemeltem régebben a New Forms Of Entertainment válogatás recenziójában.
Az új album 12 szerzeménye egy filmhez készült, mely a Sigillum S-szel kollaborálva született meg. Bár ez egyetlen stúdiómunka terméke, még inkább változatos képet mutat, mint a válogatásalbum. Már nemcsak a pusztító zajok híve és az ütősök sincsenek mindig túlvezérelve a maximális torzulásig, néha egészen árnyalt ambientes atmoszférák is megjelennek, persze ezek sem puhák sohasem – nehéz, feszültségtől vibráló levegő öleli körül az egész albumot; mint a nyugtalanító szélcsend az orkánok előtt. Vagyis a Dive nem tud megnyugodni, máig is érvényes Dirk két évvel ezelőtti mondata: „A szerelmes dalokat másra hagyom." -misnemis-

40 THIEVES: ...Paß Auf Wohin Er Rennt... CD *(Fünfundvierzig, Schmiedetwiete 6, 23898 Labenz, Germany)* Négytagú német hip hop zenekar, német szöveggel és igen sokoldalú zeneiséggel; a Beastie Boys-os nyegleségtől az acid jazz hangzásokig és Mc Solaar-féle csöndes, de feszült ráolvasásokig. A gépek és hangminták mellett nagyon szépen szólnak az élő hangszerek, basszusmenetek, fuvola és tubajáték. Családias légkört teremt a finom hangzások mellett az, mintha egy egész baráti kör segítene be a kórusokba és egyáltalán mindig sokan tesznek-vesznek, jönnek-mennek a számok alatt. A sokféle hangminta és az agresszió teljes hiánya nagyon emberközelivé és többsíkúvá varázsolja a zenét – bár a booklet fotói egyértelművé teszik, hogy nem havaj-témákat boncolgatnak: levágott disznófejek parkettára halmozva, hajléktalanok az utcán, stb. -misszomorú-

MIGHTY V: So Might CD *(Fünfundvierzig)* Mighty V jamaikai születésű, Hamburgban élő és alkotó raggamuffin énekes. A hangja nagyon fülbemászó és hallhatóan tehetséges szónok, bármennyire is nyomja a szöveget az nem válik terhelővé. Többek között azért sem, mert a zene nemcsak egysíkú ritmusorientált dance-hall; modern reggae éppúgy előfordul, mint hip hop, funky és acid-techno. Ez a sokoldalúság és színesség, valamint

a kiváló megszólalás magasan az átlag ragga produkciók fölé emeli. Megkockáztatom, hogy (a műfajból egyetlen eddigi kedvencem) Shaggy mellé helyezhető és annál ráadásul izgalmasabb zeneiséget mutat. -hadarmis?-

RAGGA FRÄNKIE: Geld & Mehr... CD; **Herr Meier-Müller-Huber** CDEP *(Fünfundvierzig)* A háromtagú német raggamuffin zenekar modern dance-hall zenéjében a legfurcsább összetevő a német szöveg – ez ugye nem túl gyakori ebben a műfajban. Zenéjük a jellegzetes és veszélyes tempók mellett főként az autentikus reggaeből származó gitárszintetizátor lüktetésre épül és bevetnek dubvágásokat is. Eleve nagyon erősen reggae orientáltak, ezért lassúbbak és színesebbek a legtöbb dance-hall előadónál. A maxi a címadó szerzemény három verzióját tartalmazza, köztük egy ma igencsak divatos jungle mixszel. -misä-

THE LIONS: Jah Jah Works CD *(Fünfundvierzig)* A német reggae színtér két legkiválóbb csapata ízlésem szerint a csupa fehér The Vision és a csupa fekete zenészekből álló The Lions. A The Lions egyáltalán a root-reggae egyik legkiválóbb csoportja, a kommercializálódás szele őket nagy ívben elkerüli. De mivel Afrikából származnak az ő reggaejük erősen magán viseli az afrikai gyökereket és ez nemcsak a ritmusban nyilvánul meg, néhány szerzemény kifejezetten afro-rock ízeket hordoz minden összetevőjében. Előző lemezükön ez nem volt ilyen szembetűnő, itt bátrabban nyúlnak ezekhez a kultúrkincsekhez. Előtérben afrikai élet- és helyzetképek, valamint a rastafarianizmus a Jah nyomán. -mismajdnemjah-

DOMINIK VON SENGER: The Second CD *(Fünfundvierzig)* Dominik gitáros, de sokoldalú zenész, egyrészt saját zenéinek szerzője, játszik dobokon és basszuson, másrészt pedig a kiadó 10 évében nagyon sok (és különböző) zenekarban működött közre, mint zenész, társszerző és producer (Phantom Band, The Ya Ya's, Dunkel Ziffer, Unknown Cases, Damo Suzuki Band) a reggaetől a pszichedelikus projectekig. Első szólólemeze 12 évvel ezelőtt jelent meg, azt nincs szerencsém ismerni, de ez a második igen meggyőző. Az eklektikusság nem meglepő, viszont nincs kárára, vagy hátrányára a produkció egészének (gondolom a számos vendégzenésznek is köszönhető ez a változatos zeneiség). Elsődleges hatások a modern dance elemek, experimentális és pszichedelikus megszólalásokkal, ezenkívül erős a különféle ethno hatások jelenléte, elsődlegesen a ritmusokban. Remélhetőleg nem kell újabb évtizedet várni a következő szólómunkára. -rögtönmis-

FOYER DES ARTS: Die Menschen CD *(Fünfundvierzig)* A Max Goldt és Gerd Pasemann duó a Foyer Des Arts újrakiadások (melyekről előzőekben írtam) után kedvet kapott egy újabb közös munka létrehozásához. Hat év szünet után (amit Max Goldt jól kitöltött szólólemezek – szám szerint hat – elkészítésével) jött létre ez a lemez. Hasonlóan az eddigi művekhez ez az album is a régmúltból, a tizenöt évvel ezelőtti német új hullámból táplálkozik, mintha fölöttük az eltelt idő semmi nyomot nem hagyott volna – vagyis annyit, hogy ezt a zeneiséget modern szintetizátorokkal, modern hangzásban készítik. Néhány szerzeményben – elsősorban ahol gitárok nagyobb szerephez jutnak – eltűnik ez a kötődés és időtlenné válva úsznak a rockzene tengerén partról partra csapódva. -mismüvész-

AUDIO ACTIVE: Happy Happer CD *(ON-U Sound)* A tokiói space-kovbojok visszatértek szkafanderben, hogy elmeséljék legújabb kalandjaikat az űrben; aztán a történetek dramatizálásba besegített az On-U házi legénysége. Nincs mese, a kicsi japánok végképp felnőttek, az első albumra jellemző szertelenséget kissé mértékre szabták, ami azt jelenti, hogy legjobb vonásaik elmélyültek. Gondolok itt a fúvósokra és a pörgő ritmusok, valamint a röpködő magashangok mind jobb kimunkáltságára. Mint általában az On-U lemezek, ez is saját kora előtt jár, de legalábbis nagyon kell rohanni utána. Van William Gibson Neurománc című jövőregényében egy rastafari, aki reggae-t hallgat... na, biztos hogy ezt az albumot. -énismisezt-

ON-U Sound Present PAY IT ALL BACK VOL. 5, V/A CD *(ON-U Sound)* Annak leírására, hogy milyen magas szintű élményben, milyen megnyugtatásban részesítenek engem az On-U Sound-zenék nem fogok soha megfelelő szavakat találni, így ezt hagyjuk. Inkább informatíven: ezen a friss, soronkövetkező tablón 13 zenekar kapott helyet; először is a már ismert csoportok (akikről jelzésszerűen írtam az előző Látásban) Audio Active, Dub Syndicate, African Headcharge, Mark Stewart, Little Annie egy-egy, erre a válogatásra készült remix-szel. Bim Sherman egy lassú szerzeményt ad elő, indiai zenészek kísérik bearanyozott hangját; elhangzik egy darab Doug Wimbish első szólólemezéről (Ő az On-U valamennyi lemezén közreműködik, de játszott a Living Colour-ben is); Gary Clail két év után elkészült új albumáról került ide egy Hari Harannal közös szám. Viszonylag új zenekar a kissé könnyedebb dub megszólalású Revolutionairy Dub Warriors és a root-reggaere épülő buborék-dub hajlékonyságú Two Badcard. És legújabb nagy szerelmem, a Little Axe, Skip McDonald (Dub Syndicate) új projectje. Már ott kezdődik, hogy ő a legjobb reggae/dub basszusgitáros, aztán ez a remix a '94-es The Wolf That House Built albumról van kikeverve, melyben a blues olvad dubba fenséges természetességgel (a kiadó szerint: „blues a XXI. századból"). Aztán sorakozik még Strange Parcels és Akabu, hasonlóan magas ízléssel felvértezve. Mi kellhet még? -talánmis-

PERSONA NON GRATA: II. MC *(Bodor Ákos Szigetvár, 7900 Radován tér 6, Hungary)* A P.N.G. az egyik legkülönösebb magyar punkzenekar. Nem hódolnak be maradéktalanul egyik iránynak sem, zenéjük eklektikus, olyan mint egy szabadfogású játék, feszültséglevezető. A beindult nyers részeket – amelyek a régi HC/punk megoldásokat idézik – hosszú, túlnyomórészt instrumentális betétek színesítik. A dob-basszus-gitár kalandozásokat nagyon kellemes színfoltként trombitajáték fűszerezi. Az ének üvöltő és a szövegek prózajellegéből adódóan elbeszélő módon előadott. Az összhatás, de azért főleg a gyors számok a skót punkzenekarokkal rokoníthatóak. -lassúmis-

AZOK A BOLDOG PUNKNAPOK 3. rész, Waszlavik Csigabiga koncertek 1982-83-ból MC *(Töbi Rock, Izsák Attila, Budapest 1115, Tétényi út 22. VI/21, Hungary)* Mint most meghallgatható Waszlavik már akkor is többé-kevésbé ugyanazt csinálta, amit ma, ugyanazzal a szinetetizátorhangzással, kissé ugyan gyorsabb, punkosabb lendülettel. A felvétel minősége igen gyér, de minden bizonnyal csak így maradt fenn ez a korszak, mert Waszlavik hozzájárult a kiadáshoz. Ráadásul megtudjuk, hogyan lett Waszlavik Csigabiga-zenész a hason című számból. Gyűjtők és fanatikus rajongók imádni fogják. -nemvészelmis-

KORAI ÖRÖM: Korai Öröm CD *(Pesti Est, Budapest, 1525, Pf:83, Hungary)* A töretlen lendülettel alkotó, népes zenészgárdát magába foglaló csoport elérte, hogy végre megfelelő formai keretben is eljuthasson a közönségéhez és az otthoni zenehallgatókhoz. A Korai Öröm mindenképpen és elsődlegesen koncertzenekar, de előrebocsátom, ez a közel órás CD tökéletesen pótolja az élő élményt. Az anyag színes és változatos, mintha nem is egy zenekarról lenne szó, de mindenesetre a pszichedelikus törekvéseket átölelik. Egyenrangú szerepet kap minden hangszer, de minden szerzeménynek van valami sajátos húzása, van amelyikben az elektronikáé a főszerep, de van teljesen akusztikus is. Didgeridoo, doromb, dorombének hoz létre sámánzenékre utaló atmoszférát. A kalandozásokhoz az ütősszekció adja a szilárd gerincet, amely nagyon kitartóan vonul végig az albumon és semmi mással össze nem téveszthető jelleget ad a csoport zeneiségének. Itthon készült lemezen ritkán hallani ilyen kiváló keverést és zenei szerkesztést. A zenei erények mellett figyelemreméltó a borítódizájn, a booklet kivitelezése is. (Csak emlékeztetőül: az előző Látásban jeleztem, hogy a belga Crohinga Well, a világ legjobb pszichedelikus magazinja '94-es értékelése szerint a 100-as listán a zenekar első kazettája a 22. helyen végzett, megelőzve olyan zenekarokat, mint a Hawkwind és az Ozric Tentacles.) -elégedettrácarcú-

UZGIN ÜVER: Szegény Aratás CD *(Bahia)* Ennek az első Uzgin Üver albumnak már évekkel ezelőtt meg kellett volna jelennie; így végül is nem egy műsort, de még nem is egy időszakot dokumentál, hanem a csoport eddigi teljes életéből, zenei tevékenységéből ad áttekintést. De még az ebből következő eklektikusság ellenére is meglepően egységes és élvezetes a lemez; a zenekar ereje és képi láttatása jól érzékelhető. A legfőbb erények a gazdag népzenei telítettség és a hangszeres tudásból áradó játékosság nagyon közelivé és megnyugtatóvá varázsolják az egész albumot. Szépen szólnak a teljes hangszeres arzenálban hömpölygő dalok is – ahol általában dzsessz/post-punk alapokra helyeződik a népzenei töltés, de számomra az egyértelmű csúcspontokat az akusztikus hangzások, a magányos fúvósok játéka jelenti; ahol egy furulya, vagy klarinét hangja betölti a teret – teljes érzelmi telítettséggel. -mistemplomegere-

SZEMZŐ TIBOR: Tractatus CD (Leo/Bahia) Szemző elektro-akusztikus munkái különös színfoltjai a magyar kortárs zenének, remélem nem tűnik túlzottnak, de azt gondolom, azt a kezdet- és végnélküliséget sugallják, ami csak spirituális oldalról érthető meg. De ezen kívül a művészetekre jellemző kínzó kérdésfelvetések is jelen vannak. Erre példa Szemző egy másik munkájában a narratív túlbeszélés, ahol szükség van a folyamatos emberi hangra, melyek filmszerűen peregnek; de persze „nem lehet" mit mondani félórán keresztül, így az is sorra kerül, hogy mi volt a reggeli. Itt a tractatusban továbblép, a minimal zenei hangok, zongoramenetek és dünnyögő dúdolás felépítménye mellett több nyelvű narráció hallható, de: filozófiai töltésű (Wittgenstein) és csak mondatok, időt hagyva a „csendnek" is. A néhány magyar mondat minden lényegi jelentést átfed: „Nem lehet vészsikoly nagyobb, mint egyetlen emberé.", „Egy olyan felelethez, amit nem lehet kimondani nem lehet kimondani a kérdést sem.", „Amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell.". Az egész mű 30 perc 33 másodperc és így tényleg benne is van minden hang, ami szükséges. -misedperc-

ARCHBISHOP KEBAB: Heeliegoleerie And Scunnered CD/MC *(Trottel Records, Budapest 1083, Illés u. 18. fszt. 3., Hungary)* Ennél követhetetlenebb és kaotikusabb punk lemezt nem sokat hallottam. Utolérhetetlenek a váltások, alig ismétlődik meg valami, ahol az ember refrénre számít ott újabb váltás jön. Olyan mintha minden zenész külön-külön találta volna ki szólamait, amit aztán a stúdióban összeeresztenek, apró egymáshoz igazítással. Ráadásul beszállt az őrületbe egy csellós is, hogy segítsen a szétzilálásban. És persze hallatszik, hogy roppant élvezik is. A CD verzió tartalmazza a csoport első, legendás és rég elfogyott albumának anyagát, a Yinferranodgie-t bonuskéntt. Ez így már fokozhatatlan csemege. -skótcsemegehabzsolómis--

LEUKÉMIA: Üzenetek a törésvonalról CD/MC *(Trottel Records)* Az új lemez felvonultat minden leukémiás vonást. A hardcore-t sajátosan értelmező csoport zeneiségéből hiányzik minden görcsösség és merevség, az elképesztő technikás és rafinált váltások és szabálytalanságok ellenére. Húzós pszichedelikus gitártémák oldanak fel disszonanciákra hajlamos jazz-core töréseket. De ezektől a váltásoktól sosem torpan meg, vagy roskad össze a zene, minden pillanatban kibukkan egy továbblendítő riff, ütem, vagy basszusmenet, de leginkább ezek együtt. Az első lemezt, bármennyire is kiemelkedő volt a műfajban, az új album fölülmúlja. Egy gitárral némiképp szellősebben szólnak, de éppoly erőteljesen. Szárnyalása szabadabb, játékossága magával ragadó, hangulatában nincs semmi erőszakos. A lemezanyag kb. felében megjelenő ének hardcore szisztémát követ, friss és harsány, de nem nyomja el a zenét, inkább a kívánt atmoszféra elérését segíti. A borító kivitelezése nagyon szép, a fotó egy kisfiút ábrázol, amint egy kórházi műtőben ágya előtt állva arca elé párnát tart, amire acid vigyor van festve. -újraifjúrác-

FUGAZI: Red Medicine CD *(Dischord, 3819 Beecher Street NW., Washington, DC 20007, USA)* Nos, mit lehet is lehet még felsorakoztatni mellettük; ők továbbra is a legnagyobb kedvencek egyike. E mellett szinte már nem is a zenei erények a fontosak. Akármit is csinálnának áttüzesedne rajta az emberi hozzáállás, a végtelen odaadás és akarat – vagyis sohasem tudnának akármit csinálni; minden egyes album egy-egy nagy lépés az úton, nem képesek még csak lassítani sem. Aztán a világ alig győzi feltuszkolni őket a listák tetejére. A Red Medicine-en például bemutatják hogyan kell a legjobb gitár „popzenét" megcsinálni, úgyhogy vészesebbek mint valaha. Megnyugodni nem tudtak és nem értik, ha már úgymond olyan sokan hallgatnak rájuk miért buta és felelősséget nem ismerő még mindig a világ. Ennek sűrűn hangot is adnak, zenében pedig képesek a leghúzósabb meneteket is elvágni, megtorpannak ott, ahol más nem merne, belekaparásznak, zajonganak a legnépszerűbbnek ígérkező részekbe is – úgy döntöttem, a Fugaziban továbbra is bízom. -misbízikúgyám-

TRUSTY: Goodbye, Dr Fate CD *(Dischord)* **SLANT 6: Inzombia** CD *(Dischord)* A Dischord-ház a mai napig erősen kötődik a dallamos amerikai punkhoz, végül is nem csoda, emberközelibb, mint angol rokona. A Slant 6 leánytrió, gitár-dob-basszus felállásban, igazodnak a post-punk/noisy/pop megszólalású női zenekarokhoz; egy-két perces számaik egyszerűek, tiszták, ugyan nem túl vidámak, de kedvesek. A fentieken kívül erős azért a Fugazi behatása is, mind hangzásban, mind zenei témákban. Míg a Slant 6 bizonyos absztrakciókat is fel mer vonultatni a Trusty semmi ilyet nem tesz, az ő zenéjük abszolút ki-küszöböl minden más befolyást, nagyon dallamos pop-punk a Green Day módján, néhány szerzemény még ennél is lágyabb és inkább beat, mint punk. A rock and roll kézenfekvő és nem halandó, de jól is van ez így. -szomjasmishat-

ALICE DONUT: Pure Acid Park CD *(Alternative Tentacles)* Az Alice Donut az utolérhetetlenek egyike, lemezről lemezre ívelnek felfelé a gitárbanrejlőlehetőségeketkiforgatók olümposzán – egyértelműen a Butthole Surfers mellé helyezve magukat. Az ámuló rajongók pedig leborulnak. Ötödik nagylemezükkel (Untidy Suicides...) elértek a csúcsra, minden a helyén volt, a sajátos lebegő zajorgia, a szemtelen énekhanggal, trombitával, nyúlós-mállós elszántsággal. Hogyan tovább? Eszükbe sem jutott, hogy tovább feszítsék a húrt, a Pure Acid Parkon alig tolakodik zaj. Azt hittem tévedés történt. Persze nem, ízig-vérig Alice Donut, harapós, a zenén átsüt a tökkelütöttek vigyora, mint eddig, csak a húzós zajt cserélték le beat és pszichedelikus hangzással. Az arányok felcserélődtek. Ahol eddig üvöltöttek ott most énekelnek és mosolyogva pöngetnek, ahol eddig énekeltek ott most kicsit hangosak. Aki csípi Beck-et, Shady-t és a Ween-t annak ez is madárdal lesz. -rácnakaz-

NEW WET KOJAK: New Wet Kojak CD (Touch & Go, P.O. Box 59, London, N22 1AR, UK) A Girls Against Boys zenekar két tagja tanulva a Denison/Kimball páros bátorságából és kísérletező kedvéből, néhány vendégzenésszel kiegészülve megcsinálta a maga „fekete-fehér" zenéjét. Végül is van benne dob-basszus-gitár, mégis nagyon minimál megszólalású, persze ehhez az is kell, hogy torzított gitár elvétve is alig tűnik fel – többek között ezért is a Denison/Kimball Trio párhuzam; viszont itt az említett hangszerek poroszkálása mellett fontos a suttogó ének atmoszféra teremtő ereje és a merész ívű, hol filmzeneien ásítozó, hol kétségbeesetten sikítozó szaxofon – sokszor túl is harsogja a többi hangszert. Ezen album kapcsán is filmzenei hasonlattal szeretnék élni: Mark Isham zseniális zenét írt az igen kiváló Romeo Is Bleeding (Rómeó vérzik) című filmhez. Nos kb. így hangzana egy másik zseniális megközelítése a témának. -hajasmis-

FLYSCREEN: Council Pop CD *(Words Of Warning, P.O. Box 119, Newport, Gwent NP9 7YD, UK)* A mai punk (pop) hullámban ők az egyik legmegnyerőbb és legmeggyőzőbb zenekar. Mert: nem feszítik túl a húrt semmilyen irányban, ez a második album is csak húszegynéhány perc, ismerik a hangzás finomságokat, az akusztikus lírától a harapós punk-

rockon át a noise-rockig és ezeket sűrűn váltogatják is. A Fugazi rafináltsága éppúgy benne van, mint a Therapy? húzós melódiái. Ezek az erények még mindig az egyik legkedveltebb klubzenekarként tartják felszínen őket a brit vízeken -édesharapósmis-

KEPONE: Skin CD (Quarterstick, P.O. Box 59, London, N22 1AR, UK) A Kepone trió első lemeze kapcsán összehordtam hasonlatként több zenekart, hogy érzékeltetni tudjam zenéjüket; ezen album után már nyilvánvaló sajátos arculatuk mederbe kerülése. A gerincet itt is a húzós, őrületesen intenzív kétperces számok jelentik, olyanok, mint egy-egy vágás az ütőeren. És talán kevésbé pszichedelikusak, lényegretörőbbek, mint a debütáns albumon. Nem úgy viszont néhány lassúbb szám. A „Blue Devil" monoton pszichedeliája az egyik legjobb szám az amerikai noise évtizede alatt, amit valaha is hallottam; de persze a többi sincs sokkal alatta. Nem is tudom, miért nem harap rájuk a világnak az a fele, amelyik a gitárzajok poklában szeret lubickolni. -mégismis-

SNOG: Dear Valued Customer CD *(Machinery, Modern Music, Kurfürstenstrasse 23, 10785, Berlin, Germany)* A Snog évek óta az egyik legszínvonalasabb electro-industrial zenekar, tagjai sok egyéb és különböző projectben is dolgoznak, de az anyazenekart egy-egy album erejéig életben tartják. Sikereikben nagy szerepe van állandó megújulási képességüknek. Ezen az albumon a sűrű EBM ritmusokat és szintetizátor kezelést több helyen trance-techno elemek színesítik, illetve váltják fel. A maratoni hosszúságú album (egy stúdióév eredménye) egyfajta összegzése a Snog valamennyi arculatának. -jóévmis-

NEW INDUSTRIES V/A CD *(Dynamica/Modern Music)* A válogatás alcíme: Európai industrial áttekintés. Az industrial itt a Dynamica (vagyis a gitárcentrikus EBM-techno) szemszögéből értendő. Túlnyomórészt olyan zenekarokról van szó, melyeknek albumairól beszámoltam már a Látás lapjain. A legjobbak a Coptic Rain, a Think About Mutation (a Big Black „Kerosene" átirata), a Killing Joke töretlen lendülete és a Sandow, bár ők egészen kilógnak ebből a sorból. Mint ahogyan a Kreator szerepe is eléggé kétséges itt. Egyéb zenekarok: Cubanate, Oomph!, Die Krupps, Swamp Terrorists, D.N.S. -ráciparban-

CUBANATE: Cyberia CD (Dynamica/Modern Music) A Cubanate új albumán tökéletes egységbe olvad techno, industrial és metal, ez utóbbi például nem egyszerűen nehéz gitárriffekben jelenik meg, hanem átitatja a zene egészét. Persze az elektronika és az összetett gépi lüktetések nem engedik feledni a származást. Akármilyen kemény attitűdben is nyilvánul meg, valójában nagyon fülbemászó és „populáris" zene ez. A techno-metal zenekarok jó részénél erőltetettnek tűnik ez az „árukapcsolás", vagy egyértelmű a Ministry-hatás; itt szó sincs ilyesmiről, a Cubanate saját hangon szól, az angol elektronikus színtér egyik legélvezetesebb albuma, tele energiával, ötletekkel -metamis-

SECOND SKIN: Suture CD *(Dynamica/Modern Music)* A kéttagú industrial-techno project nem cizellálja túl a szerzeményeit, lényegretörő minden, a minimalizált döngő dobütések, a szintetizátor bugyogások, a melodikus, de erősen torzított ének és a metal gitárakkordok. Zenéjük jól összecseng a kiadó régebbi, hasonló utat járó zenekarával, az Oomph!-fal. -nyersmis-

ST GERMAIN BOULEVARD: The Complete Series CD *(F Communications/HMK)* Ha valamire, hát erre a zenér e igencsak ráillik az acid-jazz kifejezés. Annak ellenére, hogy némileg másról van szó, mint amit e fogalomként elraktároztunk magunkban. Két fő összetevőből áll ez a zene, a nagyon finomra, majdnem puhára, de energikusan lüktetőre kevert acid-techno dobalapokra, amelyeket hallás után a sequencer gépi eleganciával biztosít szilárd váznak. Mindenesetre az ütősökért Miguel „Punta" Rios kiváló munkát végzett. Erre kalandoznak rá a jó 8-10-15 perces számokban a zenészek (Alexendre Destrez, Pascal Ohse, Édouard Labord és Malik) zongorán, trombitán, szaxofonon, fuvolán és „hangján", szép színes dzsessz témákat, kis funkyt, néha pici bluest belehintve.

És még nem szóltam Ludovic Navarre-ről, aki az egészet írta, hangszerelte, összerendezte és keverte (és például valaki basszusozik is). Kivétel erősítésként egy-két szerzeményben eltűnik minden techno elem, a „Street Scene" már egészen olyan, mint egy „valódi" acid-jazz, csak: mégjobb. 15 percen át lassulnak, nyugtatnak, kalandoznak és nem sajnálják zenei és hangzásbeli ötleteiket elsütögetni. Van elég, jut mindenhová egyenletesen. Ez a szerzemény gazdag lelőhely hangmintákat nyúlni trip hop zenekarok (Portishead, Tricky, stb.) számára. Néhol pedig már maguk próbálkoznak meg a trip hop iskola kitágításával, az első kézből származó hangszeres zenélés metódusával. Nem is sikertelen kísérletek ezek a részükről. -miscomm-

VOIVOD: Negatron CD *(Hypnotic/Play It Again Sam/HMK)* Rögtön az elején sietek kijelenteni, hogy a végtelenségig elfogult vagyok a Voivoddal, nemhogy becsmérlő, de még haloványabbra sikerült dícsérő szót sem hallok meg. Fájt is amikor a csapásokról értesültem, az Angel Rat album munkálatai után távozott a basszusgitáros, oké, elismerem, egy jó zenésszel pótolható. És ez így is volt, az Outer Limits szerves továbblépést mutatott hiánytalan megszólalással és szépséges pszichedelikus rocklemez lett. És ugye rajongó a továbbiakra is kialakít egy képet, rosszabb esetben elvárást. Mert az sose jön be. Az igazi csapást az énekes, Snake kiválása jelentette és ez már sok volt az idegrendszeremnek. Az ő énekhangja és stílusa iskola volt a műfajban. A Voivod agya, zeneszerzője, szövegírója, grafikusa és dobosa Michel Langevin és a nem kevésbé alap Denis D'amour gitáros nem ingott meg. Eric Forrest basszusgitárost rábeszélték az énekesi teendőkre és ő részt kért a szövegírásból is. Nos, az eredményt most próbálom az elvárásaim helyébe tölteni. A Negatron nagyon kemény album, mintha az utóbbi három meg se történt volna. Persze ez így nem igaz, mert kellett azok tapasztalata is. De sehol a líraiság. Szálldogáló pszichedelia, a lassúb részek is feszesek. A hangzás olyan mintha egy Pitch Shifter albumon, az indusztrial metalhoz közeli. Ezzel együtt minden téma, gitár és ritmus nagyon voivodos, az ember nem tér magához a már szinte ijesztő technikai tudásról árulkodó váltások özöne alatt. A hangzás keménységére még rátesz Eric üvöltő éneke, bár néha hallatszik, hogy szorgalmas tanulója volt a Snake-iskolának. A közel órás albumot egy Foetus-szal közösen írt és általa énekelt és kevert szerzemény zárja, az indusztriális zaj poklában megmerítkezve. -pozitron-

LISA GERRARD: The Mirror Pool CD *(4AD/HMK)* Lisa Gerrard a Dead Can Dance énekesnője és a The Mirror Pool az ő első szólólmeze. A Dead Can Dance utóbbi két albumának sikerét tudva hosszabban magyarázkodni nem szükséges. Inkább arról, mennyiben más ez a lemez az anyazenekar zeneiségéhez képest. A DCD 15 éve alatt a nyolc album mellett összeállt néhány nagyzenekari mű is, amelyeket Lisa a csoport billentyűse, John Bannor segítségével rendezett albumba. Megszólal a szintetizált orchesztrális pillanatok mellett a melbourni Victorian Philharmonic Orchestra is, aztán az akusztikus számokban a legkülönfélébb, már a DCD-ből ismert népi hangszerpark, teve dobok, basszustablák, kínai dolcímer, indiai elefánt csörgők, görög buzuki, stb. Ezek az akusztikus szerzemények a DCD utóbbi lemezeinek hangulatát idézik, bár azoknál kevésbé simulékonyak és könnyen emészthetőek. A nagyzenekari témák (a megszólalásból is adódóan) az európai klasszikus zenei hagyományokból merítenek, előfordul barokkos díszítés, de számottevőbb az ő igazi talaja, a kelta kultúrából való töltekezés. Lisa hangja éppoly széles skálán mozogva valósítja meg az elérni kívánt célt, mint a hangszeres festés, hol folkosan játékos és örömteli, máshol fájdalmasan nehéz és mély, akár egy operaénekes hangja. Az egész album nagyon nehéz és hosszan igénybeveszi a koncentrációs kézségünket, híján van minden popularitásnak. Biztosan szereti majd valamennyi Dead Can Dance rajongó, de igazán értékelni valószínűleg a zenekar korábbi, „keltás" periódusának tisztelői fogják. -misfool-

RED SNAPPER: Reeled And Skinned CD *(Flaw Recordings/Warp/HMK)* Az elburjánzott trip hop világban kirívóan egyéni színfolt a Red Snapper zenéje; először is sokat nyom a latban, hogy náluk a dzsesszes témák és egyáltalán a zene egésze nem gépekből jön és nem mások lemezeiről levett mintákból áll, hanem önmaguk zenélnek, kezdve a ritmusszekciótól (dobok és nagybőgő, mint a hasonlóan invenciózus Soul Coughing esetében) a gitárokon át a furulyáig és orgonáig. Az egész album nagyon változatos, a nagyon finom ívű filmzenei atmoszféráktól a kemény Sabres Of Paradise remixelte „atrocitásokig" és dub kihívásokig. Vitathatatlanul csak olyan kortársaikkal vethetők össze, mint a Portishead és a Sandals. -képbenmis-

NATACHA ATLAS: Diaspora CD *(Nation/Beggars Banquet/HMK)* Zsidó származás és arab környezetben való nevelkedés, nem rossz párosítás sem politikailag, sem kultúrálisan – az utóbbi években pedig a hip hop színtéren is otthon van, először a Loca tánczenéje, majd a Trans-global Underground iskolája hozott ki belőle száz százalékot. Maxik után ez az első szólóalbuma és nem könnyű róla elragadtatás nélkül szólni (miért is kellene?). Míg a Fun-Da-Mental előszeretettel hangmintákat használ az arab világból Natachát egész zenekar, ill. zenészek hada kíséri tablán, hegedűn, klarinéton és egyéb autentikus hangszereken. Itt-ott az ütősöket megerősíti némi dobprogram és ambientes szintetizátor függöny, de a hangzás végig sokkal autentikusabb a Trans-global Undergroundénál, ill. valamennyi Nation zenekarénál. Viszont a modern dance zenékkel teljesen összecseng az albumot nyújtó három remix, amelyek bizonyosan megállják a helyüket DJ-k keze alatt is. -kartamis-

FUN-DA-MENTAL: With Intent To Pervert Tha Cause Of Injustice! CD *(Nation/Beggars Banquet/HMK)* A lemez a Seize The Time dupla album majd teljes anyagának instrumentális keverését, átértelmezését tartalmazza. Valójában annyi történt, hogy eltűnt a rappelés, maradtak persze az autentikus zenékből kölcsönvett énekrészek, némi kórusbetét és persze ezt helyettesítendő át lettek kicsit alakítva a szerzemények, van ami eltűnt, van ami ki lett emelve, mindenesetre az atmoszféra közelebb került az eredeti gyökerekhez, az arab zenei kultúrához és ez nem utolsó szempont. -mis-is-mental-

THE YOUNG GODS: Only Heaven CD *(Play It Again Sam/HMK)* A Young Gods megújult, felfrissült, új hangzásokkal gazdagodott. Egyáltalán a tőlük megszokott, gitársamplerekre épülő húzós hangzások is új köntösben jelennek meg; a térben jócskán kitágítva a lehetőségeket. Igazából a legfőbb változás, hogy a samplerből jövő gyilkos gitárhangokat (bár itt-ott azért most is hasítanak) finom ambient és house-ambient tájképek és szürreális ipari hangulatok váltották fel. A keverés ezen magas szintje csak keveseknek adatik meg; képletesen szólva be lehet ülni a zenébe, varázsszőnyegen repülve, hol szellő simogat, hol vihar ragad el. Az ex-Swans dobos, Roli Mosimann produceri tevékenysége eddig sem hagyott kívánnivalót maga után, de itt valóban nem általános a kivitelezés. -csakegymis-

THE YOUNG GODS: Kissing The Sun – The Remixes CDEP (Play It Again Sam/HMK) Az Only Heaven albumról a „Kissing The Sun" leghúzósabb szerzemény valóban kínálta magát jó kis átgyúrásokhoz. Hét verzió sorakozik itt; kezdetnek egy valósághű rádióverzió, aztán Sascha K. (KMFDM) industrial lövete, majd a Meat Beat Manifesto kissé hip hoposított torzulása, aztán Hot Spocksone and June kemény, hard-trancebe hajló modernítése; a Technogod zenekar kíméletlen önmaga felé hajlítása; Mad Professor boldogító dub/reggaesítése; végül pedig Mark Pistel (Consolidated) ambient variánsa. Vagyis 40 perc totális élvezet. -ifjabbrác-

MERCURY REV: See You On The Other Side CD *(Beggars Banquet/HMK)* David Baker elment és Shady nevű zenekarában építgeti pszichedelikus világképét – hozzáteszem, abszolút kiválóan. A Mercury Rev – bár elsőre úgy tűnt – nem lett szegényebb ezáltal, a maradék öt fő maximálisan kitölti zajjal és finomsággal a teret. Valójában egy kétperces szám van, a „Young Mans Stride" ami gyors és igazán zajos is, a többi 37 perc harmatszerűen csillogó, néha kissé kellemesen negédes; és ami megnyugtató, hogy éppoly változatos, mint eddig. A pillangó-virág pszichedeliától a dzsesszes fúvósokig és váltásokig, a beatmorzsákig minden követhetetlen vágásokban tornyosul fel. Néha az ember azt hiszi három szám is lement, mire visszajön egy korábbi dallammenet; az egész lebeg a megfoghatatlanban, nem is tudom, lehet-e egyáltalán számokról beszélni. -minekis-

RENEGADE SOUNDWAVE: The Next Chapter Of Dub CD *(Mute Records/HMK)* Aki ismeri a zenekart az jól tudja, hogy nem képesek mellényúlni. Már hónapokkal a megjelenés előtt minden dub-őrült erre várt és tényleg az év egyik legkiválóbb dance albuma lett. Eddig is nagyon bírtam őket, egyszerűen azért, mert az ő elektronikus zenéjükben nincs semmi rideg és gépies, mindig érezni a hangok mögött az emberi szándékot – de nincs mese, összes lemezük közül ez azonnal az élre ugrott. Az bizonyos, hogy hatással voltak rájuk a dub/reggae és az angol tánczene mellett az industrial/kísérleti törekvések is. Az album nagy része a „Howyoudoin?" anyagára épül, annak dub-keveréseit tartalmazza. És hogy milyen szinten azt nem kell tovább részleteznem -misszólt-

THE DREAD FLIMSTONE: The Brionic Dread CD *(Acid Jazz/HMK)* Dread Flimstone a régi dub iskolát nagyon szem előtt tartja, az énekes számokban pedig egyértelmű a jamaikai jelenlét – de ezekben is feltűnnek effektek, vágások. A kifejezetten dub szerzemények már bőven ontják a visszhangokat, de lényegesen másként, mint az On-U Sound 'egyetem' teszi; itt az összhatás kevésbé szürreális, inkább autentikus. Ezenkívül Flimstone zenéjében van egy nagyon laza funky behatás és a billentyűs hangszer néha kifejezetten összecseng néhány nyugodtabb acid-jazz zenekarral. -mislook-

BLUE: Resistance CD *(Sabres Of Paradise/HMK)* A Sabres Of Paradise mint zenei csoport és mint kiadó nem épp a puha tánczenét részesíti előnyben. Darking és Mann projectje a Renegade Soundwave-féle kísérletező dub elkötelezettje, de míg az RSW játékos és sűrű hangszerelésű, a Blue visszafogottabban bánik a hangmintákkal és jóval hűvösebb is. Erős a reggae és a trance befolyás és az egészet valami időtlenség és metafizikus légkör lengi át. Ennek egyik kiemelkedő példája a „Still Moving", melyben a ritmusok, gonghangok, bugyogások, a rituális jellegű női ének és a hangzás térbelisége Don Juan és Castanéda pejote szertartásait idézi bennem. A borító is erőteljes hatású, egy indián látható rajta azon szertartás közben, amikor az ifjú, beavatásra váró harcos mellizmába egy-egy kampót akasztanak és így húzzák fel, majd a szertartás addig folytatódik, amíg az izom és bőr kiszakad... -nemgyengemis-

GREGORY ISAACS: Private Lesson CD *(Acid Jazz/HMK)* Gregory Isaacs jamaikai rootreggae énekes már húsz éve van pályán, jelentős mennyiségű lemezzel a háta mögött; kissé meglassultnak, elkényelmesedettnek hittem, évek óta nem készített igazán kiemelkedő albumot, de most minden összejött. Hangjának lágysága eleve a melodikus reggaehez adott, ebben mindig is ő volt az egyik legjobb és a ma is alkotó kiválóságok közül a Black Uhuru mellett a legszínvonalasabb. Melodikussága nem a túlzott nyálban, hanem a mértékkel adagolt szívfájdalomban nyilvánul meg. Ma ugyanazt a lüktető és simogató, hígítatlan reggae-t játsza, mint az elején, csak a megszólalás lett kicsinosítva. Az album legjobb számából, a „Feeling Sad Tonight"-ból készült maxi három verziójának egyike kiváló dub keverés. -reggirác-

BENJAMIN ZEPHANIAH & THE HAZARDOUS DUB COMPANY: Back To Roots CD *(Acid Jazz/HMK)* „A szeretet a legjobb orvosság" vezérmotívum után kifejtik a bookletben, hogy a dub spirituális zene. Ennek tükrében érthető az a nyugodtság és magabiztosság, ami a zenéből árad. Benjamin énekstílusa a dub költőkével, Linton Kwesi Johnsonéval és Jalaléval (The Last Poets) cseng össze, de míg azoké ritkábban hajlik énekbe, Benjaminé sűrűn. A Hazardous Dub Company a fehér Anglia részéről mutatja meg hozzáértését a dub/reggaehez, és tényleg: kitűnően végezték a King Tubby-iskolát, a visszhangok lefolyása mindig elterülő, kevés a hirtelen vágás. Lélekkel teli album, tényleg orvosolja a szívfájdalmakat -kompánmisa-

WASTED: Best Of VOLUME 1 V/A 2CD *(Volume/HMK)* A kívánatos kivitelű válogatás CD a mai dance-zenék legjobbjaiból válogat, plusz egy 192 oldalas kis könyvecskével teszi teljessé az élményt. Különösebben nem is kell magyarázni az erényeket, a névsor magáért beszél. Az első lemez az acid-house-trance-techno vonalon mozog, a következő előadókat sorakoztatva: The Orb, Cabaret Voltaire, Björk, Shamen, Pop Will Eat Itself, Orbital, Spooky, Drum Club, stb. A másik albumon is szerepel egy-két techno csoport: LFO, Autechre, Aphex Twin, Moby (persze ezek a felvételek inkább ambient megszólalásúak), de itt a hip hop és trip hop a jellemző: Massive Attack, Tricky, Cypress Hill, Sandals, Stereo Mc's, Little Axe, Credit To The Nation. Az is lehet, hogy a kiadónak hazafelé húz a szíve, de tény, hogy egy-két kivételtől eltekintve minden előadó angol nemzetiségű – ha a kezdetek óta a világ minden része meg is fertőződött, nincs mit tenni, a dance átlagminősége még mindig ott a legmagasabb. -trip mis-

NICK CAVE AND THE BAD SEEDS/KYLIE MINOGUE: Where The Wild Roses Grow CDEP *(Mute/HMK)* Nick Cave '96 elejére tervezett Murder Ballads albuma gyilkosságokat dolgoz fel. Ennek első fejezete a Kylie Minogue-kal közös duett az áldozat és az elkövető szemszögéből mesél el gyilkosságot. Nem kell csodálkozni, Cave évek óta tervezte honfitársnőjével és énekes kolléganőjével az együttműködést. Ez a szerzemény talán a legszebb, amit Cave valaha összehozott és ahogy Kylie énekel az számomra fokozhatatlan, a rocktörténet egyik nagy pillanata. A maxi még két dalt tartalmaz, de sohasem tudok rájuk igazán figyelni a címadó fényében. -mis/madonna-

EMPERORS'S NEW CLOTHES: Wisdom And Lies CD *(Acid Jazz/HMK)* A kiadó funkyjazz zenéi mellett az utóbbi időben kiváló reggae és dub produkciókat is publikál. Ezen zenekar esetében a két egymástól eléggé messzinek tetsző zeneiség olvad meglepő egységgé. Néhány számban ez még kevésbé érzékelhető, ezekben elsősorban fúvósok részéről free-jazz improvizációk érvényesülnek. Ez a hangzás a dubosabb szerzeményekben megszelídül, atmoszférikusabbá válva, jazzes, filmzenei tájképeket létrehozva. Az egész album lebegő és megfoghatatlan, talán trip hop, de annak túl sok a jazz; acid-jazznek túl sok a dub/reggae elem, dubnak pedig... Na ugye, hogy nem ez a lényeg, újabb élvezetes bizonyíték született, a dolgokat nem lehet egymástól élesen elválasztva szemlélni, a megfelelő szándék elegendő és remélhetőleg az ilyen jó példa ragályos. -vadonatújmis-

TRISOME 21: The Songs By T21 Vol. 2. CD (Play It Again Sam/HMK) A legfőbb EBM patrónus, a PIAS egyik legfőbb techno csodája,. a Trisome 21 is elérkezett a visszatekintő korszakba. És milyen ügyesen adják elő, ezen a válogatáson (a kiadatlan anyagok mellett) a kevésbé ritmusközpontú, ill. teljesen ritmustalan felvételeket gyűjtötték egybe; és bár több korszakból valók, meglepően egységessé állnak összse, ráadásul úgy tűnik, mintha egyazon stúdiómunka eredményei lennének. Zeneiségük főszereplője az ambient, de azon kívül blues árnyalatok éppúgy, mint new agebe hajló szintetizátor játék (amelyek itt kevésbé kirívóak, mint technósabb számaik esetében). Akik szívesen elkerülik az izgalmakat, azoknak ez a zene manna. -mis67-

AUDIO AVTIVE AND LARAAJI: The Way Out Is The Way In CD (All Saints/HMK Music, Budapest 1066, Lovag u. 2., Hungary) A tokiói space-dub zenekar igen termékeny periódusát éli, az On-U Soundnál megjelentettek egy cseppet sem visszafogott, energiától duzzadó albumot és ezzel kb. egyidőben egy másikat Laraaji-val kiegészülve. Nos volt értelme; lényeges eltérések észlelhetőek a két anyag között: először is még az eddigieknél is zaklatottabbak, olyan az egész, mintha egy hánykolódó hajón tett utazás élményeit írták volna meg; nincs egy szilárd pont, már inkább a trip hop szürrealizmusához állnak közelebb, mint a dub/reggae nyugalmához. Röpködnek itt is a magashangok, a mélyen hömpölygő ritmusok alatt állandóan elnyelődő visszahangok úsznak és a trance befolyás is kirívó. Valamint meghatározó Laraaji mélyen barázdált hangja, amelyet gondosan beleszőttek a hangzás egészébe. Nos kedvcsinálónak elég is ennyi. -földremis-

A SAUCERFUL OF PINK, A TRIBUTE TO PINK FLOYD V/A CD (Cleopatra, 8726 S. Sepulveda, STE. D-82, Los Angeles, CA 90045, USA) Nos, nem utolsó csemege ez a Pink Floyd átiratokat tartalmazó dupla válogatás. Nem szerepelnek rajta a Cleopatra fő vonalát alkotó gothic csoportok, annál inkább a pszichedelikus szekció: Nik Turner, Helios Creed, Pressurehed, aztán olyan kultikus csoportok, mint a Psychic TV, Controlled Bleeding, Alien Sex Fiend, aztán mindenféle elektronikus formációk az electro-industrialtól a trance-ig: Electric Hellfire Club, Leather Strip, Spiral Realms, DIN, Penal Colony, összesen 19 boldog zenekar, akik itt megmutathatják tehetségüket. És ez sikerült is, persze a nyersanyag adva volt. Az egyik legkiemelkedőbb a Controlled Bleeding The Wall átirata és persze a space-rock zenekarok kiválóak, de ez kézenfekvő. Nik Turner fuvolajátékát külön ki kell emelni és a Psychic TV is eltalálta... De nem sorolom tovább, ezt az ünnepélyes kiadványt érdemes begyűjteni, kiemelten ajánlott! -ráctributeofmis-

VIRTUALIZER: Acid Warriors Dream Crystals CD (Hypnotic/Cleopatra) Háromtagú amszterdami trance-ambient-techno formáció igen csípős és lényegretörő ritmusokkal. Az ambient elem nem egy lágy hullámzásban nyilvánul meg. A korai Tangerine Dream-féle szintetizátor használat erősen hathatott rájuk, a mai trance-technók közül pedig az Orbital hűvös és fénylő monotoneitása. Külön erényük, hogy nem mások munkáiból kovácsolnak maguknak „sikert": nem használnak felvett hangmintákat, mindent maguk állítanak elő a kütyükön. Dícséretes és igencsak ajánlott, elsősorban a cool-trance híveinek. -virácualiz-

TRANCE ON EARTH: European Electronic Dreams V/A CD *(Hypnotic/Cleopatra)* A Hypnotic az amerikai piacra az európai trance zenét már bevezette a Trance Europe Express nyomdokain készült Trance Europe kiadással, ennek az új válogatásnak a kép elmélyítése lehet a célja. Olyan projectek kaptak itt helyet, mint a Komakino, D-Lay, Cenobyte, Sunbeam, st. Mindegyik 120 BPM fölötti tekerés, végtelenített és monoton samplingekkel, homogén dobütésekkel. Azt hiszem azért egy kicsit másképp néz ki innen az európai trance színtér. Mindenekelőtt változatosabb mind ritmusok, mind hangzás és mind zeneiség szempontjából – ez persze nem az adott projecteket minősíti, amelyekkel nincs probléma saját területükön – de egy válogatás elkészítésénél talán több eklektikusságot kellett volna szem előtt tartani. -okosmis-

ANUBIAN LIGHTS: The Eternal Sky CD *(Hypnotic/Clepoatra)* Nik Turner új projectjén nagyjából ugyanazokkal a zenészekkel dolgozik, mint utolsó két albumán, ők: Len Del Rio, Grenas, Simon House, Del Dettmar. A rocksémáktól teljesen sikerült elrugaszkodniuk és valami nagyon ütőképeset összehozni, a pszichedelikus atmoszféra kibővült egy sajátos trance-értelmezéssel, gazdag (ethno-techno) ritmusvilággal. Az ambient háttéreffektek hatalmas teret ölelnek át, a tablahangok, furulyajáték, szitárfutamok és sokszor maga a gitár is keleti atmoszférát áraszt, összhangban az ősi egyiptomi borítórajzokkkal. Eddig is nagyon tiszteltem Nik Turner zenei affinitásait és állandó fejlődőképességét, de ez olyan mértékű ugrásnak tűnik, amely meglepett. Megtartotta minden eddigi erényét és az új zenei utak beépítése szédületes dimenziókkal gazdagították – nemcsak Nik Turner, de egyáltalán a pszichedelikus rock műfaját. -fénybenmis-

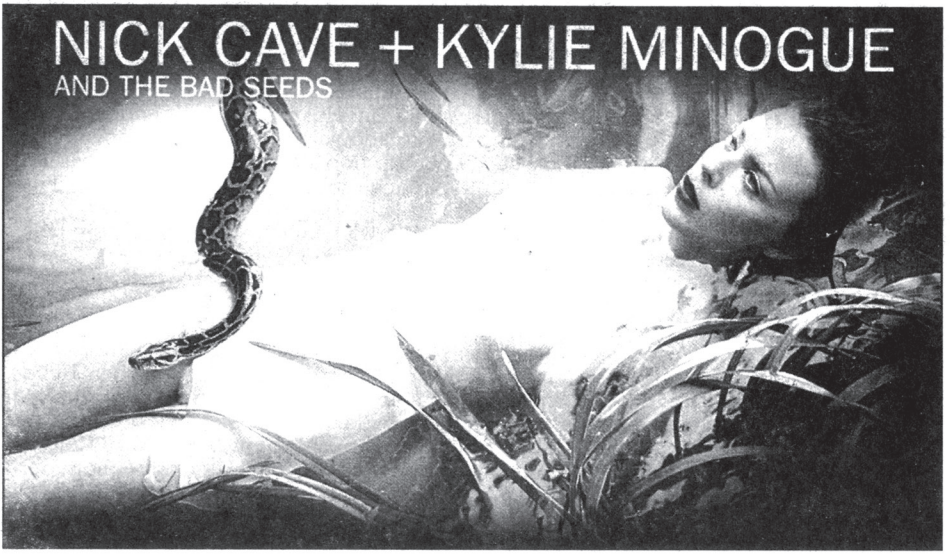

Fotó: Martyn Gallina-Jones

TRICKY

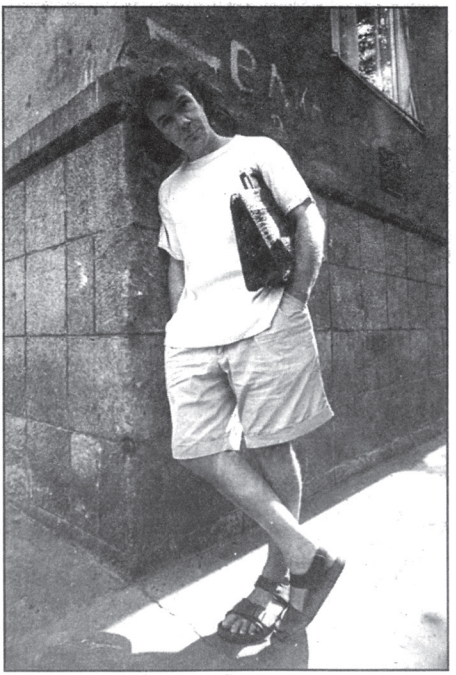

SZEMZŐ TIBOR

NIK TURNER & TRAVELLERS OF SPACE V/A CD *(Clepoatra)* 1995 nyarán Nik Turner turnét bonyolított Hawkwind és Spiral Realms tagokkal, ennek kapcsán a kiadó megjelentetett egy válogatást olyan pszichedelikus zenekarokkal, amelyeket egyébként is kiad és támogat, vagy amely régi produkció újrakiadását közzéteszi. A névsor: Spiral Realms, Pressurehed, Anubian Lights, Zero Gravity, Helios Creed, Melting Euphoria, Chrome, Robert Calvert és Steve Peererine Took. Az olyan neveket, mint a Chrome és volt gitárosa, Helios Creed nem kell külön magyarázni és Nik Turnerről is esett már szó. Robert Calvert pedig szintén Hawkwind tag volt – ezektől az előadóktól klasszikus felvételek sorakoznak itt. De a többi, mai előadó is nagyon színvonalas és bár erősen az említettek nyomdokain haladnak, saját hangzásokat alkottak a műfajban, friss és fiatalos dinamizmust hozva a pszichedelikus rockzenébe. -űrbéla-

AURORA: The Dimension Gate CD *(Clepoatra)* Az Aurora a német goth-industrial kiemelkedő képviselője, Patricia Nigiani és Peter Spilles (Project Pitchfork) alkotja, a zenei oldal mellett mindketten énekelnek is. A duó második albuma érett munka, felöleli a modern neo-dark valamennyi törekvését; az In The Nursery-féle romantikus teuton hangulatot Deleriumra jellemző sötét tónusokba mártják. Ezek nem hasonlítgatások, csak hasonlatok, az Auróránk megvan a maga sajátos arculata. Azokat a szerzeményeket szeretem a legjobban, ahol az elektronika elveszti minden gépiességét valamilyen atmoszférateremtő naturális hang, fuvola, vagy régi korokat idéző kórusrészlet által. Számomra ezek az igaz „dimenziókapuk". -ősmis-

ANNE CLARK: To Love And Be Loved CD *(SPV Recordings, P.O. Box 1147, 30531, Hannover, Germany)* Anne Clark valójában és lényegét tekintve mit sem változott az évek folyamán, elénekli azokat a fájdalmakat és törekvéseket, amelyek belülről vezérlik, hangja és előadásmódja is ugyanaz, megkapó és szeretettel teli. A zenei megvalósítást újította meg a modern hangzásoknak megfelelően; az orchesztrális hangképeket finom ambient háló édesítette meg, a zongorahangok is hatalmas térben úsznak, a hajlékonyabb témák pedig a house köntösét öltötték magukra. És hát lényegét tekintve is változott mégis, lehet, hogy sokaknak nem sok a különbség e két fogalom között, de a depresszív színt magas hőfokon égő, lelket érlelő szomorúság váltotta fel. Ezek az érzelmi töltések kicsit bódítóak, de mértékkel és nem csordulnak túl a kívánt határon. -rosszmisjórác-

RAS COMMAND: In Dub CD *(Red Arrow/SPV Gmbh)*
AMBIENT WARRIOR: Dub Journey's CD *(Red Arrow/SPV Gmbh)*
Mint ez a két album is példája, mégis van kiemelkedően jó dub zenekar Németországban a The Vision mellett (a Ras Commanddal meg is találták egymást, közös fellépések, remixek, stb.). Alex Buchal projectje táplálkozik a '70-es években gyökerező reggae/dub Lee Perry-féle technikájából és különösen összecseng az On-U Sound-féle effektezéssel, ezen felül house hatások is jelentősek – a Zion Train készít még ilyen precíz és energikus, techno befolyású dub/reggae szeleteket, de míg az jobban szabadjára engedi zenéjében a technót és néha a junglet is, a Ras Command hívebb hagyományőrző. Az Ambient Warrior – Ronnie Lion és Andrea Terrano kettőse – jóval lazább és szellősebb hangzású dubot készít, a zenekar nevéből adódóan ambient alapokra helyezkedve. Finom zongorafutamok, ambient hangminták, filmzenei atmoszférák, egy latin bárból kölcsönvett gitáros, stb. – erre reggae ritmusok, nem is túlontúl effektezve. Nyugodt, vasárnap délutáni zene. Ezzel ellentétben a borítórajzon egy betekert arcú, sivatagi alak látható, egyik kezében lándzsa, a másikban gitár. -lézermis-

UNSANE: Scattered, Smothered & Covered CD *(Rebel Records/SPV Gmbh)* Egy-két borsos kivételtől eltekintve az utóbbi időben az amerikai noise-rock már kevésbé ragadott magával és úgy is gondoltam lejárt az ideje. Na most ez egy újabb rossz idea, amit kigyomlálhatok magamból. Mert ugye ilyen nincs, ami jó az jó, függetlenül műfaji hülyeségektől. Az Unsane '95-ben is nagyjából azt csinálja, mint sok évvel ezelőtti albumán,

amit ismerek, ha nem is hangról hangra, de lényegében igen. Gondolkoztam is, mitől ilyen zseniálisan jó – nos, ha mástól nem, hát az energia zabolátlan áramlásától, a zajok fejbevágó adagolásától és hogy az eszelős vágták közé lassúbb, Lizardosan hullámzó számokat is becsempésztek, amelyek keményebbek és bőrnyúzóbbak a Killdozernél. -várakozásmentesmis-

FRONT LINE ASSEMBLY: Hard Wired CD *(Off Beat/SPV Gmbh)* Az egyórás album visszaadta a bizalmamat eziránt a korszakos zenekar iránt, amely az egyik legfőbb iskola és hivatkozási alap az electro-industrial műfajban. Az előző gitáros lemezről azért is hallgattam, mert kíváncsi voltam meddig feszítik a húrt. De elérték amit akartak, felkerültek az indie, a hagyományos és a metal listákra is. Itt visszatértek ahhoz a hangzáshoz, amihez nagyon értenek, talán sűrűbbek és elementárisabbak, mint valaha. Azt is mondhatnám, hogy átvették a megszűnt Skinny Puppy szerepét, mindazok a szürreális kollázsok, kideríthetetlenül egymásra rétegzett hangminták végtelennek tűnő áradata, amely a Puppy-t jellemezte, most az ő zenéjüket ékesítik. Az ének kevésbé tolakszik előre, jobban simul a hangzás egészébe, a még foszlányokban fellelhető gitárakkordok csak az erejét növelik, a ritmusok pedig minden eddiginél jobban ütnek. Üdvözlöm őket újra az élen! -vígmis-

PROJECT PITCHFORK: α–Ω CD *(SPV Gmbh)* Zenéjükben mértékletes összhangba hozták az electro-industrial/EBM töltetet a neo-goth atmoszférával (amelyben Peter Spilles nyakig benne van másik zenekar, az Aurora jóvoltából). A legkellemesebb pillanatok a lemezen, amikor e felé közelítenek és az industrial ritmusok megszelídülve átadják helyüket természeti hangoknak, mint pl. a kiemelkedő „Green World" szerzeményben. De ugyancsak elementárisak a nagyzenekari hangzások is („Requiem"); még egy-két album és a Project Pitchfork valamint az Aurora zeneisége teljesen összeolvad. -ésmis-

DOWNLOAD: Furnace CD; **Microscopic** CDEP (Off Beat/SPV Gmbh) A Skinny Puppy halott: először is Ogre különvált inkább a Pigface projectre koncentrál, a másik két tag: Cevin Key és Dwayne Goettel pedig Download néven igyekezett tovább építeni az életművet két másik zenésszel, Philthszel és Mark Spybeyvel, valamint Genesis P.Orridgedzsel, aki nagyon igyekszik az Ogre keltette űr kitöltésére. Nos másodszor: Dwayne Goettel ezév augusztus 23-án, az album elkészülte után elhalálozott.
A legfontosabb: ez a zene nagyon más, mint a Skinny Puppy-é volt. Az album nagy részében alig bukkanni technóra, egyáltalán a megszokott értelemben vett, ritmusra épülő szerzeményekre. Kíméletlen zajmontázsok, legalább annnyira kemények és szürreálisak mint eddig, de sokkalta ridegebbek a hangok és a vágások, fájóan hasítanak a lélekbe. Az egyébként is ritmikusabb témák újrakeverései hallhatóak a maratonimaxin, trance-techno köntöst öltve – nos nekem ez a lemez sokkal jobban tetszik. Viszont az igazi híveknek még várható egy csemege: két éves felvételeket tartalmazó posztumusz Skinny Puppy album. -misottlesz-

ANEMONENGURT: Wo Die Ebenen Geglättet Sind CD *(Scout Prod./Target Export, Süsterfeldstr. 61, 52072, Aachen, Germany)* Az Anemonengurt duó a legelképesztőbb zajzenekarok egyike. A klasszikus industrial és a japán zajszintérre jellemző gyilkos és bántó harsányság ötvöződik zenéjükben. Az egész egy ámokfutás, megidézve minden emberi őrületet, perverziót, pszichés zavart. Kakofónikus zajtenger, bizarr ritmusok, groteszk dallamok, üvöltő emberi hangok állandó torzításban, a test egészére ható basszushangok – minden pillanat idegtépő és nyugtalanságot szül. A „Musik" című számban a vészes és hangos dobok, üvöltések és fémes zajok alá valószínűleg rockkoncertről kivett tömeg sikoltását vágták, ami a fájdalmat a hisztéria szintjére emeli. Sokkoló és ritka erővel ábrázolja az emberi őrület szimptómáit. -nyugalmatmis-

HIRSCHE NICHT AUF SOFA: Gegenstände Fallen Zu Boden CD *(Scout Prod./Target Export)* A HNAS kultikus zenekar a post-industrial színtéren, tevékenységük a '80-as évek közepéig nyúlik vissza, kilenc albumot jelentettek meg eddig, ez a tizedik az 1986 és 1989 közötti időkből ad áttekintést, az 1988-as albumról, válogatásokon megjelent felvételekből. Az album szerkezete ezzel együtt egységes, másrészt gyenge pillanata talán sosem volt a csoportnak. Zeneileg mindenképpen zajzenekarnak tekinthetők, de nem harsányak, a hangok egyfajta repetitív kollázzsá állnak össze. Az elektronikus hangokon kívül használnak ütősöket, csengettyűket, fuvolát, hegedűt. Egy sajátos, minden ízében állandó mozgásban lévő atmoszférát hoznak létre, nincs szilárd pont, a ritmusmeneteket tekintve sem. Néhány szám kissé rockorinetált, követhető női vokállal, ezek az angol pszichedelikus vonalat idézik. -misschfscha.schmis-

THE HANDSOME FAMILY: Odessa CD *(Scout Records)* Ez az amerikai csoport nagyon élvezetes keverékét adja a country hősök legjobb pillanatainak, Johnny Cash-től és Hank Williams-től lefaragják a számukra használható melódiákat és hozzáadják a mai kezelhetetlen pszichedeliákat, a Pavement hajlékonyságát és a Ween abszurditását – persze mindezt kellő mértékkel, nem esve a tettenérhetőség csapdájába. A keverés visszafogott, sohasem harsány, a torzított gitárok kiugró pillanatait az ének egykedvűsége húzza vissza. Nagyon ügyesen a legbanálisabb dallammenetek alá is raknak valami psihodéliába hajló gitárkódót. Azért néha elengedik magukat és ilyenkor hamisítatlan nosztalgiát engedélyeznek. -ráccsaládja-

JACK OR JIVE: A Picture Of A Dancer CDEP, **A Solo Exhibition** CD *(Scout Prod./Elves Recordings, Süsterfeldstr. 61, 52072, Aachen, Germany)* A Jack Or Jive és projectje a Lights-szal megtoldott verzió között nem látok túl sok érzékelhető különbséget. Az ének performanszokat Chako követi el, végtelen melegséget sugárzó hangján – minden pillanatban kitárja szívét. Szuggesztíven és megrázó lágysággal énekli el magányát és fájdalmait. Amennyire közeli és emberi éppoly érinthetetlen is. Japán embereknél jól érzékelhető ez a teljes megközelíthetetlenség, még akkor is, ha ki akarnak tárulkozni. Chako előadásmódjához jól társul Makoto Hattori zenéje, a szokatlan ritmusú indusztriális ütősök, a finom művű gitárakkordok, az üvegszerűen áttetsző szintetizátor fuvallatok. Mindez azonban cseppet sem szellősen, nagyon is telten, nagy hangzástérben szólal meg. Amennyire fájdalmas olyannyira elengedhetetlenül „szükségszerű" is ez a zene. Kiemelten ajánlott! -rácajánlja-

I.A.M. UMBRELLA: Nowhere CD; **The Sound Of Shadows Breathing On Themselves** CD *(Drag & Drop, Süsterfeldstr. 61, 52072 Aachen, Germany)* Ez a kaliforniai kísérleti zenekar a legszuggesztívebbek egyike a post-industrial színtéren; bizonyos aspektusokat figyelembe véve rokonítható az O Yuki Conjugate-féle ambient magas mércéjével, de az I.A.M. Umbrella kísérletezőbb és változatosabb eszközöket vesz igénybe. A '93-ban rögzített Nowhere hat tételből áll ugyan, de a CD csak egyben játszható le. Az első húsz percben finom ketyegések és magas ütőshangok fonódnak izgalmas rítussá és absztrakt kísérletté, hogy aztán lassan lenyugodva folyjon bele a fentebb jelzett ambient légkörbe. Ez az album elsősorban R.Kitch, Lee Scott és S.Callson munkája a legkülönbözőbb elektronikus eszközökön és akusztikus ütősökön. A The Sound Of... albumon Jeph Jerman és Emily C.Hay egészíti ki a zenekart, utóbbi furulyával és énekhangjával. Ez az anyag inkább számokra oszlik és méginkább visszafogott hangulatokat áraszt; de néha a legcsendesebb, alig érzékelhető hangfüggöny mögül bukkanak ki váratlan ritmusok rituális atmoszférát teremtve, a teret teljesen betöltő furulya és egyéb hangokkal kibélelve. Kiemelten ajánlott lemezek. -mis'nt-

MERCANTIN: IX CD *(Drag & Drop)* Az új német post-industrial zenekar debütáns lemeze nagyon expresszív és hatásos hangképeket tartalmaz. Minden szerzemény másmás hangkollázs megközelítéssel ábrázolja az elmúlást, a szomorúságot; a booklet fotói is ezt támasztják alá: hűvös, szürke, őszi képek erdőkről, folyókról, gyárakról. A zenei, illetve hangeszközök ehhez: naturális zajok, víz és szélhangok, zongoraszínek, dörrenések, távoli morajok, visszafogott dobok, ambient szintetizátor függöny. A „Moor Leidzten"-ben pl. azt a természeti jelenséget építik be zenei tájképükbe nagyon szuggesztíven, amelyet szép őszi napokon érzékelni: szikrázóan süt a nap, a talajszint körül szélcsend honol, fenn a magasban viszont zúgva örvénylik a levegő. Ez a atmoszféra-teremtő erő végig magas szintű az albumon. -atmisféra-

LASSIGE BENDTHAUS: Overflow CDEP *(KK Records, Krijgsbaan 240, 2700 Zwijndrecht, Belgium)* Ez a kiemelkedő electro-industrial csoport mondhatni hirtelen fordulattal letérve pályájáról átlőtte magát a techno-trance birodalmába. És nem is akárhogy, ezen a terepen is nagyon otthon vannak, bár egyetlen szám alapján ez nem lehet teljesen mérvadó. Az Overflow öt remixéből hármat önmaguk hoztak tető alá, kettőt pedig rábíztak Mark Bellre (SpeedJack/LFO). A végeredmény inkább space-es acid, mint táncos, bár az egyik Bell-keverés, a Shift Mix kemény és zajos ritmusba ágyazott hard-trance. -koránmis-

TEST DEPT: Totality CD; **Totality 1** CDEP *(KK Records)* A Test Dept nagyon sokat változott az évek során, a '90-es évekbeli arculatukat jól nyomon lehet követni a Legacy albumon, amely '90 és '93 közötti maxik gyűjteménye. A dance hullám őket a New World Order idején nyaldosta körül először, a house hatás pedig a Bang On It kemény acid tánczenéje megjelenésekor csúcsosodott ki – ez '93-ban jelent meg, akkor játszottak a Globeban nálunk, ott jól leszűrhető volt mindez (a buli után két tag az FMK-ban DJ-kedett, de szerény érdeklődés közepette, akkor ez még nem volt annyira népszerű, mint ma). Persze a régi hívek nagy számban elpártoltak. Kár, mert az élmény, amiben a Test Dept részesíteni tud továbbra is óriási. Imádom kreativitásukat, megújulási képességüket, kivételes erejüket. Nos, a Legacy minden egyes dala őrzött valamit a Test Dept régi jellegzetességeiből. A Totalityn ez már nem mindig tettenérhető. A lemez első felén még Loop Guru-s ethno finomságok, női énekkel dúsított lassú tánczenék (néha orchesztrális színezettel) nyugtatnak, de az album felétől nincs kímélet, húzós és sűrű acid (industrial) számok váltják egymást; a műfajra nem mindig, de a Test Deptre annál inkább jellemző összetett ritmusokkal, lendületfokozó énekrészekkel, loopokkal. Nincs mese, a csoport legerősebb oldala továbbra is a ritmusok fokozása, a dobok, dobprogramok, fém- és faütősök tökéletes összerendezettsége. Nem épp andalító ez a 70 perc. Plusz az album mellé rendelt maxi 4 száma (25 perc) közül egyik sem szerepel a nagylemezen. -totálmihály-

GODFLESH: Selfless CD *(Earache Records)* A Godflesh két év után visszatért a Mercilles EP-vel, majd ezzel a – tőlük már megszokott maratoni hosszúságú – albummal. Ez az első lemezanyag, amit professzionális stúdióban rögzítettek és ezt kihasználva át is alakították kissé zenéjük szerkezetét. Ami azt jelenti: előtérbe helyezték a gitárokat, jobban kiemelve és érthetővé téve a játszott témákat. Ez szerény meglátásom szerint nem történt olyan mértékben, mint ahogy ők ezt nyilatkozták. Az persze tény, hogy tényleg tisztább a végeredmény, de, hogy ki melyik hangzásukat részesíti előnyben az részletkérdés. A duó mindenesetre ugyanolyan elkötelezetten és hatalmas energiával teszi a dolgát, mint eddig. Én itt is a lassúbb, pszichedelikusabb számokat részesítem előnyben, ilyen az „Empyreal" és a „Mantra", amelyek a teljes életművet tekintve is nagyon az élen vannak. -mishústrác-

DUB WAR: Pain CD *(Earache)* Nagyon energikus ötvözete a Faith No More és a Bad Brains legjobb hagyományainak. Több benne a régi értelemben vett hardcore, mint a metal elem; a torzított rappelés tovább lendít az amúgy sem poroszkáló tempón. Egyébként egy-két hangmintát és visszhangot leszámítva nincs a zenéjükben semmi dub. Viszont van rajta egy, a többitől lényegesen elütő zseniális dal, a funky/ska/reggae úszás, a „Fools Gold", sajnálom, hogy nem eresztenek el több ilyet. -missajnálja-

EMIL BEAULIEAU (MINOTULI): Dedicated To Masami Akita CD; **Kill The All-Noise Japanese Arts** CD *(RRRecords/Pure, 151 Paige St., Lowell, MA 01852, USA)* Már a címek sem hagyják bizonytalanságban és gyanútlanságban a hallgatót. Egyrészt fejet hajt, másrészt igyekszik túlszárnyalni a japán zajművészek nimbuszát. Valljuk be, ezek az őrületek már csak árnyalatokban térnek el egymástól (a kedvenc lemezcímem a műfajban: „Chop Shop játszik Emil Beaulieautól"). A japán zajzenészekre kontrázó album végigmegy olyan előadók stílusán, mint Merzbow, Masonna, Incapacitans, stb.; a loopokat, feedback torzításokat, samplingelt üvöltéseket a végsőkig viszi, minden hang és zaj egymásból nő ki a végtelenségig zúzva, mindegy, hogy egy-egy tétel öt perc, vagy negyven, a cél a totális megjelenítése a káosznak, a rettenetnek, a zavarnak, vagyis minden lelki és fizikai betegségnek. És ami a legmeglepőbb, hogy egy-egy ilyen zajtortúrának bizonyos esetekben gyógyító ereje van, segít megszabadulni feszültségektől és veszélyes indulatoktól, persze csinálni a legnagyobb élvezet. -énismis-

THE HATERS: Ordinarily Nowhere CD *(RRRecords/Pure)* A négy kihívó szerzemény közül az egyiknek az a címe, amely az album mottója is lehetne: jöjj tűzbe és légy boldog. A Haters ezt tette, sőt, ők lángolnak, de hogy boldogok-e azt nem tudom, mindenesetre zajorgiájuk nem épp visszafogott. Nem a japán magas frekvenciás sivítás-feedback technika, inkább folytonos-monoton, nehéz ipari zajok egymásra rétegzése, hulló fémhangok tonnái, a '80-as évek ipari-zajzenéinek végsőkig feszítése. A már említett záró szerzemény negyedórája satuszerű szorítás alá helyezi a testet és tényleg éget. Az emberi hangminta ebben a bőrperzselésben elveszi minden bizonyosságérzésünket. Kijózanító őrület. -szeretőmis-

STEVEN DRESSLER: Dotlip MC *(IMMP, P.O. Box 418, Princeton, New Jersey 08542, USA)* A kortárs-kísérleti zenészek előszeretettel sorolják fel miket használnak fel játékaikhoz. Steven 35 dolgot említ, olyanokat mint mikrofon feedback, citera, mini piano, gitár, basszus, macska, indián furulya, analóg szintetizátor, stb. A tizennégy szerzeményhez darabonként egyet-egyet, illetve néhányat használ ezekből. A legtöbbet szerepeltetett hangszerek: basszus és dobprogram négy számban, elektromos gitár 7-ben (persze egyik sem felismerhető módon) Casio Sk-1 pedig valamennyi szerzeményében megjelenik. A zenét pedig képzelje el mindenki önmaga. -képzeltmis-

THE CONVULSION OF CREATION: Moomba Is Here MC *(IMMP)* Egyre inkább úgy tűnik, mintha az IMMP kazettái mögött egyetlen rendező elv állana. Ha különbözőek is a komponisták a zenei elképzelések nagyon hasonlatosak, mondhatni jól egymásra találtak. Itt a darabok kissé nagyobb lélegzetűek és ennek megfelelő a felépítésük. Az A oldalon egyetlen szerzemény található, a beszédes című „Kínai gyilkos zene". A B oldal komputer absztrakciójába végtelenségig stilizált dzseszmintákat oltottak. A záró darab pedig olyan, mintha az orosz sztyeppék hűvösében babrálnánk komputerünkkel és effektjeinkkel. -nagykabátbanrác-

IGOR: Vocksverkah MC *(IMMP)* Ez a kiadó imádja a kísérleti komputer és casio hangzásokat. Igor zenéje erősen rokonítható Steven Dresslerével, de ő elsősorban Todd Rundgrent, Brian Enót és Zappát említi inspirációi között. Az igen rövid, mindössze tízperces kazettán 17 szerzemény szerepel, néhány csak pár másodperc néhány hanggal

HAPPY HAPPER
audio active

ANNE
ARK
o love and be loved

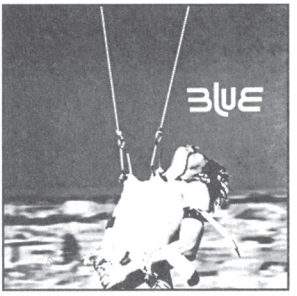
BLUE

massive attack v mad Professor

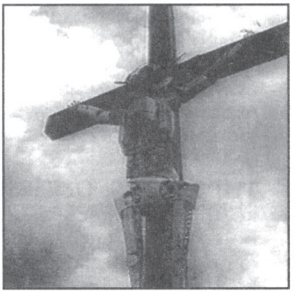

GREGORY ISAACS
PRIVATE LESSON

NEW
WET
KOJAK

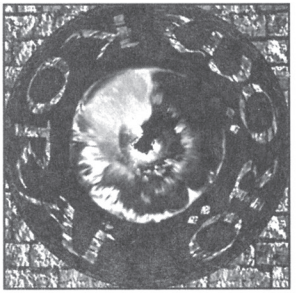

BENJAMIN ZEPHANIAH
BACK TO ROOTS

minimalista struktúrájában; casio és idiotikus emberi hangok, hangfoszlányok, dörmögések, loopok, torzítások, mindez absztrakt keretek közé helyezve. A leghosszabb szám két perc, egy monoton hangsor egy perc alatt halkul el. -mishangosodó-

THE HYPERSEXUAL NYMPHOMANIACS: Tu-Duc MC *(Arjuna Organisation, C.P., 55100 Lucca C.P.O., Italy)* Az olasz duó zenéje még mindig a legizgalmasabb post-industrial produkciók egyike. Mind a zenei ötletek terén, mind a megvalósítást tekintve magasat nyújtanak. Első két kazettájuktól eltérően azonban itt három, néhány perces számot „letudva" két maratoni darabé a főszerep. Az A oldalon a „Mars Syphilitica" az industrial második hullámában fellépő, elsősorban fémhangokkal operáló vonal előtt „tiszteleg". Hasonlóan hangsúlyos azért a szintetizátor és a hangminták szürreálisan szabálytalan kollázsa, amely a Sigillum S megszólalásával rokon. A második oldalon a „Psyche Rock" ipari hangkollázsba oltott space-rock nyitása után a „Prince Arjuna" egy jól „megfogalmazott" ötvözési kísérlete a keleti rituális és a modern kísérleti zenéknek. Ezt ilyen figyelemreméltóan eddig csak a Zoviet Francetől hallottam. -mi-ra-

IN SENSORIUM: Demo III. MC *(PO Box 214, Croydon, CR9 6HQ, England)* Az angol duó az eddig megkezdett utat folytatja, a hangsúly itt is a basszuson és a dobgépen van, a női ének most is alig lép ki az atmoszféra teremtő szerepből. Sohasem tolakodik előre. Viszont új színfoltként szintetizátor függöny egészíti ki a hangzást, így kissé más megvilágításba kerülnek a dalok (az a kettő is, amely már előző demójuk része is volt), igencsak beleillenének a legfontosabb német neo-dark kiadó, a Discordia vonalába. A csoport 1995 végére tervezi első CD-jének megjelentetését. -csakrajtamis-

NOSH: Feine Trinkels Bei Pinkels Daheim MC *(Audiofile Tapes, Carl Howard, 209-25 18 Avenue, Bayside, NY 11360, USA)* A kéttagú német kísérleti zenekar jéghideg, masszív zajkollázsát szemplerizált hangokkal és szalagra rögzített zajok segítségével állítja elő. Harsánysága nem bántó, sokkal inkább feszültségteremtő és bár pszichedelikusan elvarázsolt, nem lehet rá lazítani. Az ipari környezet zenéje (szándékosan nem az ambient kifejezést használva). Az ember néha úgy érzi magát, mint az Alien mostoha bolygóján éjszaka egyedül bezárva a kipusztított településen, az életfenntartó gépek lármájában, míg kinn ezerrel tombol a vihar. Jó egy ilyen trip? -namis?-

DRUG FREE AMERICA: Narcotica (The New Pornography) CD *(Dreamtime, 333 Latimer Road, London W10 6RA, UK)* A Drug Free America a modern house-techno köntösében feszít, de míg első lemezük rezzenéstelenül illeszkedett az ambient-trance sampler zenekarok sorába az új album már jóval összetettebb. Az első húsz perc két szerzeményre oszlik, roppant kitartó és kemény acid tánczene, minden hangzást önmagul állítanak elő a kütyükkel – és nem túl szokásos ebben a műfajban a saját férfi és női énekhang. Már ennek a megszólalása, de főleg a gitártechnika a Hawkwind/Ship Of Fools-féle space-rockból került ide. Ezen a lemezen végre kellő szaktudással és emelkedettséggel egyesül az acid-house és az acid-rock. Itt érzem igazán először, hogy az acid jelzőben mi is a közös; történtek más hasonló próbálkozások, de itt mindez természetes, híján minden görcsösségnek. No innen aztán négy számon keresztül igyekeznek a végsőkig lelassulni, először húsz percben a fenn vázoltakat örvénylő dubba oltják, az utána jövő negyedóra pedig már nem határolható körül sem house, sem dub, sem pszichedelia, vagy ambient körökkel, mert mindez együtt érvényesül, vagy inkább oldódott fel egymásban. Egyszerűen szép dalok születtek; szárnyalóak, melodikusak minden reviváló szándék nélkül. Itt tematikailag le is zárul az album, annak ellenére, hogy bónuszként még két táncosabb mixszel a maximumot igyekeztek kohozni a CD játékidejéből. -mismenteszine?-

TOY BIZARRE: Toy Bizarre, KDI DCTB 02 MC, **Toy Bizarre, KDI DCTB 02** MC *(Datapanik Controle, 17 Rue Aristide Briand, 87100, Limoges, France)* Morajok, csörgések, elektronikus bugyogások végtelenített tengere alól törnek fel váratlan hangok a legkülönbözőbb forrásból. Külön borítóoldalakon minden tételhez feltüntetik a használt hangforrásokat, ezek: gitárok, üvegtörések, kövek, madár- és szélhangok, stroboszkóp(!), szalagmontázsok, feedback és loop technikák és sok egyéb. Az eredmény egy kétségbeesett zajmontázs, fájdalmas üvöltés. Nem a zajok harsányisága a szembetűnő, hanem egymáshoz rendeltségükből kicsengő végtelen szomorúság és lemondás. Nagyon expresszív és hatásos. A két kazetta nagyon hasonló hangzásokból építkezik, egyfajta folytonosságban vannak egymással, tetszőleges sorrendben. -rácjátékamis-

SKULLFLOWER: Infinityland CD *(Headdirt/PDCD, Kernerstr 15, 71543 Wüstenrot, Germany)* Lassúbbak és nyúlósabbak, mint valaha, a dobok a régi Swansban voltak ilyen szikárak, a gitárok folyamatosan gerjednek és sivítanak, annnyira, hogy a hangjuk, amit játszanak háttérbe szorul a hangzáshoz képest. A basszus keményen és türelmesen segíti a dobokat a ritmus kialakításában. Ének csak ritkán észlelhető, akkor is úgy, mintha egy szerencsétlen bajbajutott segélykiáltását hallanánk egy tornádó zűrzavarában. Olyan az atmoszférája, hogy néha bizonyos hangokról nehéz eldönteni valóban benne vannak-e, vagy csak a hangzás miatt beleképzelem. Magasszintű és minden ízében egyedülálló zajkeltés gitárokkal. -mulatságmis-

THE DENISON/KIMBALL TRIO: Soul Machine CD *(Skin Graft)* Duanne Denison a Jesus Lizard gitárosa, James Kimball pedig a Laughing Hyenas és a Mule dobosa – ez a trió kéttagú. Első lemezük filmzene volt, David Yow-t támogatta iszákos lassuságában. Ugyan számokra bontották, de alig rezdült tovább a hangulat a lelőtt kábulaton. Az új lemez visszaidézi azt az atmoszférát, melyet a visszafogott seprűs dobolás és a minimál témákat rezgető, üveghangon lebegő gitár keltett. E mellé beszúrtak néhány lendületesebb darabot, így sem lehet azt mondani, hogy belecsaptak a húrokba, de azért egy-két akkord már ismétlődik és Kimball is rá-ráüt a bőrökre. De azért nincs ezzel sokáig dolguk, hamar alámerülnek a hajnali párában. Van egy kedvenc kultikus filmem, a New York árnyai, a zenéje csak egy magányos szaxofon. Ha ma csinálnák meg a filmet színesben ezzel a zenével le lehetne fekete-fehéríteni. -mis/rácquartet-

INTERMIX: Future Primitives CD *(Sun Music)* A technoszíntér electro-industrial felében évek óta az egyik legmegbízhatóbb zenekarnak számít a Frontline Assembly duó (Bill Leeb és Rhys Fulber). De az utóbbi években legalább annyira fontos számukra a különböző projectek életben tartása, mint az anyazenekaré. Ilyen kísérlet a Will, a máig megmegújuló Delerium és az 1992-ben jelentkező Intermix, melynek két remek house-techno albuma után a közönség türelmetlenül várta a folytatást, amely '95 tavaszán végre Future Primitives címmel megérkezett. Hosszú számaik lassan bontakoznak ki, az acid-ritmusok hullámzóak, féken tartják a szintetizátort, mellőzve mindenfajta harsányságot. Az Intermix érdeklődése a különböző vallások felé fordult, rituális énekek és népzenei hangminták épülnek az elektronika fölé; a címek magukért beszélnek: Mantra, Solar Temple, Sonic Ritual, Ceremonial Chant. És itt már találkozott a két project, az Intermix és a Delerium zeneisége, olyannyira, hogy nem is értem van-e még jelentősége megkülönböztetni a kettőt. -nemmisdolgapersze-

BIZARRA LOCOMOTIVA: First Crime Then Live CD *(Symbiose, P.O. Box 47, P-2825 Monte De Caparica, Portugal)* A portugál trió techno-metalja nem szokásos összetevőkből áll. Samplerekkel állítanak elő gitár hangmintákból nehéz metal riffeket és jéghideg kísérteties úszásokat; a dobok fémesen, üveghangszerűen konganak, közelebb állva az elektronikus ütősökhöz, mint a hagyományos dobokhoz. Erre énekel rá Rui Sidónio a death metalra jellemző hörgős stílusban. Az electro-industrial szélsőséges példája, távol állva a techno-dance hangzásoktól, közelebb az ipari és metal törekvésekhez. -mulatságmis-

CELLO: A L'Ombre Du Temps CD *(Symbiose)* A négytagú portugál zenekar a 4AD-féle melankólikus gitárzenében van otthon. Bár nagyon melodikus és hajlékony a zenéjük Cristina hangfekvése és énektechnikája a Sleeping Dogs Wake énekesnőjével cseng össze, az összhatás néha a Miranda Sex Gardent is megidézi. A gitárok hangszíne néha kemény, de minden harsányságtól tartózkodnak. Ha teszem azt Albini keveri az anyagot néhány szerzemény a noise-rock színtéren is megállná a helyét. Máshol pedig elfelejtenek minden rockot és Hector Zazou-féle zongorás-romantikus ambientbe úsznak. A legjobb dalok pedig azok, amikor ezt a kétféle zenei arculatot egy számon tudják egyesíteni, ezt minden erőlködés nélkül tudják megtenni. -bőgőrác-

HOLLAND/SKIN/TUNNEL CD *(Con Brio, J.M., 48 Eight Avenue, Suite 118, New York, NY 10014, USA)* Szerencsére időről időre felbukkan valami, ami a rettentő zenedömping közepette is meglep. A három New York-i fickó zenéje enyhén szólva nem hétköznapi. Semmi információval nem könnyítenek, így azt mondhatom: úgy hallom gitárt és basszust, valamint dobgépet használnak, milyen elosztásban az nem lényeges. Nos, ha van gőzünk a Branca-féle gitáriskoláról azt ők kitűnővel végezték. Három szám található a maratoni CD-n, két 20 és egy 30 perces. Az első hardcore-szerű dobalapokkal indul, fehérzajt közelítő gitártengerben fürödve és a húsz perc alatt szinte egyetlen hang váltás sem történik. Az más kérdés, hogy ez az atmoszféra jócskán szül „hallucinációkat", biztos sok olyat hallottam már bele, ami nincs is ott (az megint más kérdés, hogy ha belehallottam, akkor az ott is van). A második számban dobgép sincs, csak még több fehér gitárzaj, még több hallucinációval. A harmadikban újra veszett dobgép és basszusdörgések adják az alapot, erre csilingelő gitárhang rakódik – és itt vissza-visszatérő egyetlen váltás nehezíti tovább az atmoszférát. Hihetetlenül jó ez a lemez, megkülönböztetett figyelmet érdemel. -nemcsakmisfigyelmét-

CONTIGENCE: Dominion CD *(Deprogrammed Productions, P.O.Box 46099, Seattle, WA 98146, USA)* A Contigence elektronikus zenéje mélyfekete, olyannyira, hogy az eddig általam abszolút mélypontnak megélt GGFH technója habos a Contigence produkciója mellett. De míg a GGFH kissé ijesztő mágiát gyakorol, a Contigence inkább filmzenei atmoszférák teremtésére törekszik, kiúttalan sci-fi jövőképeket festve. Egyrészt roppant kemény és telt, szürreális hangkavalkád masszív ritmusokkal és metal gitárhanggal. Ha a metal riffeket és a középtempós lüktetést lehántjuk alatta valóban filmzenei montázsokat találunk. Rég hallottam ennyire meggyőző és professzionális alkotást az electro-industrial műfajában. A formációt 1990-ben alapította Otto Cate (ő egyengeti a kiadót is) és Alex Seminora. Eddig négy albumot készítettek, ez utóbbin rajtuk kívül közreműködik Johnny Bullets gitáron és Kenny James ütősökön. -kívülbelülmis-

TIM SONG JONES: The Plural Of Hear CD *(Succulent Sounds, 1044 A Royal Oaks Dr., Monrovia, CA 91016, USA)* Elektronikus improvizációs zene, egyfajta „izgatott" ambient kísérlet; bizarr és nyughatatlan, az ütősök éppúgy, mint a szintetizátor-úszások. Az ambient hatások mellett pszichedelikus, kortárs konkrét és elektronikus zajokat, valamint némi progresszív rockszínt is beépít zenei kísérleteibe, persze ragaszkodva a szabad zenélés öntörvényűségéhez. Tim Song Jones gyermekkora óta foglalkozik zenéléssel, gitár és hegedű mellett szintetizátorokkal. A '80-as években olyan zenekarok lemezfelvételeinél segédkezett, mint a Dead Kennedys, Kronos Quartet, Henry Kaiser. 1988-ban két film hanganyagának rendezésében is részt vett. Zeneileg Zappa, Eno és Jon Hassel instrumentális munkái voltak rá hatással, ezenkívül a különféle természeti, állathangok és különféle népzenék (indiai, bali, japán, stb.). Ez a 60 perces debütáns CD 1987 és 1994 között készült felvételeiből válogat. -misszerző-

DER TOD: Der Tod CD *(Last Scream, Via Mincio 16, 27029 Vigevano, Italy)* A Der Tod duó egy CD-be rendezte legjobb felvételeit az 1989 és 1994 közötti időből. Ezek egy része megjelent kislemezen és kazettákon. Crossover zenéjük meglepően sok és meglepően eltérő zenei hatásokból táplálkozik, úgymint: hagyományos metal, dark-wave, techno, Faith No More, Virgin Prunes, kuplé, rockopera, elektro pop, szimfónikus rock, experimental, stb. A régebbi szerzemények metalosabbak, az újakban a gitárok háttérbe szorulnak a szintetizátor úszások és főleg a „mesélő-szenvelgő" teátrális ének mellet. A „Lifetime" pl. olyan, mintha a Virgin Prunes és a Black Sabbath együtt hozna tető alá egy Kurt Weill darabot. Bizarr és nem könnyen emészthető. -jóleszazmis-

SWANS Related Project: MICHAEL GIRA: Drainland CD *(Young God Records, P.O. Box 420232, Atlanta, GA 30342-0232, USA)* Szólóalbum, mert az összes dalt Michael Gira írta, de rajta kívül a hangszerek megszólaltatásában segédkezett állandó és hű társa Jarboe és a Swans utolsó lemezén is dolgozó Bill Rieflin. Annak, aki ismeri a Swans egész munkásságát nem meglepő ez a lemez, de míg annak lemezein bizonyos kísérletek csak mint jelzések, közjátékok, színesítések jelentek meg, itt teljes egészében teret kapnak. Minden dal egy-egy külön atmoszférát teremt és más más zenei eszközöket használ. Vannak nagyon szép, balladisztikus akusztikus szerzemények puritán pengetésekkel kísérve Gira megrendítő hangján. De valahol még ezekben is meghúzódik valami furcsa, bizarr hangzás. Aztán vannak kemény basszusdörrenésekkel ijesztgető pillanatok és kifejezetten zajkollázsok, szürreális álmokat idéző atmoszférával. Számomra a legmegrázóbb dal a „Fan Letter", amelyben mintha teljes lelki meztelenségben legrejtettebb titkainkon röhögne egy buta amerikai tv-show közönsége. De Gira mély orgánumú, utolérhetetlen hangja még a legsúlyosabb pillanatokban is támaszként szolgál és nem agyunk szűrőjén át, hanem közvetlenül a szívbe hatol, és ez bizony megnyugtató. -projectmis-

FROIDE EQUATION: Old & New Wave MC
LA FRESTO: Galette De Mais MC *(La Prise De Téte, 67 bd de Port-Giraud, 44770 La Plaine Sur Mer, France)* A Froide Equation egyszemélyes francia produkció. Bár a felvételek 1992 és 1994 között készültek nincs benne semmi, ami a jelen évtized törekvései felé mutatna. A legfontosabb momentum, amitől talán egyetlen francia elektro-wave zenekar sem tud soha többé elszakadni, az a cold-wave, ez a szomorkás, melankólikus dark vonal. Franciaországon kívül szinte sehol nem vert gyökeret (valaha még a Beruier Noir is el volt kötelezve ebben a hangzásban), Jelen produkció esetében az egyszerű és minimalista dobgépet, némi szintetizátor varázst leszámítva az „iszapba" ágyazott basszusmeneteké és a space-es gitárhangzásoké a főszerep. Mind a 11 szám instrumentális és kellőképpen homogén, kis tempókülönbségeket leszámítva.
A La Fresto szintén egyszemélyes produkció és szinte minden elmondható róla, ami a fenti cold-wave projectről. A különbségek: kevesebb basszus és gitár, több szintetizátor, leginkább a játékorgonákra emlékeztető hanggal és infantilis játéktechnikával, vékony, gnómosra torzított énekkel – az Ápolók, a Ween és a Residents barátsága. Egészen kiváló és eredetien újnak tűnő intenzitás. -labéla-

THE EMBRYOSTORE: Embryostore MC *(Jens Peter Springman, Haydnstr. 22, 31141 Hildesheim, Germany)* A hatszámos demonstráció jó képet fest erről a német hardcore zenekarról. A régi típusú hardcoret követik, sok tempó és dallamváltással, feszes, jól kidolgozott szerkezettel, sok hardcore, kevés metal elemmel. Az ének is lendületes és görcsmentes, néha merít a Voivod-féle pszichedeliából. Itt-ott nagyon hajlékony, lírai részeket is megengednek maguknak és jól teszik. A felvétel minősége – sajnos – igen, de a zenei megvalósítás már régen nem demo szintű, igencsak érdemes lenne felkarolnia őket egy szakirányú kiadónak. -jólmondomis?-

FUZ BOX MACHINE: Forbidden Games CD (Cyberware Productions, P.O. Box 623, 33101 Tampere, Finland) A belga EBM nem hátrál, ma is éppoly aktív, mint a '80-as évekbeli abszolút fénykorában. A Fuz Box Machine az újabb hullámhoz tartozik, amit ugye electro-industrialnak illik nevezni, de túl sok különbség nincs a korai színtérhez képest, talán az industrial befolyás és legújabban a neo-dark szintetizátor hangszínek, a háttérben végig jelenlévő gótikus függöny. Előtérben pedig a sequencerek pontos munkája, a sűrű, kemény ritmusok, precízen vágott hangminták, lényegretörő ének, stb. A duót Manu D (gépek, ének) és Bernard F (ének) hozta létre '89-ben. Mögöttük van néhány sikeres demo és turné hasonló indíttatású zenekarokkal. A Forbidden Games a debütáns lemezük, '95 elején rögzítették. -misszerkentyű-

DEATHLINE INTL.: Zarathoustra CD (Cop International, Münzenburgstr. 3, 61440 Oberursel, Germany) Ez a csoport valóban project, a magján kívül 14 zenész működik közre dobokon, gitárokon, billentyűkön, énekhanggal; olyan csoportokból, mint a Numb, Battery, Mordred, vagyis electro-industrialtól a metalig. Elhangzik egy „Tainted Love" feldolgozás a Soft Cell-től és van rajta Consolidated remix. Olyan ez, mintha a mai popzenék széles folyamának hordalékát egymásra lapátolnánk – de annak azért a szilajabb részeit. A Daf hideg elektro-wave zenéjétől a legmodernebb hangzású technometal és electro-industrialig ível a kép, nem kihagyva punk és egyszerű pop attitűdöket sem. Punkok a mátrixban, vadak és intelligensek. -mi.-

STONE GLASS STEEL: Industrial Icon CD *(Type Token Records/Bahia)* Ennek az egyszemélyes kísérleti zenekarnak az előző Industrial Meditation albuma is abszolút meggyőzött a project kivételességéről. Leginkább a Deutsch Nepal és általában a Cold Meat kiadó zenekarainak hangzásával tudnám rokonítani, azt a töményen expresszionista keverést alkalmazva, amelyet már ecseteltem a Maeror Tri esetében is. Minden hang, kezdve a kórusrészletektől az ambient úszásokig, ipari zörejekig és dobokig állandó mozgásban van, szélként süvítve, képeket teremtve. Mintha az ember szíve mélyén állandóan dúló vallásos küzdelmet ábrázolná, a látható és láthatatlan örök küzdelmét. Megnyerően jeleníti meg a kettő között húzódó, ám valójában nem létező határt – mely káprázat eloszlatása mindenki személyes feladata. -jómisrosszrác-

DRIFT PIONEER: Metal Elf Boy CD *(T.E.Q. Music?, P.O. Box 87, Ilford, Essex IG1 3HJ, UK)* Az Empty Quarter magazin (és mint kiadó) az utóbbi időben a kísérleti és electro-industrial zenék mellett figyelmet szentel a house színtér legjobbjainak is. Mint kiadó az első ilyen produkció a William Cheshire személyét takaró Drift Pioneer. A hosszú, 10-15 perces szerzemények a trance-re jellemző repetitív struktúrára épülnek, de jóval gazdagabb hangszerelésűek a legtöbb ilyen irányultságú projectnél. Ambient alapokra többrétegű szintetizátor játék, zongorahang és hömpölygő ritmus rakódik, néha az ütősök a hagyományos dobhangokra emlékeztetnek. Bár minden ízében elektronikus (és csak olyan nagyságokkal vethető össze, mint a Banco De Gaia és az Orb), zeneisége az Ozric Tentacles-féle pszichedelikus utakkal is összecseng. -útsimítórác-

BOMB THE BASS: Clear CD *(Fourth & Broadway)* A csoport lelke Tim Simenon (billentyűk, sampler) és Dave Clayton (basszusgitár), de rajtuk kívül az On-U Sound lényegi magja, kb. a Tackhead, Keith LeBlanc, Skip McDonald, Bernard Fowler, éneki posztokon Bim Sherman, Benjamin Zephaniah, Sinead O'Connor, Spikey Lee – akik teljes arzenálban mutatják fel a mai tánczenék elhajlásait a dubtól a trip hopig. Úgy kezdődik a lemez, mint egy Beastie Boys-szám, hogy aztán ambient kísérleteken és On-U-hangzásokon át eljusson a „lágy" popzenéig, kb. a Galliano modorában. Minden ízében kiemelkedő alkotás a kísérletező dance világában, különösen a „Dark Heart" reggaes szerzemény, de különösen a még reggaesebb maxi verziók. -inkábbmismintbomb-

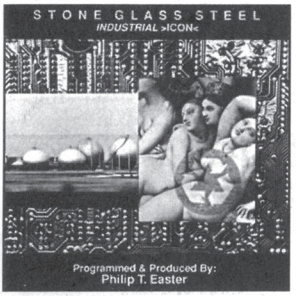

ZENI GEVA

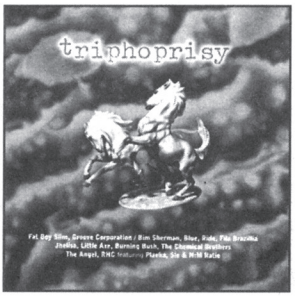

VOIVOD

INTERMIX

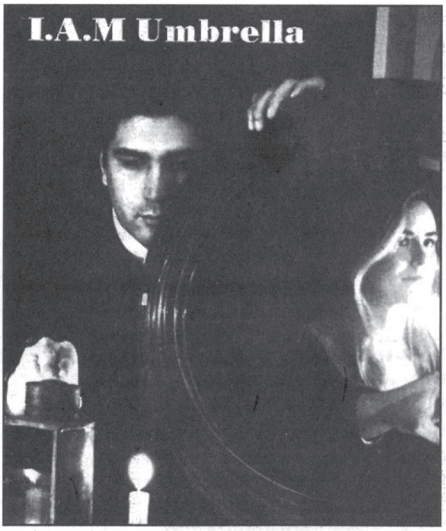

JACK OR JIVE

TRICKY: Maxinquaye CD *(Island)* A Portishead mellett jelenleg Tricky az egyik leghúzósabb név a trip hop kirakatában – és bizony nem is alaptalanul. Tricky a Massive Attackben edzette magát és amikor érettnek nyilvánult megcsinálta ezt a lemezt. Az ő zenei világa valahol az említett két zenekar között keresendő, előbbiből hozta a keserves hangulatot, a finom orchesztrális betéteket, utóbbiból pedig a dub keveréstechnikát. De Tricky szélsőségesebb is náluknál, filmzenei lassúságokra képes; a „Black Steel" gitárkezelése, a „Brand New You're Retro"-ban pedig a hangzás egésze a Consolidated keménységét is tudja. Tricky mellett Martine kedves és szívhezszóló hangja a védjegye ennek a korszakos albumnak -kumiksz-

MASSIVE ATTACK v MAD PROFESSOR: No Protection CD *(Circa Records)* Mad Professor, mint neve is mutatja túlzásokba tud esni – persze élvezhető értelemben (pl. van egy Dub Me Crazy sorozatából felvéve nekem a 12. rész – na erről ennyit); az On-U Sound mellett Angliában ő az egyik legeslegjobb dub megvalósító, ez tény. Nos, ez a fickó kezébe vette a Massive Attack sorsát (gyanítom erre ők maguk kérték meg szeretettel) és a teljes Protection albumnak elkészítette a dub verzióját, még a „Karmacoma"-t is továbblőtte az űrben – elképesztő eredmény; az eredetileg hajlékony popzenék is szilánkokra hasadtak. Szép álmokat -nekemmárvanmis-

TRIPHOPRISY V/A CD *(Squar Recordings/Rumour Records)* Persze a trip hop is hihetetlenül elburjánzott az elmúlt két évben, körül lehet írni, mit is jelent ez a műfaj, de ahány zenekar – annyiféle megközelítés; hip hop, ambient, house, dzsessz, filmzene, mindenből egy csipetnyi és sok-sok dub, néhol abszolút reggae/dub. Ezen a válogatáson: Bim Sherman, Blue, Little Axe, Burning Bush, aztán a keményebb vonalból: Chemical Brothers, Fat Boy Slim, The Angel, stb. Sokoldalúságával egy ilyen összeállítás a műfaji határokat mossa el – és nagyon jól teszi. Ez a kompiláció az egyik legjobban szerkesztett, egyetlen gyenge pontot sem tudnék említeni. Persze sok hasonló válogatás jelenik meg hasonló arculattal, ilyen a This Ain't Trip Hop? és Dope On Plastic sorozatok. -nosmis?-

CORPUS DELICTI: Obsessions CD *(Wotre Music, WMD, 99 Rue du Cherce-Midi 75006 Paris, France)* Ez az egyre népszerűbb francia gothic zenekar nem tesped bele az elért eredményekbe, lemezről lemezre tovább finomítják és csiszolják zenéjüket. Ezen az albumon már minden felesleges külső zavaró hatást kigyomláltak mind a zenei témákból, mind a hangzásból. Visszavettek a torzított gitárokból, több helyen az akusztikus megszólalás javára és így olyan szép dalok születtek (pl. „Motherland"), amelyek a műfajon kívül is megállják helyüket. Persze nem feledkeznek meg egy pillanatra sem gyökereikről, de miért is tennék. Továbbra is a műfaj egyik leginvenciózusabb zenekara. -mistánmégél-

NOXIOUS EMOTION: This Hallowed Ground CD *(ADSR Musikwerks; Noxious Emotion, 11333 8th Ave. Ne, Seattle, WA 98125, USA)* A seattlei electro-industrial formációt Mike Wimer és Shane Benson alkotja és az albumból kiderül ott sem csak grunge gitárzenékre jár az emberek agya. A duó debütáns albuma végtelenségig lecsupaszított zenét tartalmaz, a hosszú, monoton szerzemények egy-egy témára vannak felépítve. A modern, kibernetikus hangzást kivéve minden ízében a korai indusrialban gyökereznek. Hatásaikban ott lehet a Clock DVA-tól a Dive-ig és Ogre énekstílusáig valamennyi kiváló electro-industrial törekvés. Lehet, hogy az északi atmoszféra, Alaszka jeges lehelete teszi, de nagyon más az atmoszférája, mint a hasonló, európai projecteké – van benne valami megfogalmazhatatlanul távoli és titokzatos. -mistestrészletek-

GERM: Compilation V/A MC *(Incense)* A francia kiadó meglepően kiváló zenekarokat gyűjt egybe az ottani experimentális színtérből. Két csoport, a Toy Bizarre és az Ashes To Ashes kazettáiról külön méltatás olvasható. A kiadó produkciói már küllemükben is szépek, általában a borító egy színes fotó különböző festményekről, vagy barnában és zöldben úszó felületről, kövekről, domborművekről. Az itt szereplő valamennyi zene-

karra azok a zenei és hangzásbeli jellemzők érvényesek, amelyeket a fenn említett zenekarok recenzióiban leírtam. Visszafogott post industrial és misztikus hangulatú tájképek ezek minimalista hangzással és repetitív zenei struktúrákkal. Bevallom nem volt kedvem azzal elrontani az élményt, hogy kövessem, épp melyik zenekart hallgatom, így nem is tudok kiemelni senkit, de ha nyomonkövetem is az eseményeket valószínűleg akkor sem tudnék az egyenletesen magas színvonal következtében. A fentieken kívül a zenekarok névsora: De Vermis Mysteriis, Bruno Moreigue, Sechres Mound, Samper Eadem, Art's Neider, Stigma, Mordor, Proton Burst. -hrmis-

BODYCOCKTAIL: The Z Files MC; **Eh, How Do You Say?** MC *(Zidslick, P.O. Box 4730. Louky 40204, USA)* Mr. Zen 1983 óta működteti kiadóját és zenei projectjét és azóta küldözgeti lelkesen mindenhová kazettáit a mail art égisze alatt. Ez a hosszú időszak minden ízében nyomot hagyott zenéjén, kezdve az új hullámtól az industrialon át a zajzenékig. A hatások között ott lehet a Resident éppúgy, mint a Legendary Pink Dots és a Throbbing Gristle is. És ezt az őrületet valószínűleg úgy tudta túlélni, hogy felszedett megfelelő mennyiségű infantilizmust, visszanyúlva szellemi munícióért a dadaizmusig. Játékossága mellett azért kissé savanyú is, „az élet nem habostorta", mint azt Virág elvtárs kijelentette és ez a szállóige Amerikára is érvényes, vagy meglehet, hogy arra csak igazán. -miskoktél-

SHINJUKU THIEF: The Witch Hunter CD *(Dorobo, P.O. Box 22, Glen Waverly, Victoria 3150, Australia)* A Dorobo label az ausztrál kortárs-kísérleti zene kiváló közreadója, elsősorban a dark-industrial és ambient terén elkötelezett, a Shinjuku Thief a Black Lung mellett az egyik fő projectjük. A csoport központja Darrin Verhagen, ő írja a zenét és a formába öntése is rá hárul, de rajta kívül nyolc zenész egészíti ki az elképzeléseket fúvósokkal, hegedűvel, effektekkel, basszusbetétekkel, valamint felbukkan egy női hang is. A Shinjuku Thief zenéje erősen merít a '20-as évekbeli német expresszionista filmek atmoszférájából, néha kifejezetten nehezebb középkori témájú filmek kísérőzenéjeként tudnám elképzelni. A klasszikus zenei hatások éppúgy szemléletesek mint az industrial befolyás. A hangzás és a zeneiség erősen összecseng a Cold Meat „karmikus család" törekvésekkel, vagy az Omala teátrális hangszerelésével. Kiemelkedő munka, megkülönböztetett figyelmet érdemel. -misvadászat-

PUC: Recorded Through Walls CD *(PUC, 306 Arumville Rd., Olivebridge, NY 12461, USA)* Ez a figyelemreméltó kísérleti zene négy ember munkája: Chris Lane, Harvey Jones, Peter Buettner és Carl Adami különféle elektronikus eszközökkel, szalagokkal, loopolásokkal, gitárhangokkal igyekszik megmutatni mi is az a káosz, amihez mások elméletet gyártottak. Zenéjükben fellelhető e század valamennyi kísérleti törekvése, Cage-től az elektro-akusztikus zenéken és rockon át az ambientig szinte minden. Az összhatás egy nyugtalan, roncsolt ambient tájkép, mintegy illusztrálva az ember által befolyásolt és manipulálni szándékozott természetes környezet mai állapotát. Körülbelül az ilyen, amikor Vidna Obmana zenéjét Asmus Tietchens alakítja absztrakttá. Egyszerre nyugtalanító és varázslatos. -zcár-

ZENI GEVA: Trance Europe Experience CD *(Charnel Music, P.O. Box 170277, San Francisco, CA 94117, USA)* A felvételek a '94-es európai túra során készültek, az első hat szerzemény holland stúdióban lett rögzítve, a maradék három élő akciók során. Egyébként a számok jó része szerepel az Alternative Tentacles által kiadott Desire For Agony albumon. Itt ezek a darabok kevésbé metalosan szólnak, de éppoly tikkasztóan és csontosan – jobban kiemelkednek a váltások, „gitárfinomságok", hangszínváltások. Úgy látszik a hollandok kevésbé vannak haragban a világgal, mint a japánok és ez a légkör termékenyítőleg hathatott. A belső borítón feltüntették a teljes európai turné állomásait, a stuttgartin a partner a Hideg Roncs volt – és hát onnan személyesen jelenthetem: a színpadon nem épp bárányok, mindenképpen ők a mai gitár-noise színtér egyik legmarkánsabb zenekara. Ez az album jó demonstrációja ennek a ténynek. -harácmondja?-

DRILL: Snuffed CD *(MuzaMuza Records, 3 Soulby Court, Kingston Park, Newcastle Upon Tyne, NE3 2TQ, UK)* Az angol electro-industrial csoport előző albumát nagyon az élre toltam és igazam volt, a folytatás ugyanebben az intenzív tempóban, ha lehet még sajátosabb hangzás kiépítésében valósult meg. A számokat intro-szerű kollázsok kötik össze, szintetizátor úszások és emberi hangminták egymásra rétegzésével. A pörgő szerzemények dinamikája határtalannak tetszik; a gitárok nem akkordokat, hanem egybefüggő „falat" képeznek, a ritmusok rafináltan szerkeszettek és néha hagyományos dobfelszerelésre emlékeztetnek, az énekhang üvöltése betölti a hangzásteret és úgy szól (a zene egészével egyetemben), mint a svájci Vision kiadó Alex Buess zseniális hangmérnök által kevert lemezei, de úgy látszik azért más is tudja azt a szintet. -mismégki?-

THE HAIR & SKIN TRADING Co.: Psychedelische Musique (Lava Surf Kunst) CD *(Freek Records, P.O. Box 3585, London NW3 3RH, UK)* Egy barátom szavaival: nagyon szétszívhatták már az agyukat. Nos meglehet, korábbi lemezeiken még megőrizték a Loop zenekarból megörökölt pszichedelikus rock hangzást, persze alaposan átértékelve és továbbfejlesztve. Ebből itt alig maradt valami, ezt az albumot valamelyik post-industrial kiadó is publikálhatta volna nyugodtan. A 14 szerzeményből mindössze kettő-három visel magán valamiféle rock-jelleget, de azok is széthullva, a dobok poroszkálnak, vágásokkal, visszhangokkal nyújtottak, a gitárok feedback zajok előállítására hivatottak, az énekes pedig néha suttog csak bele a mikrofonba. Az elektro-akusztikus kortárszenékre reflektáló daraboknak vagy nincs is címe, vagy ilyen: „S", „Zzz", „Esq", „Mjgjgj", stb. És én még azt hittem egyre populárisabbak lesznekjn hgf rrrrr-mrirs-

MONSTER MAGNET: Dopes To Infinity CD *(A&M Records)* A Voivod-on kívül azt hiszem nem hallottam rockzenekart ilyen komplex zeneiséget felmutatni. Ezzel az albummal elérték a teljes kiteljesedést úgy, hogy valóban rockzene maradt. Együtt van benne a pszichodélia líraisága és lebegése, a noise-rock nyersessége – szuperszónikus dinamizmussal. A téma- és hangzásváltások sohasem törik össze ezt a zenei testet; a mesterien kidolgozott gitárhangzásokat a mellotron vibrációi teszik nagyon space-essé és persze Dave Wyndorf énekes kivételes hangja és gyönyörű melódiái, amelyek ezerrel növelik a zene egészének erejét. Olyan dimenziók férnek meg tökéletesen egymás mellett, mint a grunge-os „Negasonic Teenage Warhead", a fájdalmasan szépséges, csak a korai Floyd mértékegységgel mérhető „All Friends And Kingdome Come", a borzongató pokoljárást tanúsító „Ego, The Living Planet" és így tovább. A pszichodélikus színtér két nagy csoportra osztható, az egyik a Hawkwind és követői fejezete, a másik csak egy név: Monster Magnet. -misamásodikban-

SOUL COUGHING: Ruby Vroom CD *(Slash Records)* Mindig van néhány előadó, akik bizonyos műfajokkal rokon hangzást teremtve új vágányokra lelnek és jóval le is körözik az adott keretek közt maradókat. Ezek általában kultikus helyzetbe kerülnek, mindenféle mainstream sikerek nélkül. A hip hop scénában ilyen a kivételes tehetségű MC 900 Ft Jesus. Hasonló szerep hárulhat a Soul Coughing amerikai négyesre is, bár sejtelmem sincs, melyik műfaj követelhetné a magáénak. Alapjaiban eléggé dzsessz dobokat és nagybőgőt tekintve, a szintetizátor és samplerjáték viszont filmzenei és kortárszenei atmoszférát teremt, az ének rádiószerű elbeszélése az MC 900 történeteit idézi, néha a legmodernebb trip hop megoldások ugranak be, de ugyanígy Kurt Weill is – de mindez túl nagy kötöttség lenne erre a szabadon szárnyaló zenére. Bárhogy is erőlködöm, el kell fogadni, hogy itt egy új zenekar új hanggal, zseniális debütáns lemezzel és kész. Lesznek ők még hivatkozási alap. -ráclelkemis-

WARCOM: Sennacherib MC *(Warcom, P.O. Box 1175 San Jose, CA 95108, USA)* Aryton Senna reaultjának (a San Marino-i, '94 május 1-i versenyen) hangja van samplerrel szétrobbantva, elemeire bontva – és ez be van építve egy órás nyomasztó és fullasztó industrial jellegű hangviharba. Monoton zúgások, mély basszushangok, sikító zajok ke-

gyetlen szimfóniája. Túlzottan depresszív embereknek nem ajánlott, végzetes lehet, másképpen ugyan, mint maga az autóversenyzés... A B oldal montázsa már inkább idézi magát a versenyt emberi hangbetétekkel – itt az autók hangja is valószerűbb, persze hasonlóan zajos környezetben. -gyalogmis-

BIG ROAD BREAKER: A Sum Of Destruction MC *(Muza Muza Records)* A kiadó a Drill electro-industrialja mellett a kifejezetten kísérleti zajzenét is patronálja. A Big Road Breaker hangkísérleti zajokból, ipari zörejekből, elektronikus csicsergésekből, emberi hangokból felépített totálisan kaotikus kollázsok – látszólag, mert valójában más zenekarok szerzeményeiből (a belső borítón fel is sorolják) csíptek ki a mintákat, ezek persze teljesen felismerhetetlenek, mert nem zenei szakaszokat, csak hangpillanatokat használtak. A montázsok csak ritkán harsányak, inkább atmoszférikusak. -mismintarácnak-

ENS COGITANS: Maxims Of The Oldest One MC *(Ens Cogitans, Alimov O.V. Tolmacher St. 11-82, Ivanteevka 141250, Moscow Region, Russia)* Négyszámos demó egy moszkvai metal quartetttől. Ők az ottani színtér egyik legnevesebb és legigényesebb csoportja. Úgy definiálják magukat, hogy sympho-metal, vagyis zenéjük különösen összetett és komplex váltásokra épül, pillanatokra sem nyugszanak le egyetlen riffnél sem, kétháromm másodpercenként újabb téma bukkan fel és mielőtt elkaphatnánk már tovább is rugaszkodnak, valamint időnként beépítenek klasszikus szimfónikus betéteket is. Mostanában lehetőségük nyílik egy lemezanyag felvételére professzionális stúdióban. Ha ez létrejön még hallhatunk erről a kiváló underground csoportról. -sztyepperác-

SISYGAMBIS: Sisygambis MC *(Sisygambis, 118 Rue de Lyon, 13015 Marseille, France)* Tovább mélyítették zenéjüket, első kazettájukhoz képest közelebb kerültek az angol színtérre jellemző gitár-industrial hangzásához. A Splinteredhez hasonlóan telített és dörgő a megszólalás, bár közel sem olyan kaotikus, mint a Skullflower esetében, azért minden ízében sikít és reszket; amelyet már nem képesek megjeleníteni. Elsöprően kiváló zenekar; már játszottak hazánkban, ha megint itt járnak (ami lehetséges, mert élvezték) vétek lenne kihagyni. -gammis-

ULTRA MILKMAIDS: Le Paquet Ciral MC *(Ultra Milkmaids, 18 Rue de L'Ersotte, 21850 St Apollinaire, France)* Ha valaki igazán nyomon akarja követni a friss kísérleti zenei törekvéseket a világban, annak a kazetta underground mail artjába kell bekapcsolódnia – sok levelezéssel, csereberével és egy hihetetlenül aktív és végtelen világ tárulkozik ki. Én nagyon leálltam ezzel az aktivitással, mégis kapok házilag készített kazettákat és nagyon jókat. Az esetek jelentős részében a zenék minősége eléri és néha meg is haladja azokét, amelyeket CD-n publikálnak. Ilyen a francia Ultra Milkmaids project is, melynek bizarr hangképei a Nocturnal Emissions kollázsait idézik bennem. A Staalplaat vonalába kellőképpen beleillik, a kivitelezés minősége is lehetővé tenné a komolyabb kiadást. -mosómistej-

ASHES TO ASHES: Figement Profile MC *(Incense, Cyrill, 22 av. De Lattre, 87000 Lomoges, France)* A francia experimentális csoport zenéje elsősorban végtelenített monotoneitásra épít a repetitív technikát használva. először csak egy-két kitartott hang van jelen, hideg ambient atmoszférát létrehozva, aztán egyre több adalék kerül hozzá, visszafogott ütősök, üveghangok, nyújtott-torzított kórusok, de mindezek végig mértéktartóak maradnak, sohasem zsúfolódnak egymásra. A „Pale Grey Cause" című szerzeményben egy térben úszó furulyával mindössze egyetlen gamelán ütőshang párosul. Ez az expresszív és átszellemült hangulat végig jellemző az anyagra. Kiemelkedő és kiemelten ajánlott produkció. -mistomis-

LA FLOA MALDITA: Dedication! Separation! CD *(Kodex/Sushia Light, Barfüsserstr. 27, 35037 Marburg, Germany)* Guido LeFric és Rhea (Friederike Sattler) duója még mindig a legszebb zenét készíti a modern neo-dark színtér sűrű sötétjében. Ezen második albumuk végleg meggyőzött hitelességükről; sehol semmi túlzás, vagy manír. Egyrészt nagyszerűen uralják az elektronikát és zenéjük minden összetevője – kezdve az ütősöktől az ambient kollázsokig és orchesztrális szintetizátorokig – kiváló ízlésről és mértéktartásról árulkodik. Bár minden pillanat csordultig tele színekkel, zenei fordulatokkal, romantikus töltéssel (különösen Rhea szép hangja) nem válik túldíszítetté. Az industrial és dark atmoszféra ügyesen olvad össze a techno, néha trance modernitásokkal. Drágakő a szürke törmelék lehangoló áradatában. -fénylőmis-

TONE CASUALTIES

Sajnos eléggé behatárolt a nyelv – legyen bár finomnak és árnyaltnak tűnő – a legtöbb zene leírására. Különösen igaz ez az össszetett, többféle hangzásra és zeneiségre íródott/alkalmazott/és előadott művek esetében. Néha már nem is tudok mit kitalálni, hogyan érzékeltetni, újabb szókapcsolatokat alkotni (hiszen ugyanazok a szavak és szinonímák ezer és ezerféle zeneiséget rejtenek, hangok és atmoszférák végtelenjét); egyáltalán, az összes művészetek közül a zene tudja leginkább érzékeltetni a végtelent. Nos. természetesen lehet vitatkozni nyugodtan, ez mindössze az én szubjektív ítéletem és nem esszencia.

Az amerikai Gabor Csupo vezette Tone Casualties kiadó arculata jól tükrözi a fenn jelzett ezerféleséget, jóllehet ráfogható az egyszerű „kortárs-kísérleti-törekvések" szókapcsolat. A '93-as induláskor egy album, '94-ben kettő jelent meg (ezévben pedig négy). Mindhárom Gabor Csupo vízióinak leképzése. Az **ACCIDENTAL ORCHESTRA Allegro Absurdito** és **Colon** CD-i zaklatott és csapongó munkák. Legfőbb jellemzőik a szabad improvizációk, különböző ütősök, digitális dobok, szintetizátorok, samplerek, trombita, szaxofon segítségével – kitágítva a rock, a jazz és az elektronikus zenék kereteit; felhasználva a kísérleti zenék valamennyi tapasztalatát, a század valamennyi törekvését, Cagetől a hűvös és expresszionista industrialig. Az Allegro Absurdito szinte másodpercnyi pihenő nélkül penderít végig zajkollázsainak végeérhetetlen lépcsőin; itt semmi lineáris háttérfonat nem segít megkapaszkodni. A Colon viszont – bár úgy, hogy frenetikus improvizációs tempóját végigviszi itt is – már atmoszférikusabb, néha 'már kitartott ambient alapokra fűzik fel montázsaikat. Gabor Csupo mellett a közreműködő zenészek: Tamara Varga, László Lakits, D.S. Eccles, Don Barozzo, Laslo Nosek.

GABOR CSUPO: Zombient Music CD-je már teljes egészében egyszemélyes project, mindössze két tételben működik közre Varga Csaba billentyűkön és a „Tarantula At Random Appointments" szerzeményben hangzik el külső hangminta, Latinovits Babits szavalása – minden más hang szintetizátorok és komputerek „váladéka", Csupo fantáziájának tükre. Ez az album is, akárcsak a Colon magán visel egyfajta ambient hangzást, de legalább annyira rémálmaink gyötrelmét is. A legárnyaltabb pillanatok is feszültek, a lineárisnak tetsző ritmusok is robbanékonyak. A lemezcím szójátéka remekül kifejezi ennek a kiváló kísérletnek a hangulatát. Töredezett melódiák, stílusmementók csapnak össze sötét lepelbe burkolt természeti hangokkal (azok megjelenítéseivel). Filmzenei és hallucinogén, minden pillanat kezdetnek tűnik, de el is illan, átadva helyét újabb és újabb, valószerűtlenül átáramló örvénynek.

HUNGRY GHOST: Sugar Skulls CD A San Francisco-i project albuma eléggé más tájakon evez, bár a zajok és különféle hangminták (emberi beszédfoszlányok) zavartalan folyásának csak a ritmusok monotoneitása vet valamelyest gátat. Jelentős párhuzamot lehet felfedezni a Muslimgauze zeneiségével, elsősorban a közel-keleti ritmusok és egyáltalán a keleti zenei hatások következtében – de a hangzást tekintve is, a dobokat kiegészítő fémes magashangok finom hálója itt is szépen kivitelezett. De ezek nem kizárólagos jellemzők, a Hungry Ghost ennél sokoldalúbb, nem érződik kötött politikusság, inkább filozófiai alapokon nyugszik. A modern zenei törekvések (ambient, trance,

post-industrial) szabad és magas szintű egymáshoz rendelése folytán ez a zene túlmutat műfajokon és formákon; úgy tűnik megállíthatatlanul kutatják a forrást, az eredetet (zenéjük igencsak jó eszköz ehhez). Ezt a feltételezést látszik alátámasztani a tagok anonimitása is.

ALIEN FARM: Tall Revenant CD Újabb nagyszerű felfedezés ez az amerikai csoport, melynek bár ez a debütáns lemeze, meglepő érettséget áraszt magából, olyan zeneiséggel és megszólalással, amelyet sokan hosszú évek kínkeservével sem érnek el. Ráadásul ők is kibogozhatatlanul tömények, bár a legfőbb inspirációnak a pszichodélia tűnik – annak is persze a kísérletezőbb oldala, a Faust, AMM, stb. – aztán a korai industrial, de bekapcsolódik ambient, trance és mindez egy sajátosan kísérletező acid-rockban nyilvánul meg. A felépítés a folyamatzenékre jellemző, lassan bontakoznak ki a témák, a riffek nem váltakoznak, hanem felfokozódnak és feltöltődnek, a szerzemények maguk pillanatról pillanatra duzzadnak és végül elenyésznek, hogy újabb rohamoknak adják át a helyüket. Mintha a korai VHK feszültségét összegyúrnánk a The Hair & Skin Trading Co. álomittas space-rockjával és a Throbbing Gristle szaggatott kísérleteivel. Szürreális és magával ragadó zenei ingovány. Abraham Lincoln UFO-n érkezik, hogy megcsapolja a lelkünket.

ANDRAS WAHORN: Whole CD Wahorn immáron családjával együtt Los Angelesben él, de ennek az albumnak az anyaga még jórészt itthon készült szentendrei stúdiójában, kisebb részben pedig Amerikában. Wahorn összes lemeze valójában válogatás hosszú évek munkáiból, mint ahogyan ez az album is. És mind közül ez a leginkább kísérletező oldalát felkínáló. A zajmontázsokat az elektronikus hangképek és modern zenei reflexiók mellett hangminták (emberek és állatok hangjai), valamint más zenékből, pl. autentikus cigányzenéből kölcsönvett pillanatok teszik nagyon képszerűvé (ebben az is közrejátszik, hogy az album anyagából jó 20 perc valójában filmzene). Bár ritkán szólalnak meg Wahorn jellegzetes atmoszféra teremtő szaxofonjai, mégis az egész anyagot átlengi az a melankólia és szomorúság, ami minden munkáját. Eddigi megnyilvánulásait is szerettem, de ez az album az eddigi legjobb a Bizottság verhetetlensége óta.

BP SERVICE: The Machines Print Soundmaps CD A Bahia által itthon kiadott BP Service kazetta CD verziójáról van szó, kb. 10 percnyi rádió és „loop" zajjal megtoldva. Az anyagról a 11. Látásban írtam recenziót, idézem magamat: „Fémütősök, sampler és szalagok adják zenéjük gerincét, időnként utcazajok, gyerekkórus és CD bejátszások úsznak be a képbe, ún. konkrét zenei hatást érve el. A zajkollázsokat industrial és repetitív ritmusokra épülő szerzemények szakítják meg és vezetik át gépi zajok világába." Ez a változatos és mindenképpen figyelemreméltó kísérlet új fejezetet nyithat meg a BP Service életében. Már a maguk ráérősen alkotó módján – teszem hozzá most. -hovatovábbmis-

A kiadó lemezeit itthon a Bahia terjeszti. TONE CASUALTIES, 1258 N. Highland Avenue, Hollywood, CA 90038, USA.

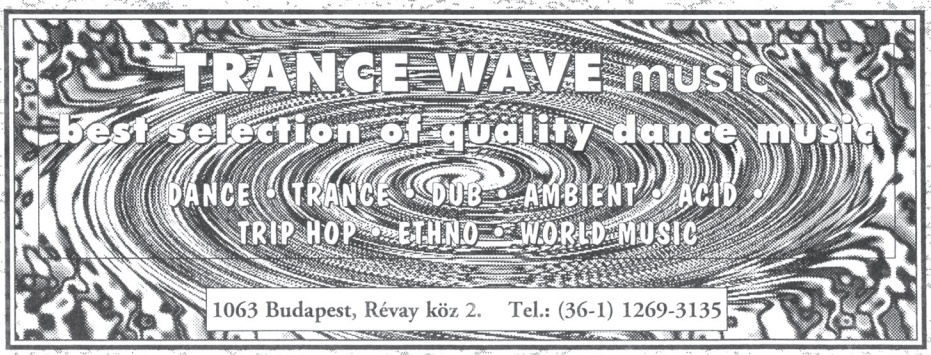

(A fanzineben található hirdetések közül egyik sem fizetett hirdetés!)

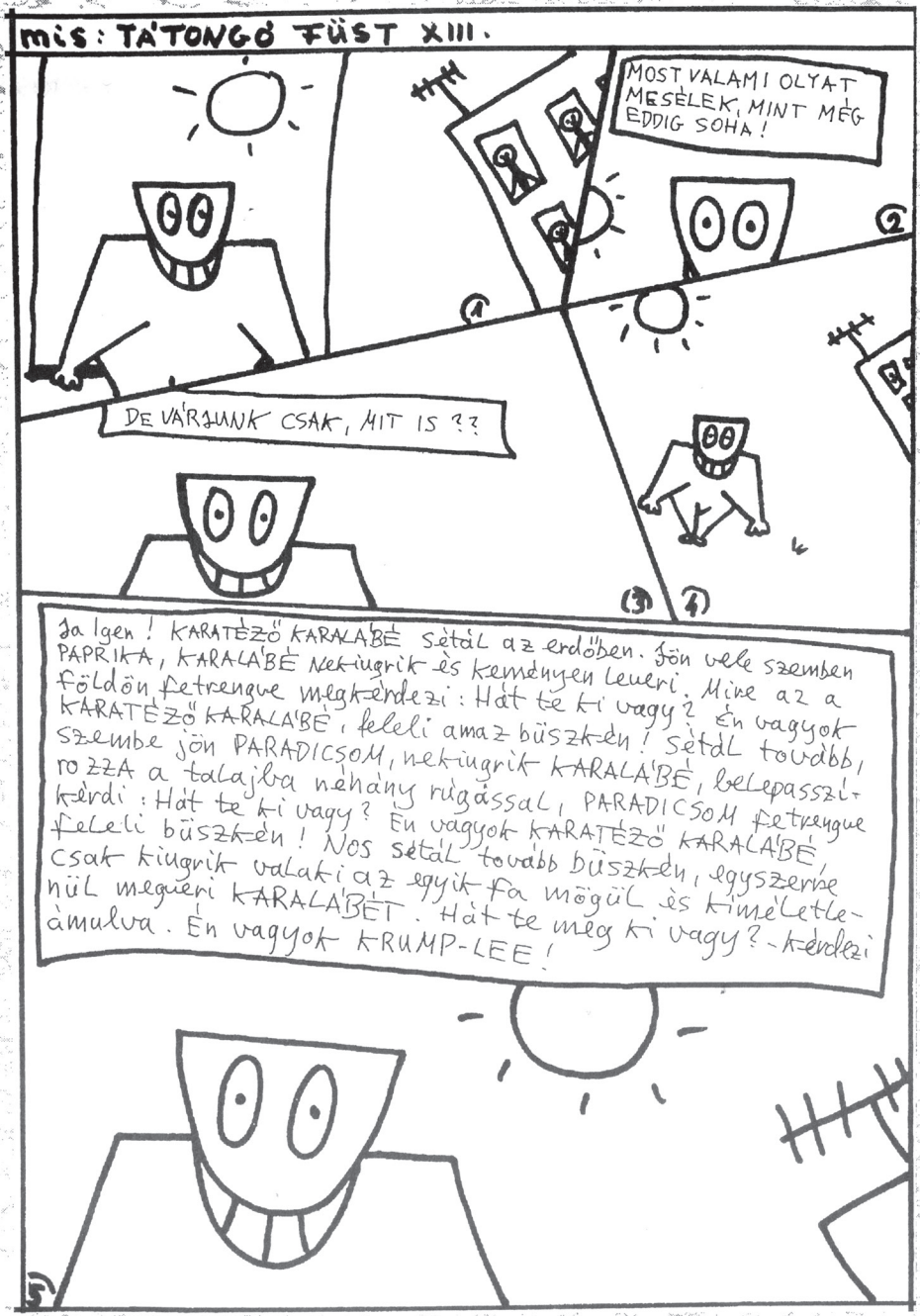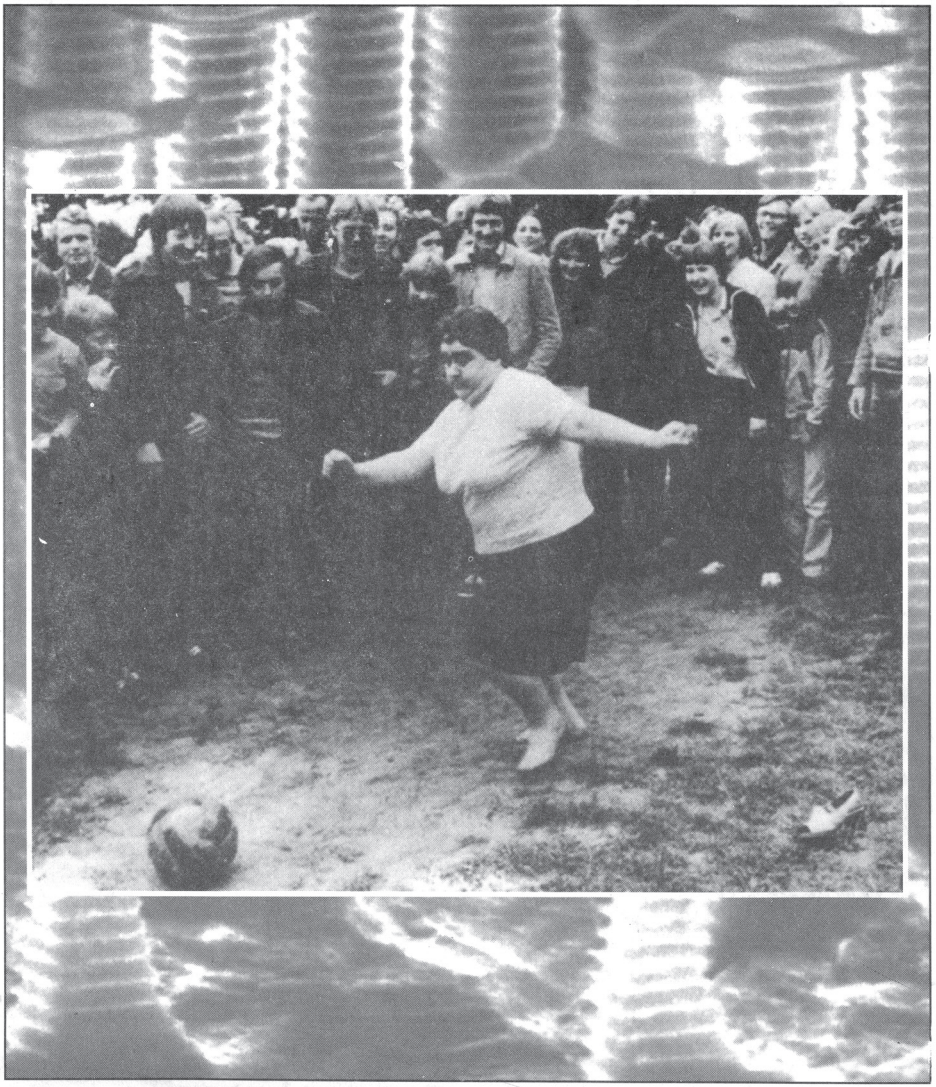
mis: TÁTONGÓ FÜST XIII.
MOST VALAMI OLYAT MESÉLEK, MINT MÉG EDDIG SOHA!
DE VÁRJUNK CSAK, MIT IS ??
Ja Igen! KARATÉZŐ KARALÁBÉ sétál az erdőben. Jön vele szemben PAPRIKA, KARALÁBÉ nekiugrik és keményen leveri. Mire az a földön fetrengve megkérdezi: Hát te ki vagy? Én vagyok KARATÉZŐ KARALÁBÉ, feleli amaz büszkén! Sétál tovább, szembe jön PARADICSOM, nekiugrik KARALÁBÉ, belepasszírozza a talajba néhány rúgással, PARADICSOM fetrengve kérdi: Hát te ki vagy? Én vagyok KARATÉZŐ KARALÁBÉ, feleli büszkén! Nos sétál tovább büszkén, egyszerre csak kiugrik valaki az egyik fa mögül és kímélet-nül megveri KARALÁBÉT. Hát te még ki vagy? - kérdezi ámulva. Én vagyok KRUMP-LEE!